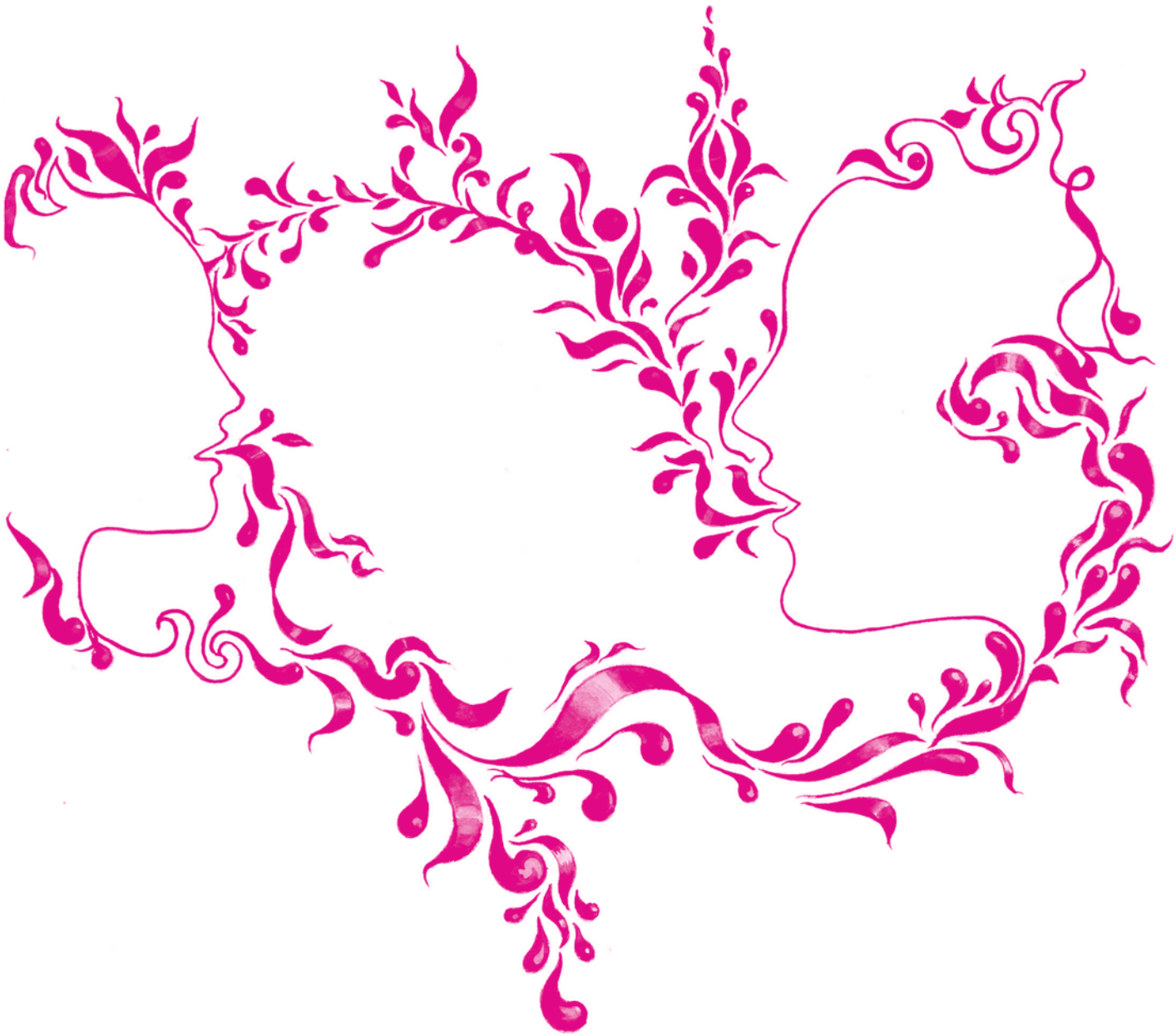

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ 7

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ 7

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ (Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ»

Το Πρόγραμμα «Ελληνόγλωσση Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στη Διασπορά» χρηματοδοτήθηκε
από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο)
και από Εθνικούς πόρους, στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης,
και υλοποιήθηκε από το «Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών» του Πανεπιστημίου Κρήτης.
Για την παραγωγή του διδακτικού υλικού που περιέχεται στο παρόν τεύχος εργάστηκαν τα παρακάτω πρόσωπα:

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΡΓΟΥ
Χατζηδάκη Ασπασία

ΥΠΟΕΡΓΟ 3-ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΥ-ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
Γεώργιος Δ. Καψάλης
Καθηγητής Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

ΣΥΓΓΡΑΦΗ
Γουλής Δημήτριος
Γρόσδος Σταύρος
Ντάγιου Ευγενία
Παπαδοπούλου Σμαράγδα

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ
Γεώργιος Δ. Καψάλης

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ-ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ
Μπάης Κωνσταντίνος
Μπουκουβάλα Βιβή
Παππάς Παντελής
Παπαγιαννόπουλος Δημήτριος
Φάκος Γεώργιος

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ - ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Γκοντού Ελένη
Κέλλης Αντώνιος

©Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων
Πανεπιστήμιο Κρήτης
Σχολή Επιστημών Αγωγής
Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε.
Εργαστήριο Διαπολιτισμικών
και Μεταναστευτικών Μελετών (Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)
Πανεπιστημιούπολη Ρεθύμνου
741 00 Ρέθυμνο
Τηλέφωνο: 28310-77635, 77605
Fax: 28310- 77636
e-mail: ediamme@edc.uoc.gr
www.uoc.gr/diaspora
www.ediamme.edc.uoc.gr

- Συνεργασία με το:
Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε.
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Πανεπιστημιούπολη
Τ.Κ.: 45100 Ιωάννινα
Τηλ.: 26510 05690

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ 2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελ.

Ενότητα 1, Επιστροφή στα θρανία!.....9
Ο Εέ από τ' άστρα... στο σχολείο!.....10
Ταξιδεύοντας σε σχολεία του κόσμου.....18

Ενότητα 2, Έχω, έχεις, έχει... Όλοι έχουμε δικαιώματα!.....24
Τα δικαιώματα του παιδιού.....26
Όλοι διαφορετικοί, όλοι ίδιοι, όλοι ίσοι!.....36
ΟΧΙ, στην παιδική εργασία και στην παιδική εκμετάλλευση!.....43

Ενότητα 3, Με ένα βιβλίο... ταξιδεύω και ονειρεύομαι!.....53
Η εφεύρεση της Τυπογραφίας: Το βιβλίο τυπώνεται.....54
2 Απριλίου: Το βιβλίο γιορτάζει.....59
Βιβλιοπαρουσιάσεις.....63
Βιβλιογραφία: Η αποτελεσματικότερη υγιεινή διατροφή!.....68

Ενότητα 4, Στου Καραγκιόζη τον μπερντέ.....75
Το Θέατρο Σκιών και η «γέννηση» του Καραγκιόζη.....76
Ο Καραγκιόζης και η παρέα του.....80
Η παράσταση αρχίζει.....90
Ο Καραγκιόζης γιατρός.....94
Μια παράσταση του Θεάτρου Σκιών στο σχολείο μας!.....102

Ενότητα 5, Γιορτή και σχόλη.....115
28η Οκτωβρίου 1940.....116
Η εποποιία (1940-1941).....116
17 Νοέμβρη 1973: Ψωμί – Παιδεία – Ελευθερία!.....124
Το χρονικό του Πολυτεχνείου.....124
Χριστούγεννα – Πρωτοχρονιά.....126
Η παράξενη ιστορία που γράφτηκε μόνη της.....126
25η Μαρτίου 1821.....131
Είμαστε εις το «εμείς» και όχι εις το «εγώ»!.....131
Πάσχα.....132
Η Μεγάλη Εβδομάδα και η σημασία της.....132
Μεγάλη Πέμπτη.....133
Καλοκαίρι!.....134
Τα τζιτζίκια.....134

Επιστροφή στα θρανία!

- Ο Εέ από τ’ άστρα...
  στο σχολείο!

- Ταξιδεύοντας...
  σε σχολεία του κόσμου

Ο Εέ από τ’ άστρα... στο σχολείο!

Ο «Εέ από τ΄ άστρα» είναι ένα μυθιστόρημα, που έγραψε ο συγγραφέας Μάνος Κοντολέων σε συνεργασία με τα παιδιά-αναγνώστες του περιοδικού «Γεια χαρά, παιδιά». Ο ήρωας του μυθιστορήματος, ο Εέ, είναι ένας γοητευτικός εξωγήινος πιτσιρικάς, που βοηθάει τα παιδιά της γης να διορθώσουν όλα τα κακά που προκάλεσαν στον κόσμο οι μεγάλοι. Κάνει τους στριμμένους καλούς, εξαναγκάζει τους εργοστασιάρχες να πάρουν μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος, φυτεύει δέντρα, δείχνοντας το σωστό κι ανθρώπινο τρόπο ζωής... Στα αποσπάσματα που ακολουθούν, ο Εέ έχει αποστολή να βοηθήσει τα παιδιά ενός σχολείου...

Στη μεγάλη, στρωμένη με τσιμέντο αυλή του σχολείου, τα παιδιά τρέχανε εδώ και εκεί. Παρέες σχηματίζονταν και οι αναμνήσεις από το καλοκαίρι δίνανε και παίρνανε. Άλλος μιλούσε για κάποιο νησί, άλλος για την κατασκήνωση, ένας τρίτος για την πρώτη φορά που βγήκε έξω από την Ελλάδα.

Η Αννα και ο Δημήτρης μπήκανε μέσα στην αυλή. Ανάμεσά τους ο Εέ. Και ξαφνικά οι κουβέντες σταματήσανε. Όλα τα παιδικά κεφάλια γυρίσανε να δούνε τον Εέ. Ήσαν μερικά που τον ξέρανε ήδη. Ο Γιαννίκος, η Λία, ο Παναγιώτης, η Ασπασία. Τα παιδιά που φυτέψανε τα δέντρα στους δρόμους. Υπήρχαν κάμποσα που είχαν ακούσει για την παρουσία ενός εξωγήινου κάπου εδώ γύρω. Μα ήσαν και πολλά που πρώτη φορά τον συναντούσανε.

Όλα τρέξανε γύρω του. Και ο Εέ γελούσε σ’ όλα. Όλα τα χαιρέταγε. Μονάχα η Χρυσάνθη κρύφτηκε στις τουαλέτες. Με το φόβο να πλημμυρίζει την καρδιά της.

– Είναι αλήθεια πως μπορείς να κάνεις τα πάντα; Ρώτησε ένα αγόρι με φακίδες τον Εέ.

– Εσύ ήσουνα που έκανες τη θάλασσα να γαληνέψει; Θέλησε να μάθει το κορίτσι με τα κοτσιδάκια.

– Περνάς μέσα από τις κλειδαρότρυπες;

– Θα μας δείξεις πώς είναι το αστέρι σου;

Με τέτοιες ερωτήσεις βομβαρδιζότανε ο καημένος ο Εέ. Πού να προλάβει ν’ απαντήσει σ’ όλες. Έτσι πήρε την απόφαση κι έγινε... πολλοί Εέ. Ένας για κάθε παιδί.

Έβγαλε η Χρυσάνθη το κεφάλι από την τουαλέτα και είδε την αυλή γεμάτη εξωγήινους. Η τρομάρα της πολλαπλασιάστηκε. Και να μην έχει δίπλα τη μαμά της! Μα τελικά πήρε τη μεγάλη απόφαση. Άφησε τον κρυψώνα της, έτρεξε και χώθηκε μέσα στο σχολείο, έπεσε πάνω στη δασκάλα, της τράβηξε τη φούστα.

– Εξωγήινοι! Πολλοί εξωγήινοι στην αυλή! κατάφερε να ψελλίσει.

– Χρυσάνθη! Τι τρόπος είναι αυτός; Τη μάλωσε η δασκάλα και ίσιωσε τη φούστα της.

Στο μεταξύ τα παιδιά είχαν ένα πρόβλημα. Όλα θέλανε τον Εέ μαζί τους.

– Θα καθίσεις στο δικό μου θρανίο, δίπλα μου! έλεγε ένα.

– Στην τρίτη τάξη θα έρθεις, επέμενε άλλο.

– Στην έκτη! διαφωνούσε ένα τρίτο.

Ο Δημήτρης έβαλε τις φωνές.

– Για ακούστε! Ο Εέ είναι δικός μου φιλοξενούμενος. Θα τον έχω πάντα δίπλα μου.

– Ξεχνάς πως κι εγώ τον φιλοξενώ! Άρα θα έρθει μαζί μου! Λίγο ακόμα και η Άννα θα τα έβαζε με τον αδελφό της.

Ο Εέ αποφάσισε να δώσει τη λύση.

– Θα είμαι σ’ όλες τις τάξεις συγχρόνως! δήλωσε.

Ο Δημήτρης χτύπησε παλαμάκια.
– Μα και βέβαια, είναι τόσο απλό!
– Γιούπι! φώναξαν τα παιδιά της πέμπτης.
– Γιούπι! φώναξαν τα μικρά της πρώτης.
– Γιούπι! φώναξε όλο το σχολείο.
Και το κουδούνι χτύπησε. Η καινούρια σχολική χρονιά άρχιζε.

……

Ο Δημήτρης στάθηκε μπροστά στον μαυροπίνακα. Κοίτα ατυχία! Να τον σηκώσει ο δάσκαλος να λύσει το άγνωστο πρόβλημα. Αν ήταν τουλάχιστον το γνωστό! Αυτό που είχε λύσει χτες το βράδυ στο σπίτι! Βέβαια, τον είχε βοηθήσει λίγο και ο πατέρας. Μα στο τέλος το είχε καταλάβει…, δηλαδή το είχε μάθει απέξω. Μα τυχερός ήταν άλλος. Αυτός έπρεπε να αντιμετωπίσει το άγνωστο και χωρίς τη βοήθεια του πατέρα.

Γύρισε το κεφάλι του στην τάξη. Μέσα στα μάτια των συμμαθητών του διάβασε την ικανοποίηση που αυτοί είχαν αποφύγει την κακοτοπιά. Μόνο το χαμόγελο του Εέ, εκεί κάπου στα τελευταία θρανία, του έδωσε κουράγιο.

Ο δάσκαλος άρχισε να διαβάζει το πρόβλημα. Κάποιος που αγόρασε αυγά και μερικά του σπάσανε κι έπειτα πήγε να τα πουλήσει, γιατί ήθελε να κερδίσει 255 δραχμές, που μ' αυτές πάλι θα έπαιρνε τυρί και ψωμί και άλλα τέτοια μπερδεμένα. Ο Δημήτρης έκλεισε τα μάτια. Αδύνατον να σκεφτεί μια αρχή. Έριξε ένα πλάγιο βλέμμα στα πρώτα θρανία. Ο Κώστας ανασήκωσε τους ώμους του. Δεν είχε κι αυτός καταλάβει τίποτε. Ο Αργύρης, δίπλα του, τον κοιτούσε ειρωνικά. Αυτός θα είχε βρει τη λύση. Μα δε σφύριζε ούτε έναν αριθμό. Δεν ήταν τίμιο, έλεγε. Ίσως να είχε δίκιο.

Μα τώρα τι κάνουμε; Ο Δημήτρης ξανάκλεισε τα μάτια του. Πάει, τελείωσε. Θα έπαιρνε μηδέν! Ο Εέ στάθηκε δίπλα στον Δημήτρη. Και μπροστά στα έκπληκτα βλέμματα όλης της τάξης, άπλωσε αυγά και δραχμές και τυρί και ψωμιά. Έγινε ο ίδιος και ο έμπορος κι ο αυγουλάς και ο φούρναρης. Όλο το πρόβλημα έγινε θέατρο που παιζότανε μπροστά στην τάξη και τότε ο Δημήτρης το κατάλαβε. Δε χρειάστηκε να μάθει απέξω τη λύση. Το χέρι του έγραφε πάνω στον μαυροπίνακα τους αριθμούς, έκανε τις πράξεις, κι ήταν η πρώτη φορά που τόσο καλά είχε καταλάβει το πρόβλημα, που τόσο σωστά το είχε λύσει.

……

Η Αννα πήρε βαθιά ανάσα και προσπάθησε να εξηγήσει τους λόγους που έκαναν τον Άγι, εκείνο τον όμορφο βασιλιά της Σπάρτης, να τα βάλει με τη Γερουσία και τους πλούσιους. Μα φαίνεται πως χτες το βράδυ θα ήταν κουρασμένη και κάτι δε θα είχε καλοδιαβάσει. Γι' αυτό και τώρα τα μπερδεύει. Ήταν ο Άγις που ήθελε να ξαναφέρει τους παλιούς νόμους του Λυκούργου ή μήπως οι πλούσιοι το θέλανε; Η Ασπασία, από το δεύτερο θρανίο, κάτι της γνέφει. Η Αννα γυρνά αλλού το βλέμμα. Δε θέλει να κοροϊδεύει κανέναν. Ας πάρει κακό βαθμό. Θα μάθει έτσι να είναι πιο προσεχτική στο διάβασμά της.
– Λοιπόν, Άννα; Θυμήθηκες; Ρωτά ο δάσκαλος.

Ο Εέ πάει δίπλα στην Άννα και, μπροστά στα μάτια όλων των παιδιών, στήνεται η αρχαία Σπάρτη. Λες και παρακολουθούνε μια ταινία. Να ο Άγις, να κι οι πλούσιοι. Να οι φτωχοί στους δρόμους. Η Αννα βλέπει, καταλαβαίνει.
Δε χρειάζεται να θυμηθεί τι γράφει το βιβλίο. Τώρα το ξέρει. Αρχίζει και το εξηγεί. Με λόγια απλά, ξεκάθαρα. Σαν τις εικόνες που παρακολουθεί.
– Μπράβο! ικανοποιήθηκε ο δάσκαλος.
Μα και τα παιδιά είναι κι αυτά ευχαριστημένα. Τέτοιο μάθημα ιστορίας δεν έχει ξαναγίνει.

Μάνος Κοντολέων, *Ο Εέ από τ' άστρα,* εκδ. Καστανιώτη

Ξεκλειδώνουμε το κείμενο

1. Ο Εέ είναι ένας εξωγήινος, ένας διαφορετικός! Πώς αντιδρούν τα παιδιά του σχολείου στην παρουσία του; Είναι αποδεκτός;

2. Για ποιο λόγο ο Εέ βρίσκεται στο σχολείο; Ποια να είναι, άραγε, η αποστολή του; Πώς το συμπεραίνετε;

3. Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζει ο Δημήτρης στο μάθημα της Αριθμητικής και ποιες η Άννα στο μάθημα της Ιστορίας; Γιατί;

4. Με ποιους τρόπους ο Εέ βοηθάει τον Δημήτρη να καταλάβει και να λύσει το πρόβλημα της Αριθμητικής και την Άννα να καταλάβει και να εξηγήσει τα ιστορικά γεγονότα; Γιατί, κατά τη γνώμη σας, είχε αποτέλεσμα η βοήθεια του Εέ;

Δραστηριότητες

1. Ο Εέ είναι ένας ξένος, ένας διαφορετικός. Ωστόσο, γίνεται αποδεκτός και αγαπητός από όλα τα παιδιά του σχολείου, εκτός από τη μικρή Χρυσάνθη που… τον φοβάται! Φανταστείτε μια αντίθετη κατάσταση, την οποία βιώνετε εσείς:

Η οικογένειά σας επέστρεψε από την Ελλάδα στην Αλβανία ή μετακόμισε σε μια καινούρια περιοχή και την πρώτη μέρα στο σχολείο δεν σας ξέρει κανένας. Είστε ο νέος μαθητής ή η νέα μαθήτρια στην τάξη και τα υπόλοιπα παιδιά σάς αποφεύγουν, δεν σας κάνουν παρέα… Πώς νιώθετε; Τι θα θέλατε από τους συμμαθητές, τις συμμαθήτριες και τον δάσκαλο ή τη δασκάλα σας;

Νιώθω .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Θα ήθελα οι συμμαθητές και οι συμμαθήτριές μου .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Θα ήθελα ο/η δάσκαλος/α μου.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Στο απόσπασμα που ακολουθεί, η δασκάλα ζητάει από τη Χρυσάνθη να απαντήσει σε μια ερώτηση… Τι θα κάνει άραγε ο Εέ; Θα βοηθήσει τη Χρυσάνθη και με ποιον τρόπο;

• Αν ήσασταν εσείς στη θέση των παιδιών που συνεργάστηκαν με τον Μάνο Κοντολέων, για να γράψουν το μυθιστόρημα, ποια συνέχεια και ποιο τέλος θα δίνατε στο επεισόδιο;
• Ακούστε από τη δασκάλα σας τη συνέχεια και το τέλος του επεισοδίου, όπως το φαντάστηκαν τα παιδιά και ο Μάνος Κοντολέων. Σχολιάστε και κάντε συγκρίσεις με τα δικά σας κείμενα. Ποια συνέχεια και ποιο τέλος σάς άρεσε περισσότερο. Γιατί;

Η Χρυσάνθη κάθεται στο θρανίο που είναι δίπλα στην πόρτα. Μόνη της το διάλεξε, για να μπορεί εύκολα και γρήγορα να το σκάσει, όταν αυτός ο εξωγήινος την πλησιάσει. Κάθε μέρα είναι μαρτυρική. Δεν μπορεί να συνηθίσει την παρουσία του Εέ. Της γελά κι αυτή τρέμει. Της γνέφει από την άλλη άκρη της τάξης κι αυτή βάζει τις φωνές και τρέχει στη δασκάλα, της τραβά τη φούστα και… η δασκάλα της μαλώνει. Τέτοιες αταξίες δεν έκανε πέρυσι η Χρυσάνθη. Άσε που είναι συνέχεια αφηρημένη.
– Ποιο είναι το πιο ψηλό βουνό της Ελλάδας; Τη ρωτά η δασκάλα και η Χρυσάνθη δεν προσέχει.
– Λοιπόν; Περιμένει η δασκάλα.
Τι να απαντήσει; Δεν άκουσε την ερώτηση. Παρακολουθούσε τον Εέ. Της είχε φανεί πως ερχότανε κοντά της.
– Λοιπόν;

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

3. Η αποστολή του Εέ συνεχίζεται... στο δικό σας σχολείο! Φανταστείτε ότι ο Εέ βρίσκεται ανάμεσά σας, έτοιμος να σας βοηθήσει!

• Αφηγηθείτε ένα επεισόδιο που συνέβη στην τάξη και σας βοήθησε ο Εέ! Συμβουλευθείτε τον πίνακα, για να οργανώσετε τα αφηγηματικά σας κείμενα.
• Αφού ολοκληρώσετε, ελέγξτε και διορθώστε τα κείμενά σας. Ο Μάνος Κοντολέων θα χαρεί ιδιαίτερα, που ο Εέ συνεχίζει την αποστολή του, αν, με τη βοήθεια της δασκάλας σας, στείλετε τις αφηγήσεις σας στην ιστοσελίδα του: **www.kontoleon.gr**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Όταν θέλετε να αφηγηθείτε κάτι που συνέβη

ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ ... ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ ...

Γράφετε:
- **Πού και πότε έγινε.**
- **Ποιοι/ες παίρνουν μέρος.**
- **Πώς συνέβη (αίτια).**
- **Τι ακριβώς έγινε.**
- **Ποια είναι η σημασία του (αν είναι σημαντικό και γιατί).**
- **Ποια είναι τα αποτελέσματα.**
- **Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σας προκάλεσε.**

Χρησιμοποιείτε:
- **Χρόνους του παρελθόντος (Παρατατικό, Αόριστο, αλλά και ιστορικό Ενεστώτα για ζωντάνια).**
- **Χρονικές και αιτιολογικές προτάσεις.**
- **Χρονικούς συνδέσμους, χρονικά επιρρήματα ή φράσεις που δηλώνουν χρόνο.**
- **Επίθετα.**

4. Σε αυτή την τάξη τα παιδιά δεν χρειάζονται τη βοήθεια του Εέ! Διαβάστε το απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Η κυρία Ντορεμί», και... θα καταλάβετε!

«... Ανέβηκα στην έδρα. Πίσω μου βρισκόταν ένας μεγάλος μαυροπίνακας. Μπροστά μου είχα δεκάδες μάτια παιδιών καρφωμένα απάνω μου... δεν ήξερα πώς ν' αρχίσω το μάθημα των γαλλικών. Σκέφτηκα πως το καλύτερο θα ήταν, για να κάμω τα παιδιά να ενδιαφερθούν για το μάθημα, να τους μιλήσω πρώτα για τη Γαλλία. Την έδειξα λοιπόν στον χάρτη που ήταν κρεμασμένος στον τοίχο. Ύστερα άνοιξα ένα λεύκωμα με τοπία και μνημεία του Παρισιού που είχα πάρει μαζί μου στο σάκο. Μίλησα στα παιδιά για τον πολιτισμό της Γαλλίας... Η μέθοδος αυτή είχε επιτυχία. Το λεύκωμα, τα τοπία, τα μνημεία της Γαλλίας, πέρασαν από χέρι σε χέρι. Τα παιδιά κοίταζαν με θαυμασμό τις εικόνες κι εγώ τους εξηγούσα το καθετί... Και η ώρα πέρασε... Είχαν καθίσει ήσυχα στα θρανία τους τρία ολόκληρα τέταρτα της ώρας... Αυτό το έκαμα για να κινήσω το ενδιαφέρον των παιδιών για μια χώρα που δεν την ξέρουν, και που τα υποχρεώνουν να μάθουν τη γλώσσα της... Όταν χτύπησε το κουδούνι για το διάλειμμα, όλα τα παιδιά της τάξης που έκαμαν γαλλικά... ήταν όλο ερωτήσεις και περιέργεια:
- Αύριο θα μας φέρετε να δούμε κι άλλες κάρτες με τοπία της Γαλλίας; Είναι μακριά η Γαλλία από εδώ; Πόσες μέρες θέλει για να πάει κανείς με βαπόρι; Πάνε εκεί και με το τρένο;...»

Λ. Νάκου, *Η κυρία Ντορεμί,* εκδ. Δωρικός

Συζητήστε στην τάξη:

- Για ποιον λόγο, η δασκάλα των γαλλικών δείχνει στα παιδιά φωτογραφίες από τοπία και μνημεία του Παρισιού; Τι επιδιώκει;
- Πώς αντιδρούν τα παιδιά στη θέα των φωτογραφιών; Γιατί;
- Ποιο είναι τελικά το αποτέλεσμα της χρησιμοποίησης των φωτογραφιών για τη δασκάλα και τα παιδιά της τάξης;
- Κατά τη γνώμη σας, σε τι βοηθάει, εκτός από την παρακίνηση της περιέργειας και του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριών, η χρήση και η αξιοποίηση διαφόρων μέσων και υλικών διδασκαλίας (φωτογραφίες, χάρτες, αφίσες, τηλεόραση, βίντεο, ταινίες, ντοκιμαντέρ, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, κ.ά.);

Διηγηθείτε στην τάξη:

- Μια ώρα μαθήματος που σας έμεινε αξέχαστη, εξηγώντας τους λόγους!

5. Κάντε μια μικρή έρευνα στην τάξη σας!
   • Διαβάστε την ερώτηση, που ακολουθεί, και σημειώστε Χ μόνο στις απαντήσεις, με τις οποίες συμφωνείτε.

Κρίνοντας και από τον εαυτό σας, πότε πιστεύετε ότι τα παιδιά καταλαβαίνουν και μαθαίνουν ευκολότερα στο σχολείο;

☐ **1.** Όταν τα παιδιά ακούν προσεκτικά τον δάσκαλο ή τη δασκάλα και συμμετέχουν στο μάθημα, λέγοντας τη γνώμη τους, σχολιάζοντας, κρίνοντας και εκφράζοντας τις απορίες τους.

☐ **2.** Όταν τα παιδιά ακούν προσεκτικά τον δάσκαλο ή τη δασκάλα να αφηγείται ή να εξηγεί το μάθημα και δεν συμμετέχουν.

☐ **3.** Όταν η διδασκαλία προκαλεί το ενδιαφέρον, την προσοχή και την περιέργεια των παιδιών, γιατί χρησιμοποιούνται διάφορα μέσα και υλικά (χάρτες, φωτογραφίες, ταινίες, βίντεο, υπολογιστές, κ.ά.) και το μάθημα γίνεται... παιχνίδι και απόλαυση (δραματοποίηση, θεατρικό παιχνίδι, παντομίμα).

☐ **4.** Όταν η διδασκαλία γίνεται με τον ίδιο τρόπο κάθε φορά: ο δάσκαλος ή η δασκάλα αφηγείται ή εξηγεί το μάθημα και στη συνέχεια τα παιδιά κάνουν τις ασκήσεις τους.

☐ **5.** Όταν τα παιδιά συνεργάζονται σε ομάδες και, με την καθοδήγηση του δασκάλου ή της δασκάλας, συζητούν, σχολιάζουν, κρίνουν ή ερευνούν ένα θέμα, το οποίο, στη συνέχεια, το παρουσιάζουν στην τάξη.

☐ **6.** Όταν τα παιδιά εργάζονται μόνα τους και όχι σε ομάδες.

• Γράψτε, για κάθε απάντηση, τον αριθμό των παιδιών που την επέλεξαν.

1: ..... (αριθμός παιδιών)

2: .....

3: .....

4: .....

5: .....

6: .....

• Σχολιάστε και συζητήστε τα αποτελέσματα της έρευνάς σας.

• Ποια είναι τα συμπεράσματά σας; Πότε τα παιδιά καταλαβαίνουν και μαθαίνουν ευκολότερα στο σχολείο;

Ταξιδεύοντας... σε σχολεία του κόσμου!

1

Εφημ.«ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ»,26/4/2010

Στην Κένυα, μια χώρα της Αφρικής με πληθυσμό περίπου 40 εκατομμύρια, μόλις δύο στα πέντε παιδιά έχουν το προνόμιο να πηγαίνουν σχολείο. Οι λίγες σχολικές αίθουσες δεν είναι καλύτερες από μια καλύβα ή μια παλιά αποθήκη.

2

Παιδιά του χωριού Apodabogo στη Βορειοανατολική Γκάνα κάνουν μάθημα ξαπλωμένα στο πάτωμα, γιατί δεν υπάρχουν αρκετές αίθουσες ούτε και θρανία.

Φωτο: www.actionaid.yooblog.gr/files/2011/02/ghanaschool1.jpg

3

Φωτο: http://todayspictures.slate.com

Μια τάξη σε ένα σχολείο της Σεούλ, στη Νότια Κορέα. Οι μαθητές/τριες κάνουν μάθημα, χρησιμοποιώντας ηλεκτρονικούς υπολογιστές.

4

Στη Στοκχόλμη της Σουηδίας λειτουργεί ένα διαφορετικό σχολείο, χωρίς τοίχους και αίθουσες διδασκαλίας! Κάθε παιδί έχει τον δικό του φορητό υπολογιστή (laptop) και μπορεί να εργαστεί ατομικά ή σε ομάδες!

1. Παρατηρήστε τις φωτογραφίες και διαβάστε τις λεζάντες, εργαζόμενοι/ες στις ομάδες σας. Κάθε ομάδα επιλέγει μία φωτογραφία και αναλαμβάνει να ανακοινώσει στην τάξη τις εντυπώσεις, τα σχόλια και τις παρατηρήσεις της. Οι παρακάτω ερωτήσεις θα σας βοηθήσουν!

- Ποια είναι η πρώτη εντύπωση που σας προκαλεί η φωτογραφία;
- Ποιες λέξεις θα χρησιμοποιούσατε, για να περιγράψετε την αντίδρασή σας στη θέα της φωτογραφίας;

.....

- Ποιοι παρουσιάζονται στη φωτογραφία; Πού έχουν φωτογραφηθεί; Τι ακριβώς κάνουν; (Περιγραφή της φωτογραφίας).
- Γιατί, κατά τη γνώμη σας, τραβήχτηκε αυτή η φωτογραφία; Διατυπώστε υποθετικά σενάρια.
- Τι νομίζετε ότι προσπαθεί να μεταδώσει ο/η φωτογράφος στον θεατή;
- Η φωτογραφία είναι φυσική (χωρίς τις οδηγίες του φωτογράφου) ή σκηνοθετημένη; Πώς το συμπεραίνετε;

2. Ποια ιστορία «λέει» η φωτογραφία σας; Συνεργαστείτε στην ομάδα σας, για να αφηγηθείτε στην τάξη την ιστορία που βλέπετε.

3. Η ύπαρξη λεζάντας επηρέασε αυτό που πιστεύατε ότι συμβαίνει στη φωτογραφία; Γιατί;

4. Ποιες πληροφορίες αντλήσατε από τη φωτογραφία και ποιες από τη λεζάντα, εργαζόμενοι/ες στις ομάδες σας;

Πληροφορίες φωτογραφίας	
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

Πληροφορίες λεζάντας	
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

5. Γράψτε τρεις ερωτήσεις που θα θέλατε να απαντηθούν σχετικά με τη φωτογραφία, που αναλάβατε να παρατηρήσετε και να σχολιάσετε στην ομάδα σας.

Ερώτηση 1η: ……

……

Ερώτηση 2η: ……

……

Ερώτηση 3η: ……

……

6. Συζητήστε στην ομάδα σας και ανακοινώστε στην τάξη πού και πώς νομίζετε ότι μπορείτε να αναζητήσετε και να βρείτε επαρκείς απαντήσεις στις παραπάνω ερωτήσεις σας.

Δραστηριότητες:

1. Μπείτε και περπατήστε μέσα στη φωτογραφία της ομάδας σας!

- Πού ακριβώς είστε;
- Τι ρωτάτε στα παιδιά και τι σας απαντούν;
- Πώς νιώθετε;
- Τι άλλο βλέπετε γύρω σας, που δεν φαίνεται στη φωτογραφία;

2. Συγκρίνετε τη φωτογραφία της ομάδας σας με τις φωτογραφίες των άλλων ομάδων. Καταγράψτε ποιες ομοιότητες ή διαφορές υπάρχουν μεταξύ τους.

Ομοιότητες
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Διαφορές
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Σε ποιο από τα σχολεία, που εικονίζονται στις φωτογραφίες, θα θέλατε να είστε μαθητές/τριες και σε ποιο δε θα θέλατε; Γιατί; Απαριθμήστε τους λόγους της επιλογής και της άρνησής σας!

Θα ήθελα *να είμαι μαθητής/τρια* .....

.....

για τους εξής λόγους:

1. .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Δεν Θα ήθελα *να είμαι μαθητής/τρια* .....

.....

για τους εξής λόγους:

1. .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Στη φωτογραφία που ακολουθεί ο/η φωτογράφος επέλεξε να αποτυπώσει μόνο ό,τι βλέπετε. Ποια να είναι, άραγε, τα στοιχεία που είδε ο/η φωτογράφος, αλλά τα απέρριψε και έτσι δεν μπορείτε να τα δείτε;

• Υποθέστε ποια μπορεί να είναι αυτά τα στοιχεία, συμπληρώνοντας όποιο τμήμα της φωτογραφίας θέλετε, έξω από το πλαίσιό της.
• Ανταλλάξτε μεταξύ σας τα βιβλία και συγκρίνετε το αποτέλεσμα, μετά τη συμπλήρωση της φωτογραφίας.
• Συζητήστε για την επιλογή του/της φωτογράφου να αποτυπώσει μόνο ό,τι βλέπετε στη φωτογραφία, απορρίπτοντας άλλα στοιχεία. Ποια συμπεράσματα εξάγετε για την **οπτική γωνία** του/της φωτογράφου;

5. Φωτογραφήστε τη δική σας σχολική τάξη, επιλέγοντας ποια στοιχεία θα αποτυπώσετε στη φωτογραφία σας (συμμαθητές/τριες, αντικείμενα της τάξης,...) και ποια θα απορρίψετε. Συγκρίνετε τις φωτογραφίες σας και σχολιάστε στην τάξη την οπτική σας γωνία ως φωτογράφοι.

6. Ένας μαθητής ή μια μαθήτρια αναλαμβάνει να φωτογραφίσει τα παιδιά της τάξης, δίνοντας οδηγίες για την πόζα (σκηνοθετημένη φωτογραφία). Ένας άλλος μαθητής ή μαθήτρια φωτογραφίζει τα παιδιά, δίχως να δώσει οδηγίες (φυσική φωτογραφία).
• Σχολιάστε τις δυο φωτογραφίες και εντοπίστε τις διαφορές τους. Ποια από τις δύο φωτογραφίες προτιμάτε; Γιατί;
• Συζητήστε και αναλύστε τη στάση του/της φωτογράφου στη σκηνοθετημένη και στη φυσική φωτογραφία.

Έχω, έχεις, έχει...
Όλοι έχουμε δικαιώματα!

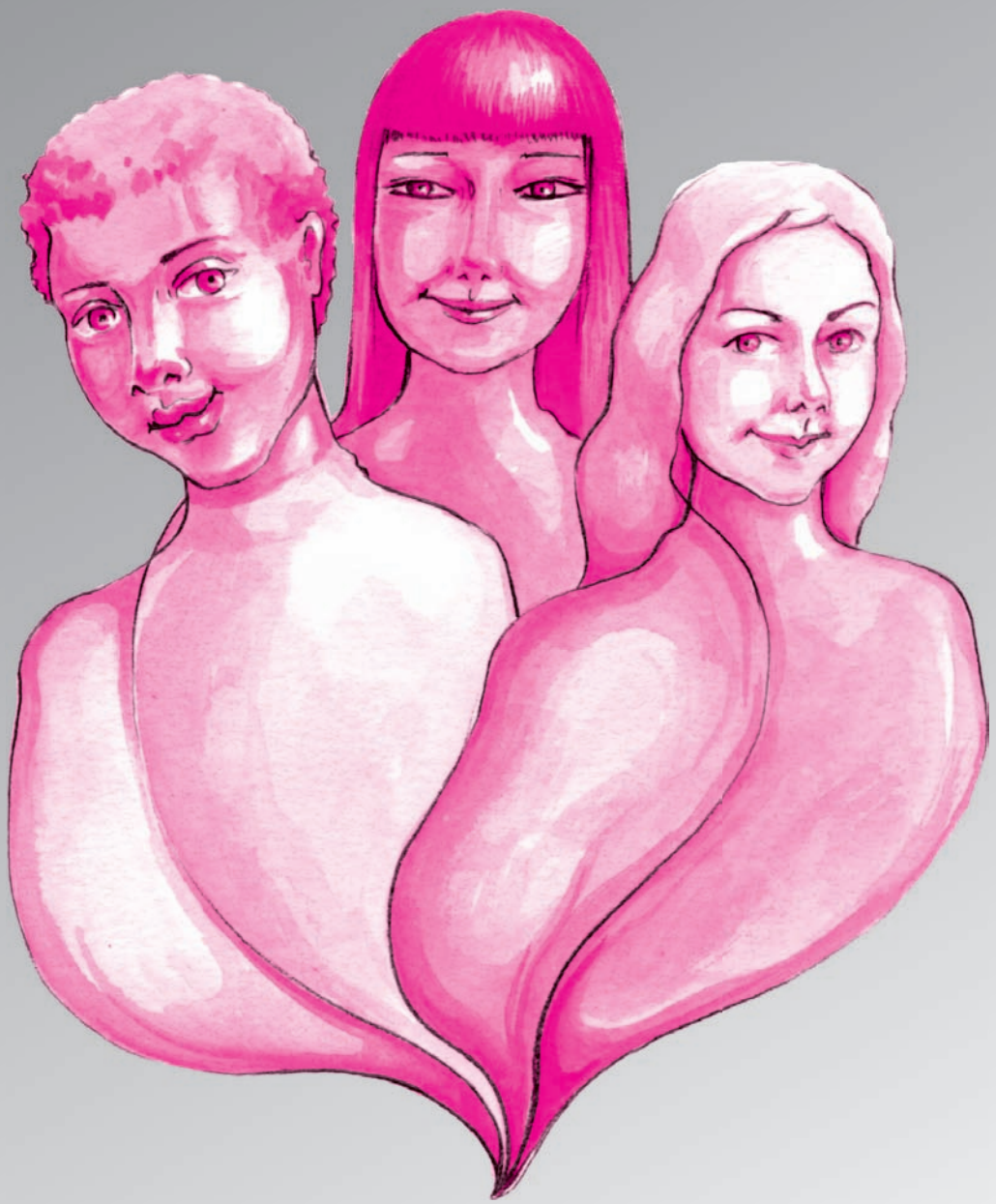

Αφίσα του Χρήστου Παπαδημητρίου
για την Παγκόσμια Ημέρα των Δικαιωμάτων του Παιδιού
Πηγή: Συνήγορος του παιδιού, www.0-18.gr

- Τα Δικαιώματα του Παιδιού
- Όλοι διαφορετικοί, όλοι ίδιοι, όλοι ίσοι!
- ΟΧΙ, στην παιδική εργασία και στην παιδική εκμετάλλευση!

Τα Δικαιώματα του Παιδιού

Όλου του κόσμου τα παιδιά έχουν δικαιώματα! Δικαίωμα στην αγάπη, στο σεβασμό, στη φροντίδα και στην προστασία. Γι' αυτό σχεδόν όλες οι χώρες, του κόσμου, ανάμεσα σ' αυτές η Ελλάδα και η Αλβανία, υπέγραψαν και συμφώνησαν να εφαρμόζουν ένα νόμο: τη **ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ.** Η Σύμβαση αποτελείται από 54 άρθρα και μερικά από τα πιο σημαντικά είναι αυτά που ακολουθούν:

Άρθρο 2: Απαγόρευση διακρίσεων
Όλα τα παιδιά είναι ίσα. Έχουν δικαίωμα να τα αντιμετωπίζουν χωρίς διακρίσεις λόγω της φυλής, του φύλου, της γλώσσας, της θρησκείας, των απόψεων, της περιουσίας, της κατάστασης, των ιδιαίτερων αναγκών ή της εμφάνισής τους.

Άρθρο 7: Όνομα και ιθαγένεια
Δικαίωμα κάθε παιδιού είναι να γράφεται στο ληξιαρχείο με τη γέννησή του και να έχει όνομα, επώνυμο και ιθαγένεια, δηλαδή να ανήκει σε μια χώρα.

Άρθρο 9: Ζωή και επικοινωνία με τους γονείς
Κάθε παιδί έχει δικαίωμα να ζει με τους γονείς τους, εκτός αν αυτοί ζουν χωριστά, αν δεν μπορούν να το φροντίσουν ή αν πρέπει να απομακρυνθεί από αυτούς για το καλό του. Όταν ζει μακριά από τους γονείς του, το παιδί έχει δικαίωμα να τους βλέπει να επικοινωνεί μαζί τους, εκτός αν αυτό είναι αντίθετο με το συμφέρον του.

Άρθρο 12: Ελευθερία γνώμης
Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους. Οι μεγάλοι πρέπει να ακούν και να παίρνουν σοβαρά υπόψη τους τη γνώμη των παιδιών για θέματα που τα αφορούν, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά τους.

Άρθρο 16: Ιδιωτική ζωή
Κανείς δεν μπορεί να επεμβαίνει αυθαίρετα ή παράνομα στην ιδιωτική ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία ενός παιδιού, ούτε να προσβάλλει την τιμή και την υπόληψή του.

Άρθρο 17: Πληροφόρηση
Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να μαθαίνουν τι συμβαίνει γύρω τους από τα μέσα ενημέρωσης (εφημερίδες, ραδιόφωνο, τηλεόραση, ηλεκτρονικά μέσα). Η Πολιτεία πρέπει να ενθαρρύνει τα μέσα ενημέρωσης να διαδίδουν χρήσιμες πληροφορίες και να προστατεύουν τα παιδιά από ό,τι μπορεί να τα βλάψει.

Άρθρο 18: Ευθύνες και υποστήριξη γονέων
Οι γονείς ή κηδεμόνες ενός παιδιού έχουν την ευθύνη της φροντίδας, της ανατροφής και της ανάπτυξής του.

Άρθρο 19: Βία, παραμέληση, εκμετάλλευση
Τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από κάθε μορφή βίας, προσβολής, παραμέλησης, εγκατάλειψης, σωματικής, ψυχολογικής, πνευματικής ή σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης, όσο βρίσκονται στην ευθύνη των γονιών ή των κηδεμόνων τους ή άλλων προσώπων στα οποία αυτοί τα έχουν εμπιστευθεί.

Άρθρο 23: Παιδιά με αναπηρίες
Τα παιδιά με σωματικές ή πνευματικές αναπηρίες έχουν δικαίωμα να ζουν σε συνθήκες που εγγυώνται την αξιοπρέπειά τους και την αυτονομία τους. Να έχουν ειδική φροντίδα και να συμμετέχουν ισότιμα στην εκπαίδευση και την κοινωνία.

24: Υγεία και ιατρικές υπηρεσίες
Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην προληπτική φροντίδα της υγείας τους και όταν αρρωσταίνουν να χρησιμοποιούν τις ιατρικές υπηρεσίες για τη θεραπεία τους.

Άρθρο 27: Ανάπτυξη και επίπεδο ζωής
Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε ένα αξιοπρεπές επίπεδο ζωής: να έχουν φαγητό, ρούχα και να ζουν σε ένα ασφαλές σπίτι, ώστε να έχουν ομαλή σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη. Αν οι γονείς τους δεν μπορούν να τους τα προσφέρουν, η Πολιτεία πρέπει να τους βοηθάει.

Άρθρο 28: Εκπαίδευση
Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα να πηγαίνουν στο σχολείο και να έχουν ίσες ευκαιρίες σε αυτό. Η Πολιτεία πρέπει να παίρνει μέτρα ώστε τα παιδιά να γράφονται και να μη διακόπτουν το σχολείο...

Άρθρο 31: Ελεύθερος χρόνος και ψυχαγωγία
Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα να ξεκουράζονται, να έχουν ελεύθερο χρόνο, να παίζουν, να ψυχαγωγούνται και να ασχολούνται με πράγματα που τα ενδιαφέρουν.

Άρθρο 32: Παιδική εργασία και οικονομική εκμετάλλευση
Τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από την οικονομική εκμετάλλευση και οποιαδήποτε επικίνδυνη εργασία που μπορεί να βάλει σε κίνδυνο, την εκπαίδευση, την υγεία ή την ανάπτυξή τους. Η Πολιτεία πρέπει να ρυθμίζει, σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις, τα κατώτατα όρια ηλικίας, τα ωράρια και τις συνθήκες εργασίας για ανηλίκους όπως και την επιβολή ποινών σε όσους τα παραβιάζουν.

Απόσπασμα από ενημερωτικό έντυπο,
Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού με απλά λόγια,
Συνήγορος του παιδιού, ***www.0-18.gr***

Έχω Έχεις Έχει
ΟΛΟΙ ΕΧΟΥΜΕ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ!

Δικαίωμα
ΝΑ ΕΧΩ: ΟΝΟΜΑ ΕΠΩΝΥΜΟ και ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ

Δικαίωμα
ΝΑ ΜΕ ΑΓΑΠΟΥΝ ΚΑΙ ΝΑ ΜΕ ΦΡΟΝΤΙΖΟΥΝ

Έχω το δικαίωμα οι γονείς μου ή άλλοι άνθρωποι που είναι υπεύθυνοι για μένα να με νοιάζονται και να με σέβονται!

Δικαίωμα
ΝΑ ΕΙΜΑΙ ΚΟΝΤΑ ΣΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΜΟΥ

Έχω δικαίωμα να κουβεντιάζω με τους γονείς μου, να με ακούνε, και να με καταλαβαίνουν. Να τους βλέπω ακόμα κι αν δεν ζούμε μαζί.

ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΛΟΙ ΙΣΟΙ!

Δεν έχει σημασία αν είμαι κορίτσι ή αγόρι, από ποια χώρα έρχομαι, σε ποια φυλή ανήκω, τι χλώεσα μιλάω, ποια είναι η θρησκεία μου, τι δυσκολίες έχω. Έχω **Δικαίωμα** να με αντιμετωπίζουν το ίδιο με τα άλλα παιδιά. Κανείς δεν πρέπει να με κάνει να νιώθω χειρότερα για αυτό που είμαι!

Δικαίωμα
ΝΑ ΛΕΩ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΤΗ ΓΝΩΜΗ ΜΟΥ

Μπορώ να συζητάω με τους άλλους για ότι μ' αφορά. Οι μεγάλοι πρέπει να με ακούνε και να μου δίνουν σημασία.

Δικαίωμα
ΝΑ ΕΧΩ ΦΑΓΗΤΟ ΚΑΙ ΡΟΥΧΑ ΚΑΙ ΝΑ ΖΩ ΣΕ ΕΝΑ ΑΣΦΑΛΕΣ ΣΠΙΤΙ

Αν οι γονείς μου δεν μπορούν να μου προσφέρουν ό,τι χρειάζομαι για να μεγαλώσω, το κράτος πρέπει να τους βοηθάει.

Δικαίωμα
ΝΑ ΦΡΟΝΤΙΖΟΥΝ ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΜΟΥ

Όταν αρρωστάω, έχω δικαίωμα να με βλέπει ένας γιατρός και να με βοηθά να γίνω καλά. Αν έχω ιδιαίτερες ανάγκες, χρειάζομαι και ειδική φροντίδα.

Δικαίωμα
ΝΑ ΠΗΓΑΙΝΩ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΝΑ ΜΑΘΑΙΝΩ

Οι γονείς μου πρέπει να με στέλνουν στο σχολείο. Το σχολείο πρέπει να με βοηθά να μαθαίνω, και να εξερευνώ τις δυσκολίες μου.
Οι δάσκαλοί μου θέλω να κάνουν το μάθημα ενδιαφέρον και ευχάριστο!

Δικαίωμα
ΝΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΕΤΑΙ Η ΙΔΙΟΤΙΚΗ ΜΟΥ ΖΩΗ

Η οικογένειά μου, το σπίτι μου, ο χώρος μου, τα πράγματα μου και αυτά που σκέφτομαι και χτίζω πρέπει να προστατεύονται από την περιέργεια των άλλων. Όλοι πρέπει να με σέβονται και να μη με προσβάλλουν.

Δικαίωμα
ΝΑ ΠΑΙΖΩ ΚΑΙ ΝΑ ΞΕΚΟΥΡΑΣΤΩ

Έχω δικαίωμα να έχω ελεύθερο χρόνο, να διασκεδάζω, να χαίρομαι και κάνω παρέα με άλλα παιδιά και να ασχολούμαι με πράγματα που με ενδιαφέρουν.

Δικαίωμα
ΝΑ ΕΝΗΜΕΡΩΝΟΜΑΙ

Έχω δικαίωμα να μαθαίνω τι συμβαίνει γύρω μου. Τα περιοδικά, οι εφημερίδες, το ραδιόφωνο, η τηλεόραση και το ίντερνετ πρέπει να υπηρετούν τα παιδιά και να μην τα βλάπτουν.

Δικαίωμα
ΝΑ ΖΩ ΧΩΡΙΣ ΒΙΑ

Κανείς δεν πρέπει να μου μιλάει άσχημα, να με χτυπά ή να με κακομεταχειρίζεται με άλλο τρόπο. Έχω δικαίωμα να ζητώ βοήθεια και να με προστατεύουν.

Δικαίωμα ΝΑ ΜΗ ΜΕ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΟΝΤΑΙ

Έχω δικαίωμα να μεγαλώνω σαν παιδί, χωρίς να δουλεύω. Δεν πρέπει να με βάζουν να κάνω πράγματα που απαγορεύονται και δεν παιρνιάζουν στην ηλικία μου.

Ξεκλειδώνουμε τα κείμενα

1. Διαβάστε και συζητήστε στην τάξη τα παραπάνω άρθρα της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, δουλεύοντας σε ομάδες. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να συζητήσει και στη συνέχεια να παρουσιάσει στην τάξη δύο άρθρα. Οι παρακάτω ερωτήσεις θα σας βοηθήσουν!

- Ποιοι είναι οι τίτλοι των άρθρων;
- Σε ποια δικαιώματα του παιδιού αναφέρονται τα άρθρα;
- Τι πρέπει να κάνουν οι γονείς και η Πολιτεία, για να εξασφαλίζουν και να προστατεύουν αυτά τα δικαιώματα του παιδιού;
- Είναι σημαντικά για τα παιδιά αυτά τα δικαιώματα; Για ποιον λόγο;
- Ποια προβλήματα και ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν τα παιδιά, όταν δεν προστατεύονται αυτά τα δικαιώματα;
- Τι έχετε δει ή ακούσει για τα δικαιώματα των παιδιών;

2. Δουλεύοντας και πάλι στις ομάδες σας, διαβάστε και παρατηρήστε το παραπάνω ενημερωτικό έντυπο. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να διαβάσει και να παρατηρήσει προσεκτικά μια σελίδα του εντύπου και στη συνέχεια να ανακοινώσει στην τάξη τα αποτελέσματα των παρατηρήσεών της. Οι παρακάτω ερωτήσεις θα σας βοηθήσουν!

- Σε ποια δικαιώματα του παιδιού αναφέρεται η σελίδα του εντύπου;
- Σε τι χρησιμεύουν τα σκίτσα; Έχουν σχέση με τα δικαιώματα που παρουσιάζονται στη σελίδα του εντύπου;
- Σε ποια άρθρα της σύμβασης διαβάσατε τα ίδια δικαιώματα με αυτά που διαβάζετε στη σελίδα του εντύπου ;
- Ποιες διαφορές υπάρχουν στον τρόπο που παρουσιάζονται τα δικαιώματα στη σελίδα του εντύπου και στα άρθρα της σύμβασης;
- Σε ποιο πρόσωπο είναι διατυπωμένα τα δικαιώματα στη σελίδα του εντύπου και σε ποιο πρόσωπο στα άρθρα της σύμβασης; Γιατί;
- Ποιες διαφορές υπάρχουν, ως προς το ύφος (λεξιλόγιο, εκφράσεις), στα δικαιώματα που διαβάζετε στη σελίδα του εντύπου και στα δικαιώματα που διαβάσατε στα άρθρα της σύμβασης;
- Συγκρίνετε το ύφος των άρθρων και του εντύπου. Ποιο ύφος σάς φαίνεται τυπικό και σοβαρό (επίσημο ύφος) και ποιο οικείο και φιλικό (ανεπίσημο ύφος);

3. Συζητήστε στις ομάδες σας και στη συνέχεια πείτε τη γνώμη σας:

- για τον ρόλο των σκίτσων στο έντυπο,
- για ποιον λόγο τα δικαιώματα παρουσιάζονται στο έντυπο με διαφορετικά χρώματα, με έντονη γραφή και κεφαλαία γράμματα,
- για ποιον λόγο χρησιμοποιείται ο συγκεκριμένος τύπος γραμμάτων (γραμματοσειρά) και αν σας θυμίζει κάτι.

4. Σε ποιους πιστεύετε ότι απευθύνονται τα δυο έντυπα που διαβάσατε και συζητήσατε στην τάξη; Για ποιον σκοπό εκδόθηκαν;

5. Ποιος, νομίζετε, είναι ο ρόλος του Συνηγόρου του παιδιού και των συνεργατών του, που είχαν την πρωτοβουλία να εκδώσουν τα έντυπα που διαβάσατε; Σημειώστε Χ στις σωστές, κατά τη γνώμη σας, απαντήσεις.

☐ Είναι δικηγόροι και υπερασπίζονται στο δικαστήριο παιδιά, που παραβαίνουν τους νόμους.

☐ Προτείνουν στο κράτος να κάνει ό,τι χρειάζεται για τη φροντίδα και την προστασία των παιδιών.

☐ Επισκέπτονται σχολεία, ιδρύματα, νοσοκομεία, για να διαπιστώσουν αν προστατεύονται τα δικαιώματα των παιδιών.

☐ Εκδίδουν ενημερωτικά έντυπα και αφίσες, για να μάθουν τα παιδιά και να διεκδικούν τα δικαιώματά τους, αλλά και για να ευαισθητοποιήσουν τους μεγάλους, ώστε να σέβονται, να προστατεύουν και να φροντίζουν τα παιδιά.

Δραστηριότητες:

1. Διαβάστε παρακάτω τις πληροφορίες, που δίνονται στον πίνακα, και παρατηρήστε στις ομάδες σας τις αφίσες. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να σχολιάσει στην τάξη μία αφίσα. Οι παρακάτω ερωτήσεις θα σας βοηθήσουν!

- Για ποιο γεγονός φιλοτεχνήθηκε η αφίσα; Πώς το διακρίνατε;
- Ποιο είναι το κοινό, στο οποίο απευθύνεται; Πώς το καταλάβατε;
- Για ποιον σκοπό φιλοτεχνήθηκε; Για να ενημερώσει; Για να ευαισθητοποιήσει; Για να προβληματίσει; Για να διαφημίσει;
- Τι θέλει να πει η εικόνα; Ταιριάζει το μήνυμά της με το γραπτό μήνυμα;
- Σε ποιο άρθρο της Σύμβασης αναφέρεται η αφίσα;
- Πώς θα χαρακτηρίζατε την αφίσα; Γιατί;

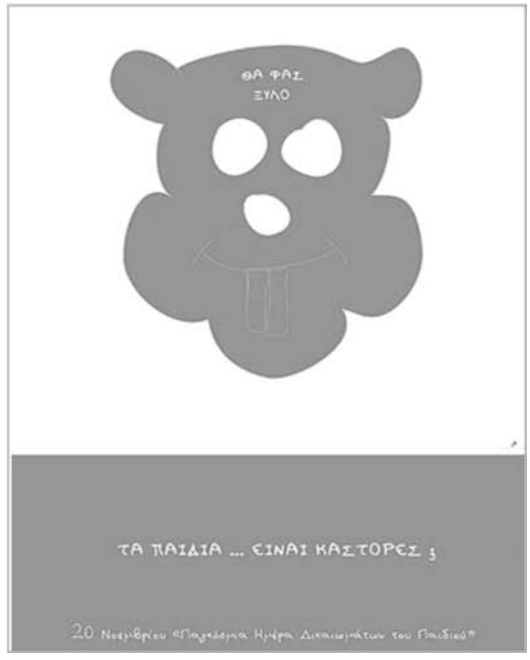

Πηγή αφισών: Ιστοσελίδα του Συνηγόρου του παιδιού, ***www.0-18.gr***

Γνωρίζετε ότι...

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στις **20 Νοεμβρίου 1989;** Από τότε η 20η Νοεμβρίου έχει καθιερωθεί και γιορτάζεται ως **Παγκόσμια Ημέρα των Δικαιωμάτων του Παιδιού.**

Η **30η Απριλίου** έχει καθιερωθεί ως **Παγκόσμια Ημέρα κατά της Σωματικής Τιμωρίας των Παιδιών.**

Η σωματική τιμωρία είναι μια επιθετική πράξη, που προκαλεί πόνο ή βλάβη στο σώμα του παιδιού. Γι' αυτό η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού ζητά από τις κυβερνήσεις τα παιδιά να μεγαλώνουν με αξιοπρέπεια, ελευθερία, ισότητα και αλληλεγγύη.

2. Ποιο από τα Δικαιώματα του Παιδιού, που διαβάσατε και συζητήσατε, είναι, κατά τη γνώμη σας, το πιο σημαντικό; Γράψτε τα επιχειρήματά σας, για να υπερασπιστείτε τη γνώμη σας και για να πείσετε τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σας.

• Συμβουλευθείτε τον πίνακα, για να θυμηθείτε πώς οργανώνεται ένα επιχειρηματολογικό κείμενο.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Όταν προσπαθείτε να πείσετε κάποιον/α ότι η άποψή σας είναι σωστή

Χρησιμοποιείτε:

- **Επιχειρήματα,** δηλαδή φράσεις που στηρίζουν λογικά τις απόψεις σας, τις οποίες εκθέτετε σε μια λογική σειρά.
- **Λέξεις που δηλώνουν την άποψή σας:**
  πιστεύω ότι/πως, έχω τη γνώμη ότι/πως, νομίζω ότι/πως
- **Απρόσωπα ρήματα και απρόσωπες εκφράσεις:**
  χρειάζεται, πρέπει, είναι ανάγκη, είναι απαραίτητο, επιτρέπεται, δεν επιτρέπεται, καλό είναι, είναι πιθανόν ...
- **Ρήματα σε ενεστώτα χρόνο**
- **Αιτιολογικές προτάσεις,** για να δικαιολογήσετε όσα λέτε.
  Οι αιτιολογικές προτάσεις εισάγονται με τους αιτιολογικούς συνδέσμους: *γιατί, επειδή, διότι*

3. Το σταυρόλεξο των... δικαιωμάτων!

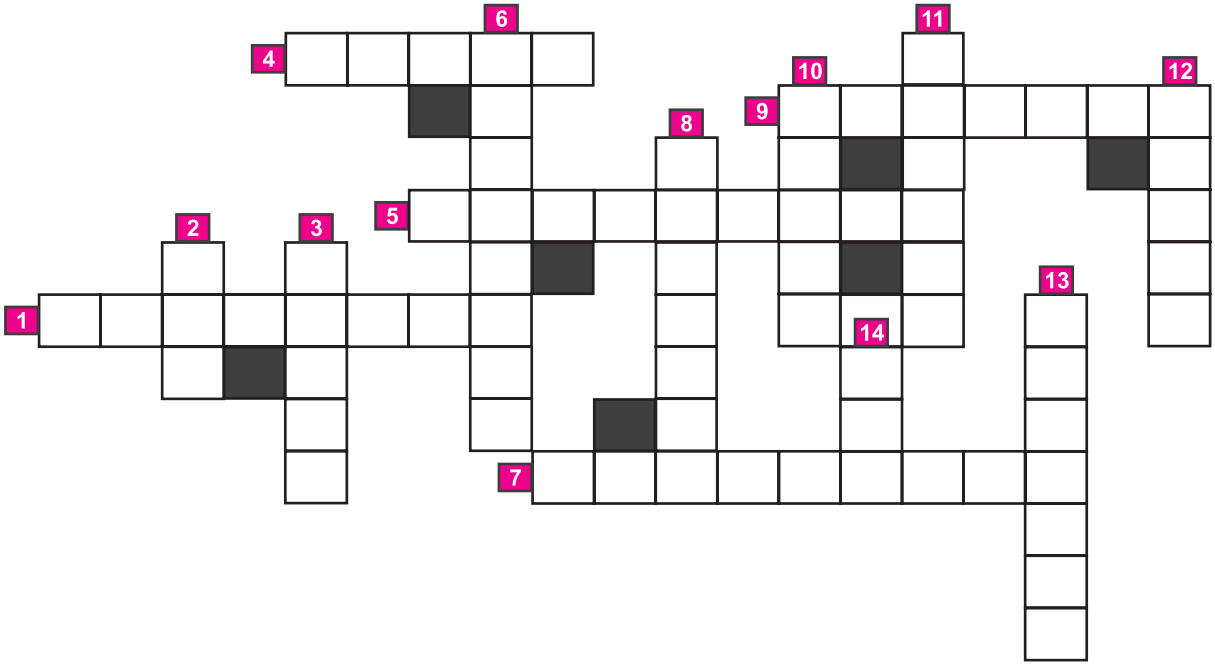

1. Το ..... και η ξεκούραση είναι κι αυτά δικαιώματα των παιδιών!

2. Όχι στις βρισιές, το ξύλο, τα χαστούκια. Έχω δικαίωμα να ζω χωρίς .....!

3. Το ....., το επώνυμο και η εθνικότητα είναι στοιχεία της ταυτότητάς μου.

4. Ο χώρος μου, τα πράγματά μου κι αυτά που σκέφτομαι και .....
Είναι μέρος της ιδιωτικής μου ζωής.

5. Έχω δικαίωμα να μαθαίνω τι συμβαίνει γύρω μου,
δηλαδή έχω δικαίωμα στην .....

6. Τα παιδιά με σωματικές ή πνευματικές αναπηρίες χρειάζονται ειδική.....

7. Αν με κακοποιούν, έχω δικαίωμα να ζητήσω βοήθεια και.....

8. Έχω τη δική μου προσωπικότητα και έχω δικαίωμα στο .....!

9. Όταν αρρωσταίνω, έχω δικαίωμα να με βλέπει ένας ..... για να γίνω καλά.

10. Έχω δικαίωμα να συζητάω για ό,τι με αφορά, να ακούν τη ..... μου και να μου δίνουν σημασία.

11. Το καλό ..... είναι κι αυτό δικαίωμά μου,
γιατί βοηθά στο σωστό μεγάλωμά μου.

12. Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα να ζουν σε ένα ασφαλές .....

13. Έχω δικαίωμα να πηγαίνω στο σχολείο και να ..... πολλά πράγματα.

14. Όλα τα παιδιά, κορίτσια κι αγόρια όποια γλώσσα κι αν μιλάνε, όποια κι αν είναι η θρησκεία, το χρώμα, η εμφάνισή τους, είναι .....!

4. Γράψτε και ζωγραφίστε, με τον δικό σας τρόπο, τα δικαιώματά σας! Στη συνέχεια συνεργαστείτε, για να φτιάξετε ημερολόγια τοίχου για τη νέα χρονιά.

Ημερολόγιο 2008 με τα Δικαιώματα του Παιδιού
Πηγή: Ιστοσελίδα του Συνηγόρου του Παιδιού, www.0-18.gr

5. Γράψτε και ζωγραφίστε τα δικαιώματά σας σε σελιδοδείκτες!

6. Η 20η Νοεμβρίου, Παγκόσμια Ημέρα των Δικαιωμάτων του Παιδιού, πλησιάζει! Ενημερώστε όλα τα παιδιά του σχολείου σας για τα δικαιώματά τους και ευαισθητοποιήστε τους μεγάλους, για να προστατεύουν όχι μόνο τα δικαιώματα των παιδιών τους, αλλά και όλων των παιδιών του κόσμου!

- Φιλοτεχνήστε αφίσες!
- Γράψτε και ζωγραφίστε τα δικαιώματά σας!
- Δημιουργήστε ομαδικά κολάζ με φωτογραφίες/ζωγραφιές και συνθήματα!
- Οργανώστε μια εκδήλωση για τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, προσκαλώντας να την παρακολουθήσουν όλα τα παιδιά του σχολείου, οι δάσκαλοι/ες και οι γονείς.

Ομαδικό κολάζ μαθητών/τριών
Πηγή: www.13-dim.kerats.att.sch.gr

Όλοι διαφορετικοί, όλοι ίδιοι, όλοι ίσοι!

Όλου του κόσμου τα παιδιά

Κίτρινο, μαύρο ή μελαμψό
έχω ένα χρώμα και τι μ' αυτό;
Μήπως και τ' άνθη τα ευωδιαστά,
χρώμα ένα έχουν και μια θωριά;

Μες στης μανούλας την αγκαλιά
το γάλα πήρα και τη μιλιά.
Μήπως στο λόγγο και τα πουλιά,
γλυκολαλούνε με μια λαλιά;

Σαν το λουλούδι, σαν το πουλί,
σαν κάθε πλάσμα σ' αυτή τη γη.
Για λίγη αγάπη, λίγη χαρά,
διψά η καρδιά μου και λαχταρά.

Τα χέρια ανοίγω και την καρδιά
σ' όλα του κόσμου τ' άλλα παιδιά!
Ελάτε, αδέλφια, κι εμπρός μαζί,
να λάμψει ο κόσμος, σαν την αυγή!

Χάρης Σακελλαρίου, *Το βιβλίο των τραγουδιών,* εκδ. Ελληνικά Γράμματα

Ξεκλειδώνουμε το κείμενο

1. Με τι παρομοιάζει ο ποιητής τα παιδιά που έχουν διαφορετικό χρώμα και με τι τα παιδιά που μιλούν διαφορετική γλώσσα;

2. Ποιες ίδιες ανάγκες έχουν όλου του κόσμου τα παιδιά;

3. Συμφωνείτε με τον ποιητή που αποκαλεί τα παιδιά αδέλφια; Γιατί;

4. Για ποιον λόγο, νομίζετε, ο ποιητής μιλά στο πρώτο πρόσωπο;

Δραστηριότητες:

1. Αν το ποίημα ήταν ζωγραφιά; Ζωγραφίστε τις εικόνες του ποιήματος και δημιουργήστε ένα ομαδικό κολάζ!

2. Κρίνοντας από τον εαυτό σας, συζητήστε στην τάξη ποιες άλλες ανάγκες, εκτός από την αγάπη και τη χαρά, έχουν όλου του κόσμου τα παιδιά.

3. Διαβάστε παρακάτω τις περιλήψεις των βιβλίων. Ποιες ίδιες ανάγκες και ποια ίδια δικαιώματα με εσάς έχουν ο Μάνος, η Αργυρώ και ο Θωμάς;

Ο Μάνος με τα σκιστά μάτια και το πλακουτσό πρόσωπο είναι ένα αγόρι διαφορετικό από τ' άλλα. Γι' αυτό και τα παιδιά της γειτονιάς του δεν παίζουν μαζί του. Εκείνος, όμως, ξέρει να παίζει, ξέρει να μοιράζεται, μα πάνω απ' όλα ξέρει ν' αγαπά...

Η Αργυρώ είναι ένα κοριτσάκι με κινητική αναπηρία, που χρησιμοποιεί αμαξίδιο. Αυτό, όμως, δεν την εμποδίζει να γελάει, να τραγουδάει, να κάνει κούνια, να χαμογελάει, να είναι χαρούμενη, να είναι λυπημένη, να χορεύει, να κολυμπάει, να κρύβεται, να φωνάζει, να θυμώνει, να νιώθει περήφανη, να πηγαίνει βόλτα, να κάνει σωστά τις ασκήσεις της, να κάνει λάθη, να ζωγραφίζει, να φοβάται το σκοτάδι, να θέλει αγκαλιά και παραμύθια για να κοιμηθεί... Η Αργυρώ δεν είναι παρά ένα συνηθισμένο παιδί...

Ο Θωμάς είναι ένα παιδί με νοητική υστέρηση. Με τη βοήθεια, όμως, των γονιών του και του ειδικού σχολείου που παρακολουθεί, καταφέρνει να αναπτύξει απίστευτες ικανότητες και να λάβει μέρος στους Παραολυμπιακούς Αγώνες. Όταν έρχεται η σειρά του να αγωνιστεί, κάτι απρόσμενο θα συμβεί που θα φανερώσει την καλοσύνη και το μεγαλείο της ψυχής του. Ένα βιβλίο που προβάλλει το αληθινό πνεύμα των Ολυμπιακών Αγώνων, αλλά και την καθημερινή πάλη των παιδιών με αναπηρία να διεκδικούν όσα δικαιούνται.

4. Με αφορμή την ιστορία που έγραψαν δύο μαθήτριες, συμμετέχοντας σε ένα διαγωνισμό με θέμα: «Γράψε μια ιστορία σε πρώτο πρόσωπο όπου ο κεντρικός ήρωας είναι ένα τυφλό παιδί. Μπορείς να χρησιμοποιήσεις ως πρώτη ύλη ήχους, αρώματα και αισθήσεις αλλά όχι εικόνες!», συζητήστε στην τάξη τα προβλήματα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά με τύφλωση.

Τι είναι το κόκκινο;

Ξύπνησα. Πάτησα το ρολόι και αυτό μου είπε την ώρα. Ήταν εννιά το πρωί. Πήρα το μπαστούνι μου και πήγα στην τραπεζαρία για πρωινό.

– Καλημέρα Πέτρο! Μου είπε η μαμά. Τι θέλεις να φας;

– Καλημέρα μαμά. Μαρμελάδα φράουλα με βούτυρο και ψωμί.

Η μαμά μου έκανε δύο φέτες με μαρμελάδα. Τι ωραία που μύριζε η μαρμελάδα. Σε λίγο ήρθε και ο μπαμπάς με την εφημερίδα του.

– Καλημέρα, Πέτρο! Μου είπε.

– Καλημέρα! Εγώ τελείωσα. Πάω μια βόλτα με τον Ανιχνευτή να πάρω καθαρό αέρα.

Χτύπησα το μπαστούνι μου και ο σκύλος γαύγισε. Ύστερα τον ένιωσα στα πόδια μου και τον άκουσα που λαχάνιαζε. Μετά μου πήρε το μπαστούνι τον άκουσα να τρέχει και σε λίγο ξαναήρθε. Έπιασα το λουρί του και του είπα:

– Στο πάρκο Ανιχνευτή!

Ο Ανιχνευτής είναι ο καλύτερός μου φίλος. Εγώ δεν βλέπω κι αυτός δεν μιλάει. Και οι δύο μειονεκτούμε σε κάτι. Ο Ανιχνευτής είναι σκύλος-οδηγός με δυο χρόνια εκπαίδευση.

Περπατήσαμε δύο τετράγωνα και περιμέναμε το φανάρι. Πριν ακούσω τον ήχο για να περάσουμε απέναντι άκουσα μια μηχανή να περνάει και έναν οδηγό να φωνάζει.

– Το κόκκινο δεν το είδες, ρε;

Το κόκκινο; Τι είναι το κόκκινο; Είμαι δώδεκα χρονών και κανείς δεν μου έχει πει τι είναι το κόκκινο!

Ο Ανιχνευτής με τραβούσε και κατάλαβα πως έπρεπε να προχωρήσω. Όταν φτάσαμε στην απέναντι πλευρά άκουσα βήματα και ρώτησα:

– Συγγνώμη, μπορείτε να μου πείτε τι είναι το κόκκινο;

– Εεεε... είναι ένα χρώμα. Μου απάντησε μια ανδρική φωνή και ύστερα απομακρύνθηκε. Συνεχίσαμε την βόλτα μας μέχρι που άκουσα τον ήχο που κάνουν τα τακούνια.
– Κυρία, με συγχωρείτε, μπορείτε να μου πείτε τι είναι το κόκκινο;
– Είναι το χρώμα που έχει η ντομάτα, η φράουλα και τα κεράσια.
Συνεχίσαμε την βόλτα μας μέχρι που φτάσαμε στο πάρκο. Ο Ανιχνευτής με οδήγησε σε ένα παγκάκι, κάθισα και τον άφησα για να περπατήσει λίγο. Κόκκινο; Ποιος θα μου πει τι είναι ο κόκκινο; Ξαφνικά άκουσα μια γνωστή φωνή.
– Γεια σου, Πέτρο! Πώς από 'δω;
– Γεια σου Εύα! Ήρθα για να πάρω λίγο καθαρό αέρα. Μπορείς να μου πεις τι είναι το κόκκινο;
– Εεεεε... είναι το χρώμα των ερωτευμένων. Δεν μπορώ να σου το εξηγήσω, συγγνώμη!
– Δεν πειράζει, καταλαβαίνω. Ήσουν άρρωστη την Παρασκευή;
– Ναι, πήρα την Αγγελική για τα μαθήματα. Πρέπει να φύγω. Γεια!
– Ανιχνευτή, πάμε και εμείς! Κόκκινο! Τι να είναι αυτό το κόκκινο άραγε; Και το χρώμα...τι είναι;
Φτάσαμε σπίτι χωρίς να το καταλάβω. Ο Ανιχνευτής μου έφερε το μπαστούνι μου. Μήπως να ρωτούσα την μαμά και τον μπαμπά;
– Μαμά, τι είναι το κόκκινο; Ρώτησα, χωρίς να το σκεφτώ.
– Θα σου πω, αν μου πεις τι βλέπεις...
– Εεεε... δεν μπορώ να σου εξηγήσω!
– Καρδούλα μου, ούτε κι εγώ μπορώ!
– Να ξέρεις πως η μαρμελάδα που τρως είναι κόκκινη. Εντάξει; Είπε ο μπαμπάς και όλοι γελάσαμε.
Τελικά δεν έχει σημασία τι είναι το κόκκινο. Σημασία έχει να με αγαπούν παρά να ξέρω τι είναι το κόκκινο!

Νίκη Παπαρίζου – Αγάπη Ουζούνη
Πηγή: **www.mikrosanagnostis.gr**

5. Αν γνωρίζετε παιδιά ή έχετε φίλους/ες με αναπηρία (κινητική, με περιορισμούς όρασης ή με τύφλωση), παρακαλέστε να σας μιλήσουν για τις δυσκολίες που συναντούν στις μετακινήσεις τους, στο παιχνίδι, στο σχολείο και με ποιον τρόπο τις αντιμετωπίζουν.

6. Ένας φίλος σας με τύφλωση έχει ακούσει για το Μουσείο Αφής και έχει εντυπωσιαστεί. Μπορείτε να του δώσετε πληροφορίες και να του περιγράψετε τις παρακάτω φωτογραφίες, που τραβήχτηκαν στην αίθουσα εκθεμάτων του Μουσείου. Του λέτε τι και ποιους βλέπετε, τι ακριβώς κάνουν οι επισκέπτες, τι νομίζετε ότι σκέφτονται, πώς αισθάνονται, τι σκέφτεστε και τι αισθάνεστε εσείς…

Γνωρίζετε ότι …

Υπάρχει ένα μουσείο στην Ελλάδα, στο οποίο δεν υπάρχουν βιτρίνες και τα εκθέματα περιμένουν το «χάδι» των επισκεπτών; Είναι το Μουσείο Αφής, που βρίσκεται στην Αθήνα και απευθύνεται σε άτομα με τύφλωση ή με σοβαρά προβλήματα όρασης, προκειμένου να μπορέσουν να καταλάβουν με την αφή αγάλματα, ανάγλυφα, προτομές, μακέτες αρχαίων θεάτρων και ιερών, αγγεία, επιτύμβιες στήλες, γλυπτά και χρηστικά αντικείμενα όλων των περιόδων της αρχαίας ελληνικής τέχνης. Η Αφροδίτη της Μήλου, ο Ερμής του Πραξιτέλους, ο Ηνίοχος των Δελφών, ο Δίας του Αρτεμισίου, «σμιλεμένα» σε... γύψο, ακριβή αντίγραφα των μαρμάρινων ή χάλκινων πρωτοτύπων, είναι μόνο μερικά από τα αγάλματα που φιλοξενούνται στο Μουσείο Αφής. Το μουσείο, όμως, απευθύνεται και στα παιδιά, σε μια προσπάθεια να ευαισθητοποιηθούν και να καταλάβουν τα προβλήματα των ανθρώπων με τύφλωση και γενικότερα των ανθρώπων με αναπηρία. Καθημερινά το μουσείο δέχεται επισκέψεις από μαθητές/τριες δημοτικών σχολείων, που με τη χρήση μάσκας ψηλαφούν τα εκθέματα. Μπορείτε να αντλήσετε περισσότερες πληροφορίες, αν «επισκεφτείτε» το Μουσείο στο διαδίκτυο, στην ηλεκτρονική διεύθυνση: ***www.tactualmuseum.gr***

7. Στο άρθρο 23 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, που διαβάσατε, τα παιδιά με αναπηρίες έχουν δικαίωμα να ζουν σε συνθήκες που εγγυώνται την αξιοπρέπειά τους και την αυτονομία τους...

• Ποιες από τις φράσεις που ακολουθούν πιστεύετε ότι προσβάλλουν την αξιοπρέπεια των παιδιών με αναπηρία; (Σημειώστε ΝΑΙ ή ΟΧΙ)

- [ ] Ο Μάνος είναι «μογγολάκι».
- [ ] Ο Μάνος είναι παιδί με σύνδρομο Down.
- [ ] Η Αργυρώ είναι παράλυτη/σακάτισσα, καθηλωμένη σε αναπηρικό καροτσάκι.
- [ ] Η Αργυρώ είναι παιδί με κινητική αναπηρία, που χρησιμοποιεί αμαξίδιο.
- [ ] Ο Θωμάς είναι καθυστερημένος.
- [ ] Ο Θωμάς είναι παιδί με νοητική υστέρηση.
- [ ] Ο Θωμάς είναι ανάπηρος αθλητής/αθλητής με ειδικές ανάγκες.
- [ ] Ο Θωμάς είναι αθλητής με αναπηρία.
- [ ] Ο Πέτρος είναι τυφλός/αόμματος.
- [ ] Ο Πέτρος είναι παιδί με τύφλωση.

• Ο Φάνης και η Αλεξάνδρα συνεργάζονται, για να γράψουν ένα κείμενο με συμβουλές σωστής συμπεριφοράς απέναντι σε άτομα με τύφλωση, έτσι ώστε να μην προσβάλλονται η αξιοπρέπεια και η αυτονομία τους. Με ποιες συμβουλές συμφωνείτε και γιατί; (Σημειώστε ΝΑΙ ή ΟΧΙ)

- [ ] Όταν βλέπετε ένα άτομο με τύφλωση να ετοιμάζεται να περάσει τον δρόμο, τρέξτε να τον βοηθήσετε.
- [ ] Όταν βλέπετε ένα άτομο με τύφλωση να ετοιμάζεται να περάσει τον δρόμο, μπορείτε να το ρωτήσετε αν θα ήθελε βοήθεια.
- [ ] Όλα τα άτομα με τύφλωση χρειάζονται τη βοήθειά σας, για να περάσουν τον δρόμο.
- [ ] Τα άτομα με τύφλωση που χρησιμοποιούν το μπαστούνι ή τον σκύλο-οδηγό δεν χρειάζονται τη βοήθειά σας. Επίσης, δεν χρειάζονται βοήθεια, όταν υπάρχουν ηχητικά φανάρια.
- [ ] Για να βοηθήσετε ένα άτομο με τύφλωση να περάσει τον δρόμο, πιάστε του το χέρι και προχωρήστε μαζί.
- [ ] Αν ένα άτομο με τύφλωση δεχθεί την προσφορά σας να τον βοηθήσετε, μην πιάσετε το χέρι του. Αφήστε να πιάσει το χέρι σας ή να περπατήσει δίπλα σας.

8. Μια παράξενη συνταγή! Διαβάστε τη συνταγή της αγάπης της συγγραφέως Αθηνάς Μπίνιου. Γράψτε κι εσείς τη δική σας και αφιερώστε την σε όλου του κόσμου τα παιδιά!

Ένα παραμυθένιο γλύκισμα

ΥΛΙΚΑ
Μια οκά ζάχαρη
Μια κούπα αγνό λάδι
Μια οκά καλόψυχο αλεύρι
Δυο οκάδες αγάπη και δυο αυγά
Πέντε κουταλιές χαρούμενο πρόσωπο
Τρία φλιτζάνια γέλιο
Μπόλικες μελένιες ματιές
Κι ένα βάζο μέλι.

ΕΚΤΕΛΕΣΗ
Ζυμώνουμε τα υλικά πολύ καλά, ώσπου να ασπρίσουν, να φουσκώσουν και να γεμίσουν τη γαβάθα. Προσέξτε, όμως, γιατί έστω και ένα κατσούφιασμα μπορεί να τα ''κόψει''.
Βάζετε το γλυκό στο ταψί της ψυχής, το στρώνετε με την κουτάλα της θέλησης και το ψήνεται στο φούρνο της υπομονής. Το πασπαλίζετε με σύννεφα κανέλας και το σερβίρετε με μέλι. Όσοι δοκίμασαν το γλύκισμα αυτό, ομολογώ ότι το χάρηκαν!

Αθηνά Μπίνιου
Πηγή: ***www.mikrosanagnostis.gr***

ΥΛΙΚΑ

ΕΚΤΕΛΕΣΗ

ΟΧΙ, στην παιδική εργασία και στην παιδική εκμετάλλευση

Νύχτα σε ένα ταπητουργείο, στη Λαχώρη του Πακιστάν. Η Φατίμα, ο Καρίμ και ο Σαλμάν, μικρά παιδιά όλα τους, ενώ είναι κουρασμένα και εξαντλημένα από τη δουλειά, δεν μπορούν να κοιμηθούν. Ακούν την ιστορία του καινούριου, του Ικμπάλ, ενός παιδιού, που βρίσκεται αλυσοδεμένο στο εργαστήριο κατασκευής χαλιών. Είναι η πρώτη νύχτα του Ικμπάλ μακριά από την οικογένειά του…

Εκείνη τη νύχτα, αφού το αφεντικό έσβησε τα φώτα και ήμαστε σίγουροι ότι αποκοιμήθηκε, βάλαμε τον Αλί, τον πιο μικρό από όλους, να κρατάει τσίλιες στην πόρτα και μπήκαμε κρυφά στο εργαστήριο, για να γνωρίσουμε τον καινούργιο.

……

Οι άλλοι προτίμησαν να συνεχίσουν τον ύπνο τους, γιατί ήταν πολύ κουρασμένοι ή γιατί δεν είχαν καμία όρεξη να ακούσουν για άλλη μια φορά τις ίδιες ιστορίες από τον καινούριο, ιστορίες που έμοιαζαν με τις δικές μας. Ήμασταν όλοι φτωχοί και οι γονείς μας μάς είχαν πουλήσει, με την ελπίδα να ξεπληρώσουν το χρέος που είχαν στον ιδιοκτήτη των χωραφιών ή σε κάποιον πλούσιο από την πόλη. Αυτό ήταν το χρέος που ο Χουσεΐν, το αφεντικό, σημείωνε με την κιμωλία πάνω στον πίνακα του καθενός μας.

Τι καινούριο να έχει να πει;

Ο Ικμπάλ ήταν ξύπνιος. Ακούγαμε την αλυσίδα του να κουδουνίζει στο σκοτάδι. Το πρώτο βράδυ, όταν φτάνεις σε ένα καινούριο μέρος, δεν καταφέρνεις ποτέ να κοιμηθείς… Ποιος ξέρει γιατί. Ο καθένας από μας είχε ήδη στο παρελθόν δύο ή τρία αφεντικά, μερικοί και περισσότερα, και αυτό το ξέραμε καλά. Έτσι, μαζευτήκαμε γύρω του. Δεν είχε φεγγάρι εκείνη τη νύχτα και με το ζόρι μπορούσαμε να ξεχωρίσουμε τις σκιές μας στο σκοτάδι.

……

- Ο μπαμπάς μου είναι καλός άνθρωπος, είπε ο Ικμπάλ, δεν καταράστηκε ποτέ κανέναν. Δεχόταν πάντα τη μοίρα του. Ακόμη και όταν ο μεγάλος μου αδελφός χειροτέρεψε και περνούσε τις νύχτες βήχοντας και γκρινιάζοντας, ο πατέρας μου δεν είπε τίποτε. Έστειλε στο χωριό να φωνάξουν το γιατρό. Όταν ήρθε ο γιατρός, με τη τσάντα του και τα γυαλιά του, έσκυψε πάνω στο αχυρόστρωμα και με ένα εργαλείο άκουσε το μέσα του αδελφού μου, πρώτα το στήθος του και μετά την πλάτη, κουνώντας το κεφάλι του.

- Είναι αλήθεια, είπε ο Καρίμ, το έχω δει και εγώ αυτό.

- Μετά μίλησε με τον πατέρα μου, πήρε το καπέλο του και το καλάμι και έφυγε. Η μητέρα μου έκλαιγε, είχε ήδη χάσει κι άλλα παιδιά. Το επόμενο πρωί, ενώ δέναμε το βόδι στο αλέτρι, ο πατέρας μου μού είπε ότι θα ξαναρχόταν ο γιατρός και θα έφερνε ένα φάρμακο που ίσως έσωζε τη ζωή του αδελφού μου. Πράγματι, ο γιατρός ξανάρθε και μαζί του ένας ακόμη άντρας. Ήταν καλοντυμένος, έμοιαζε με έμπορο ή γαιοκτήμονα. Μίλησε με τον πατέρα μου και κάποια στιγμή έβγαλε από το ζωνάρι του μια μεγάλη τσάντα και από την τσάντα χαρτονομίσματα και τα έδειξε στον πατέρα μου. Εκείνος κούνησε το κεφάλι του, λέγοντας: «Όχι».

- Και τι έγινε με τον αδελφό σου; Τον ρώτησα.

- Δεν έγινε καλά. Παραμιλούσε μια μέρα και μια νύχτα.

Ο πατέρας μου δεν είχε πια κανέναν να τον βοηθήσει στα χωράφια, εγώ ήμουν πολύ μικρός και αδύναμος τότε. Μίλησε κάμποσο με τη μάνα μου. Μετά πήγε στο χωριό με το βόδι. Όταν γύρισε, είχε σχεδόν βραδιάσει, πήγε στο χωράφι με την τσάπα, χωρίς

να αλλάξει καν ρούχα, δούλεψε, μέχρι που νύχτωσε για τα καλά, μπήκε στο σπίτι ανασαίνοντας με δυσκολία, δεν έφαγε, με φώναξε κοντά στη φωτιά, μου είπε ότι ο άντρας θα του δάνειζε ένα μεγάλο ποσό – δεκαέξι δολάρια, είπε – και εγώ προσπαθούσα να κάνω το λογαριασμό, για να βρω πόσες ρουπίες ήταν, αλλά δεν τα κατάφερα, και ότι με εκείνα τα λεφτά θα μπορούσαν να ζήσουν μέχρι την επόμενη σοδειά και ο αδελφός μου θα έπαιρνε κι άλλα φάρμακα και θα γινόταν καλά, αν ήθελε ο Θεός. Εγώ θα έπρεπε να δουλέψω, μου είπε, για να βοηθήσω την οικογένειά μου και να ξεπληρώσω το χρέος, και για πολλούς μήνες δε θα βλεπόμασταν, αλλά θα μάθαινα να υφαίνω χαλιά, και αυτό θα μπορούσε να μου χρησιμεύσει στη ζωή μου.

- Και ο δικός μου ο πατέρας είχε χρέος, ψιθύρισα στο σκοτάδι, όταν έσπασε το φράγμα και χάθηκε όλη η σοδειά.

- Και ο δικός μου, είπε ο Καρίμ, αλλά δεν ξέρω το γιατί.

- Ο πατέρας μου, συνέχισε ο Ικμπάλ, είπε ότι θα μπορούσε να στείλει μια από τις αδελφές μου, αλλά εγώ του είπα: «Όχι, στείλε εμένα». Με αγκάλιασε και με ρώτησε: «Φοβάσαι;». «Όχι», είπα ψέματα. Ο άνθρωπος των χαλιών ήρθε το επόμενο πρωί. Έφτασε με αυτοκίνητο. Ήταν πολύ ευγενικός και με μένα και με τη μάνα μου. «Θα σε πάω στην πόλη, μου είπε, θα σου αρέσει, θα δεις». Το τελευταίο πράγμα που είδα όταν με έπαιρνε μαζί του, κοιτώντας προς το πίσω τζάμι του αυτοκινήτου, ήταν ο πατέρας μου, που βίτσιζε αλύπητα το βόδι, σέρνοντας το στα χωράφια κι εκείνο μουγκάνιζε δυνατά. Το καημένο το ζώο…

Σωπάσαμε όλοι για μερικά δευτερόλεπτα.

- Ε, καλά, είπε επιτέλους ο Καρίμ, εσύ δε θα αργήσεις να ξεπληρώσεις το χρέος του πατέρα σου. Ξέρω εγώ, είδα πολλούς. Κανένας δε δουλεύει τόσο καλά και τόσο γρήγορα όσο εσύ. Θα σβήσεις όλα αυτά τα σημάδια στον πίνακα, όπως ο ήλιος σβήνει το χιόνι στα βουνά.

Μέσα στο σκοτάδι μού φάνηκε πώς είδα για λίγο το άσπρο από τα δόντια του Ικμπάλ, σαν να χαμογελούσε.

- Το χρέος δε θα σβήσει ποτέ, είπε σιγά, όσο κι αν είσαι καλός και γρήγορος.

- Είσαι τρελός, φώναξε ο Σαλμάν, το λες από κακία, το λες για να μας φοβίσεις. Κάθε μέρα το αφεντικό σβήνει ένα σημάδι και, όταν τα σημάδια τελειώσουν, θα γυρίσουμε στα σπίτια μας. Και με τα τούβλα έτσι γινόταν, τι νομίζεις; Έπρεπε να ψήσουμε χίλια τούβλα την ημέρα και κάθε χίλια τούβλα παίρναμε εκατό ρουπίες. Δούλευε όλη η οικογένειά μου. Και οι αδελφές μου.

- Και ξεπληρώσατε το χρέος σας; Ρώτησε ο Ικμπάλ.

- Όχι, ξεφύσηξε ο Σαλμάν, αλλά τι σημασία έχει. Άλλες μέρες έβρεχε, άλλες φορές το χώμα ήταν πολύ λεπτό και δεν έκανε, μερικά τούβλα έσπαγαν, όταν έβγαιναν από το φούρνο, και η ατυχία…

- Είδατε ποτέ κάποιον να ξεπληρώνει το χρέος; Ρώτησε πάλι το καινούριο αγόρι.

- Όχι, είπαμε όλοι, ο ένας μετά τον άλλο, όχι, δεν είδαμε ποτέ κανέναν να ξεπληρώνει το χρέος.

- Και όμως…, προσπάθησε να πει ο Σαλμάν.

Εκείνη τη στιγμή ο Αλί, που είχε ακούσει τα πάντα από την πόρτα όπου κρατούσε τσίλιες, μας ειδοποίησε με δυο μακρόσυρτα αποφασιστικά σφυρίγματα. Συναγερμός! Γλιστρήσαμε όλοι πηγαίνοντας προς τις ψάθες μας. Προσπάθησα να κοιμηθώ, αλλά δεν τα κατάφερα. Στριφογύριζα συνεχώς. Μετά από λίγο, έρποντας πάνω στο χώμα, πήγα πάλι απέναντι. Ο καινούριος, ο Ικμπάλ, ήταν και αυτός ξύπνιος ακόμη. Πλησίασα στο

αυτί του, για να μη με ακούσουν οι άλλοι.
- Τι ήθελες να πεις, τον ρώτησα θυμωμένη, ότι δε θα τα καταφέρουμε ποτέ να φύγουμε από δω; Δε θα γυρίσουμε ποτέ στο σπίτι μας;
- Εσύ ποια είσαι; Με ρώτησε.
- Με λένε Φατίμα.
Έμεινε σιωπηλός για λίγο.
- Κρατάς μυστικό, Φατίμα; Μου ψιθύρισε μετά.
- Φυσικά! Για ποια με πέρασες;
- Τότε σε σένα μπορώ να το πω, είπε ακόμη πιο χαμηλόφωνα. Θα φύγουμε από εδώ, να είσαι σίγουρη.
- Είπες ότι είναι αδύνατον να πληρώσουμε το χρέος, του θύμισα.
- Έτσι είναι, αλλά εμείς δε θα φύγουμε με αυτό τον τρόπο.
- Και τότε πώς θα φύγουμε; Σαν να είχε δίκιο το αφεντικό που σε φώναξε κύριο Πολύξερο.
- Θα το σκάσουμε! Να πώς θα φύγουμε.
- Είσαι τρελός!
- Δεν είμαι τρελός. Θα το σκάσουμε και εσύ θα έρθεις μαζί μου.
Δεν τον γνώριζα. Θα μπορούσε να είναι ένας ανόητος πολυλογάς ή ακόμη και τρελός. Κι όμως τον πίστεψα. Γύρισα στην ψάθα μου και για όλη την υπόλοιπη νύχτα στριφογύριζα ανήσυχη. Είχα αυτά τα λόγια στο κεφάλι μου και δεν μπορούσα να τα διώξω. Ήταν πιο επίμονα ακόμη και από μια αλογόμυγα.
«Θα το σκάσουμε!»
.....

Φραντζέσκο Ντ' Αντάμο, *Ικμπάλ, Ένα παιδί ενάντια στην παιδική εργασία,*
(μετάφραση Βασιλική Νίκα), εκδ. Πατάκη

Ξεκλειδώνουμε το κείμενο

1. Στο κείμενο που διαβάσατε πέντε παιδιά, ο Ικμπάλ, η Φατίμα, ο Αλί, ο Καρίμ και ο Σαλμάν ζουν και εργάζονται σε ένα ταπητουργείο στη Λαχώρη του Πακιστάν.

- Για ποιον λόγο δεν είναι μαζί με τις οικογένειές τους;
- Γιατί εργάζονται;
- Τι δουλειά κάνουν στο ταπητουργείο;
- Ποιες πληροφορίες δίνει το κείμενο για τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ζουν και εργάζονται τα παιδιά στο ταπητουργείο;
- Διηγηθείτε στην τάξη την ιστορία του Ικμπάλ σε πρώτο πρόσωπο. Ποια γεγονότα της ιστορίας αυτής σας προκαλούν θυμό, συμπόνια, λύπη, θαυμασμό;
- Στο τέλος του κειμένου, η Φατίμα σκέφτεται τα λόγια του Ικμπάλ: «Θα το σκάσουμε!». Ως αναγνώστες/τριες, ποια θα θέλατε να είναι η συνέχεια και το τέλος του μυθιστορήματος;

2. Το κείμενο που διαβάσατε είναι ένα απόσπασμα και βρίσκεται στο βιβλίο, το εξώφυλλο του οποίου βλέπετε στην εικόνα. Διαβάστε παρακάτω την περίληψη, που βρίσκεται στο οπισθόφυλλο του βιβλίου.

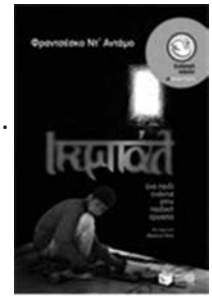

- Ποια είναι, τελικά, η συνέχεια του μυθιστορήματος;
- Ο Ικμπάλ είναι ένας φανταστικός ήρωας του μυθιστορήματος ή πραγματικό πρόσωπο;
- Σε τι εξυπηρετεί, κατά τη γνώμη σας, η περίληψη στο οπισθόφυλλο αυτού του βιβλίου, αλλά και σε όλα τα βιβλία;
- Μετά την ανάγνωση του αποσπάσματος και της περίληψης θα σας ενδιέφερε να διαβάσετε ολόκληρο το βιβλίο; Γιατί;
- Εκτός από εσάς, ποιους άλλους νομίζετε ότι θα ενδιέφερε να διαβάσουν αυτό το βιβλίο; Γιατί;

Η αληθινή ιστορία του Ικμπάλ, του δωδεκάχρονου αγοριού από το Πακιστάν, που έγινε για όλο τον κόσμο το σύμβολο του αγώνα κατά της εκμετάλλευσης της παιδικής εργασίας. Η οικογένεια του τον παραχώρησε σε αντάλλαγμα ενός δανείου, μόλις δεκαέξι δολαρίων. Υποχρεωμένος να δουλεύει σε ένα εργαστήριο χαλιών από το πρωί μέχρι το βράδυ, αλυσοδεμένος στο τελάρο που ύφαινε, κάτω από απάνθρωπες συνθήκες, όπως και χιλιάδες άλλα παιδιά στις πιο φτωχές χώρες του κόσμου, ο Ικμπάλ θα βρει τη δύναμη να επαναστατήσει, να καταγγείλει τη "Μαφία των χαλιών", να οδηγήσει στη σύλληψη του αφεντικού του, συμβάλλοντας στην απελευθέρωση εκατοντάδων άλλων παιδιών-σκλάβων.

3. Διαβάστε και σχολιάστε στην τάξη τη βιογραφία του Ικμπάλ Μασί.

- Ποιες περισσότερες πληροφορίες δίνει η βιογραφία σε σύγκριση με την περίληψη του βιβλίου, την οποία διαβάσατε παραπάνω;
- Γιατί ο Ικμπάλ έγινε το παγκόσμιο σύμβολο του αγώνα κατά της εκμετάλλευσης της παιδικής εργασίας; Πώς αγωνίστηκε; Τι κατάφερε;

Ο **Ικμπάλ Μασί** γεννήθηκε στο Πακιστάν το 1982. Όταν ήταν τεσσάρων χρονών, πουλήθηκε από την οικογένειά του σαν σκλάβος σε ένα ταπητουργείο για ένα δάνειο 16 δολαρίων. Για έξι χρόνια ήταν αναγκασμένος να δουλεύει 12 ώρες την ημέρα, αλυσοδεμένος στο ίδιο σημείο, να φτιάχνει χαλιά, με λιγοστό φαγητό και νερό και με συνεχείς τιμωρίες σε ένα σκοτεινό υπόγειο γεμάτο υγρασία, διάφορα ερπετά, έντομα και ελάχιστο οξυγόνο.

Στην ηλικία των δέκα ετών, ο Ικμπάλ το έσκασε από το ταπητουργείο και κατήγγειλε το αφεντικό του στην αστυνομία, η οποία όμως δωροδοκήθηκε και τον επέστρεψε πάλι πίσω. Μετά από μερικούς μήνες, το έσκασε και πάλι και κατέφυγε στο Απελευθερωτικό Μέτωπο του Πακιστάν για την Εκμετάλλευση της Παιδικής Εργασίας. Τους επόμενους μήνες κατήγγειλε σε ομιλίες του τους ανθρώπους που εκμεταλλεύονταν τα παιδιά, πλουτίζοντας από την εργασία τους. Ο Ικμπάλ, με μεγάλο πάθος και τη βοήθεια κοινωνικών οργανώσεων, μέσα σε ένα χρόνο, τρυπώνοντας κρυφά σε παράνομα ταπητουργεία και βγάζοντας φωτογραφίες των παιδιών που εργάζονταν σε αυτά, κατάφερε να βοηθήσει πάνω από 3.000 παιδιά να ξεφύγουν από τη σκλαβιά και την εξαθλίωση. Το 1992 ο συνολικός αριθμός των παιδιών-σκλάβων στο Πακιστάν υπολογιζόταν στα 7.000.000.

Το 1994 ο Ικμπάλ βραβεύτηκε με το Βραβείο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Reebok και ξεκίνησε μια παγκόσμια περιοδεία με ομιλίες κατά της παιδικής εργασίας και επισκέψεις σε σχολεία. Ο μικρός χαμογελαστός πρώην σκλάβος έγινε γρήγορα ένα παγκόσμιο σύμβολο.

Την ημέρα του Πάσχα του 1995, ο Ικμπάλ δολοφονήθηκε από τη "Μαφία των Χαλιών", στη Μουρίτκε, ένα χωριό στο Πακιστάν, όπου πήγε για να γιορτάσει μαζί με την οικογένειά του το Πάσχα. Ήταν περίπου 13 χρονών... Οι εντολείς και οι εκτελεστές της δολοφονίας του δε συνελήφθησαν ποτέ!

Τρεις μέρες μετά, εκατοντάδες παιδιά διαδήλωσαν στους δρόμους της Ινδίας σε ένδειξη διαμαρτυρίας για τη δολοφονία του. Οι μικροί διαδηλωτές ήταν στην πλειοψηφία τους ρακένδυτα παιδιά, από τα οποία αρκετά νήπια, καθώς επίσης και ανήλικοι που απελευθερώθηκαν από την καταναγκαστική εργασία ...

Πηγή: Φραντζέσκο Ντ' Αντάμο, Ικμπάλ, *Ένα παιδί ενάντια στην παιδική εργασία,*

(μετάφραση Βασιλική Νίκα), εκδ. Πατάκη

Δραστηριότητες:

Από τον Ικμπάλ, τη Φατίμα, τον Αλί, τον Καρίμ και τον Σαλμάν σε άλλα παιδιά του κόσμου, θύματα της παιδικής εκμετάλλευσης…

1. Παρατηρήστε τις φωτογραφίες και διαβάστε τις λεζάντες.

- Ποια συναισθήματα νιώσατε; Γιατί;
- Ποιο άρθρο της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού δεν εφαρμόζεται;
- Ποια άλλα άρθρα της Σύμβασης παραβιάζονται;
- Ποιες πληροφορίες αντλήσατε από τις λεζάντες;

Περίπου 3,3 εκατομμύρια παιδιά στο Μπαγκλαντές αναγκάζονται να δουλεύουν, χρησιμοποιώντας επικίνδυνες χημικές ουσίες, στα βαφεία και στα βυρσοδεψεία.

Πηγή: http://www.unicef.de/foto_-2008/2000/englisch/index_engl_2000.htm

Ένα οκτάχρονο παιδί στην Ινδία μεταφέρει τούβλα. Η Ινδία είναι η χώρα με τον μεγαλύτερο αριθμό προϊόντων που παράγονται από παιδικά χέρια.

Πηγή: Εφημερίδα *«ΕΘΝΟΣ»,* 11/9/2009

Μικρά παιδιά από την Μπουρκίνα Φάσο εξαναγκάζονται να δουλεύουν ατελείωτες ώρες στις φυτείες με τα κακαόδεντρα, στην Ακτή Ελεφαντοστού. Σκαλίζουν με επικίνδυνες ματσέτες τα δέντρα, εκτίθενται σε καρκινογόνα φυτοφάρμακα και κουβαλούν βαριά φορτία σε μεγάλες αποστάσεις.

Πηγή: Εφημερίδα *«ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΙ»,* 1-12-2011

Πάνω από τους μισούς εργαζόμενους στις υψικαμίνους, που παράγουν τούβλα στο Αφγανιστάν, είναι παιδιά, τα οποία δουλεύουν σε συνθήκες που δεν διαφέρουν από τη σκλαβιά. Το 56% των εργαζόμενων στις υψικαμίνους είναι παιδιά κάτω των 18 ετών, από τα οποία το 47% είναι 14 ετών ή και μικρότερα.

Πηγή: Εφημερίδα *«ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ»,* 9/2/2012

2. Παρατηρήστε τις εκφράσεις των παιδιών. Αν μπορούσαν να σας μιλήσουν, τι νομίζετε ότι θα έλεγαν;

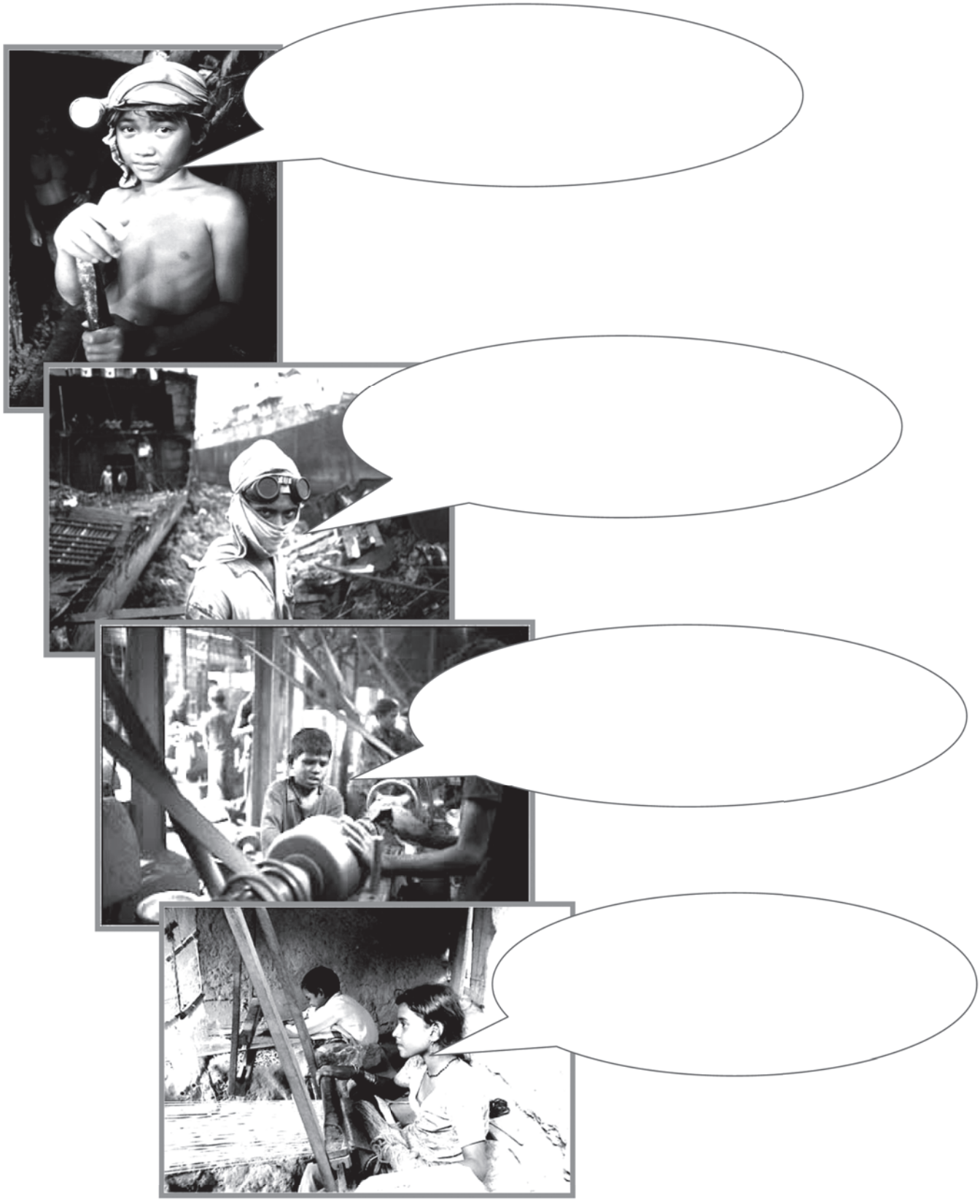

Πηγή φωτογραφιών: ***http://guilessnessofchildhood.blogspot.gr/2011/05***

3. Διαβάστε ένα απόσπασμα από την Έκθεση της Unicef, της παγκόσμιας οργάνωσης που αγωνίζεται για τα δικαιώματα των παιδιών.

Δεκάδες εκατομμύρια παιδιά σε όλο τον κόσμο εξαναγκάζονται να ζουν ή να εργάζονται στους δρόμους, για να ξεφύγουν από τη βία ή την κακοποίηση στο σπίτι τους ή εξαιτίας της φτώχειας. Η ζωή στους δρόμους εκθέτει τα παιδιά στη βία και την εκμετάλλευση…
Το 2008, σε όλο τον κόσμο, περίπου 215 εκατομμύρια αγόρια και κορίτσια ηλικίας 5-17 ετών αναγκάζονταν να εργάζονται. Από αυτά, 115 εκατομμύρια εργάζονταν σε επικίνδυνες εργασίες…

Πηγή: Έκθεση της Unicef, *Η κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 2012* ***(www.unicef.gr)***

- Τι πιστεύετε ότι πρέπει να κάνουν οι μεγάλοι, για να σταματήσουν την παιδική εργασία και την παιδική εκμετάλλευση; Συζητήστε στις ομάδες σας και γράψτε την άποψή σας. Στη συνέχεια, διαβάστε και σχολιάστε τις απόψεις σας στην τάξη.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

- Τι μπορείτε να κάνετε εσείς; Ενώστε τις φωνές διαμαρτυρίας σας κατά της παιδικής εργασίας με τις φωνές διαμαρτυρίας κι άλλων παιδιών!

- Εκφράστε τη διαμαρτυρία σας με ένα ποίημα, όπως ο Αντρέας!
- Φιλοτεχνήστε μια αφίσα κατά της παιδικής εργασίας και αναρτήστε την στο σχολείο σας. Υπογράψτε την εσείς και όλοι οι μαθητές/τριες του σχολείου, όπως έκαναν τα παιδιά στη Γενεύη.
- Γράψτε συνθήματα κατά της παιδικής εργασίας και αναρτήστε τα στο σχολείο σας, όπως ο Φάνης, η Αλεξάνδρα και η Ευανθία.

Γιατί, γιατί

Γιατί να υπάρχει η αδικία αυτή;
Στον κόσμο αυτό
γιατί να μην υπάρχει μόνο το καλό;

Όλου του κόσμου τα φτωχά παιδιά
δικαίωμα έχουν για μια αγκαλιά
κι όλου του κόσμου τα παιδιά
δικαίωμα έχουν στη φροντίδα, τη χαρά.

Όχι δουλειά για τα παιδιά
μόρφωση αλλά και όλα τα άλλα τα καλά.
Αγάπη, φροντίδα και στοργή
σ' όλο τον κόσμο ν' ακουστεί.

Σώμα μικρό, μάτια κλαμένα,
πότε θα είναι χαρούμενα κι ευτυχισμένα;
Αδαμαντουργία και άλλα πολλά
είναι αυτά επαγγέλματα για τα παιδιά;

Το γιατί κυριαρχεί
στα μάτια των παιδιών στην Αφρική
και στην Ασία, την Αμερική
το γιατί κυριαρχεί.

.....

Όλοι μαζί ας προσπαθήσουμε
του κόσμου τα παιδιά να βοηθήσουμε.
Τα δικαιώματά τους να γνωρίσουνε
και παράλληλα να τ' αποκτήσουνε.

Αντρέας Ηλία

Ε΄1, Β΄ Δημοτικό Σχολείο Παλλουριώτισσας (Κύπρος),
Τα δικαιώματά μας μέσα από την ποίηση,
εκδ. Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού

Παιδιά στη Γενεύη υπογράφουν αφίσα κατά της παιδικής εργασίας
Πηγή φωτογραφίας: Εφημερίδα «Ελευθεροτυπία», 4/8/2010

ΟΧΙ στην παιδική εργασία και στην παιδική εκμετάλλευση!
ΝΑΙ στη μόρφωση, στο παιχνίδι και στη χαρά!

Φάνης

Σταματήστε την παιδική εργασία!

Αλεξάνδρα

ΜΗΝ ΑΔΙΑΦΟΡΕΙΤΕ!
Είναι κι αυτά παιδιά σας!

Ευανθία

Με ένα βιβλίο... ταξιδεύω και ονειρεύομαι!

- Η εφεύρεση της Τυπογραφίας: Το βιβλίο τυπώνεται
- 2 Απριλίου: Το βιβλίο γιορτάζει
- Βιβλιοπαρουσιάσεις
- Βιβλιοφαγία: Η αποτελεσματικότερη υγιεινή διατροφή!

Η εφεύρεση της Τυπογραφίας: Το βιβλίο τυπώνεται!

Τον 15ο αιώνα (ακριβώς τότε που έγινε η άλωση της Πόλης), ένας Γερμανός, ο Γκούτενμπεργκ, έκανε μια εφεύρεση. Κατασκεύασε μικρά μολυβένια γράμματα, σαν μικρές σφραγίδες. Τα τυπογραφικά στοιχεία. Τα έβαλε το ένα πλάι στ' άλλο, έτσι που να σχηματίσουν λέξεις. Μ' αυτόν τον τρόπο έφτιαξε φράσεις, το κείμενο μιας σελίδας, πολλές σελίδες...

Αυτά τα κείμενα τα μελάνωνε και πίεζε πάνω τους ένα μεγάλο φύλλο χαρτί με μια πρέσα: τύπωνε. Αυτή είναι η εφεύρεση της ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ. Τις πρώτες δοκιμές του ο Γκούτενμπεργκ τις έκανε με μια πρέσα για σταφύλια, αλλά, όπως έλεγε κι ο ίδιος, η τυπωμένη σελίδα είναι κάτι πιο εξαίσιο και πιο μεθυστικό κι από το πιο καλό κρασί!

Με την καταπληκτική εφεύρεση της Τυπογραφίας, ο μόνος κόπος είναι να τοποθετείς τα μολυβένια γράμματα το ένα δίπλα στ' άλλο, έτσι που να σχηματίζεις λέξεις της σελίδας. Δηλαδή, ίδιος κόπος σχεδόν με το να τις γράψεις με το χέρι. Όταν, όμως, τις έτοιμες αυτές σελίδες τις τυπώσεις, τότε θα 'χεις όχι μόνο ένα αντίτυπο όπως ο αντιγραφέας, αλλά δεκάδες, εκατοντάδες, χιλιάδες αντίτυπα της σελίδας... Τόσα, όσα τα τυπώματα που θα κάνεις, όσες φορές, δηλαδή, πιέσεις το χαρτί στην πρέσα. Η εφεύρεση της Τυπογραφίας στάθηκε η πιο μεγάλη επανάσταση στην ιστορία του σύγχρονου πολιτισμού. Μια επανάσταση που έγινε με μολυβένια στρατιωτάκια!...

Το πρώτο τυπωμένο βιβλίο είναι η Βίβλος, 42 στίχων, του Γκούτενμπεργκ. Ένα έξοχο καλλιτέχνημα! Σήμερα τυπώνονται εκατομμύρια βιβλία κάθε λογής, για κάθε γούστο. Σήμερα, ο καθένας μπορεί να έχει βιβλία. Δε χρειάζεται πια μια ολόκληρη περιουσία... Πολλά από τα βιβλία που κυκλοφορούν, είναι τόσο όμορφα και τόσο διασκεδαστικά, τόσο παράξενα και τόσο γοητευτικά που να μην ξέρεις ποιο να πρωτοδιαλέξεις.

Αλήθεια, αν ναυαγούσατε σ' ένα ερημονήσι με πέντε μόνο βιβλία, ποια θα θέλατε να 'ναι; Μήπως δεν ξέρετε ακόμα; Τότε, διαβάστε κι άλλα βιβλία. Και να 'χετε τούτο στο νου σας: Όποιος αγαπάει τα βιβλία δεν κινδυνεύει να ναυαγήσει... Όσο τρικυμισμένος κι αν είναι ο κόσμος, όσο δύσκολη κι αν είναι η ζωή.

Κάθε βιβλίο κλείνει στις σελίδες του έναν ολόκληρο κόσμο. Τι είναι ένα βιβλίο για σας; Μερικοί λένε πως τα βιβλία είναι τα χάρτινα περιστέρια της ειρήνης που πετάνε πάνω στα σύνορα για να φέρουν το μήνυμα της φιλίας στους λαούς. Άλλοι πάλι λένε πως το βιβλίο είναι το χάρτινο καράβι που σε ταξιδεύει στο πέλαγο της γνώσης και της ομορφιάς. Γι' άλλους, ένα βιβλίο είναι ένα παράθυρο ανοιγμένο στον κόσμο. Ό,τι και να 'ναι, τα βιβλία, τα ωραία βιβλία, είναι φίλοι. Τα παιδικά βιβλία προπάντων είναι τα πιο θαυμαστά. Εκεί μέσα μπορείς να βρεις καθετί που υπάρχει στον κόσμο και καθετί που δεν υπάρχει!...

Δ. Βαλάσης, *Μια περιπέτεια χωρίς τέλος. Η ιστορία της γραφής και του βιβλίου,* εκδ. Κέδρος

Ξεκλειδώνουμε το κείμενο

1. Το κείμενο που διαβάσατε είναι ένα απόσπασμα και βρίσκεται στο βιβλίο, το εξώφυλλο του οποίου βλέπετε στην εικόνα. Συμπληρώστε τον πίνακα με τα βιβλιογραφικά στοιχεία. Τι υποθέσεις κάνετε για το περιεχόμενο του βιβλίου;

Συγγραφέας: .....

Τίτλος βιβλίου: .....

.....

Εκδόσεις: .....

2. Συμβουλευτείτε το διάγραμμα που ακολουθεί, για να διηγηθείτε στην τάξη την εφεύρεση της Τυπογραφίας.

Γκούτενμπεργκ 1453 → Τυπογραφικά στοιχεία

Τυπογραφικά στοιχεία → Τοποθέτηση το ένα δίπλα στο άλλο

Τοποθέτηση το ένα δίπλα στο άλλο → Μελάνωμα των στοιχείων

Μελάνωμα των στοιχείων → Πίεση χαρτιού πάνω στα στοιχεία με πρέσα

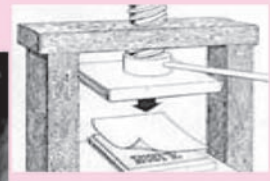

3. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την άποψη του συγγραφέα ότι η εφεύρεση της Τυπογραφίας στάθηκε η πιο μεγάλη επανάσταση στην ιστορία του σύγχρονου πολιτισμού; Γιατί;

Συμφωνώ με την άποψη του συγγραφέα, (γιατί, διότι, επειδή)

.....

.....

.....

Διαφωνώ με την άποψη του συγγραφέα, (γιατί, διότι, επειδή)

.....

.....

.....

4. «Αν ναυαγούσατε σ’ ένα ερημονήσι με πέντε μόνο βιβλία, ποια θα θέλατε να ’ναι;». Μπορείτε να απαντήσετε στην ερώτηση του συγγραφέα, συμπληρώνοντας τα στοιχεία των βιβλίων. Αλήθεια, γιατί θα θέλατε αυτά τα βιβλία;

	Συγγραφέας	**Τίτλος**	**Εκδόσεις**
1ο Βιβλίο			
2ο Βιβλίο			
3ο Βιβλίο			
4ο Βιβλίο			
5ο Βιβλίο			

5. Πώς καταλαβαίνετε τις φράσεις του κειμένου:

«…το βιβλίο είναι το χάρτινο καράβι που σε ταξιδεύει στο πέλαγος της γνώσης και της ομορφιάς».

……
……
……
……
……
……

«… ένα βιβλίο είναι ένα παράθυρο ανοιγμένο στον κόσμο».

……
……
……
……
……
……

Τι είναι ένα βιβλίο για σας;

……
……
……
……
……
……

6. Σύμφωνα με τον συγγραφέα, «Πολλά από τα βιβλία που κυκλοφορούν, είναι τόσο όμορφα και τόσο διασκεδαστικά, τόσο παράξενα και τόσο γοητευτικά...». Τι άλλο μπορεί να είναι τα βιβλία;

.....,	όταν μάς **συνεπαίρνουν**
.....,	όταν μάς **καταπλήσσουν**
.....,	όταν μάς **ενδιαφέρουν**
.....,	όταν μάς **συγκινούν**
.....,	όταν μάς **συγκλονίζουν**
.....,	.....

7. Αντιστοιχίστε τα «βιβλιοεπαγγέλματα» με τη σημασία τους

βιβλιοδέτης	Ο/Η υπάλληλος της βιβλιοθήκης, που ταξινομεί, συντηρεί, φυλάσσει τα βιβλία και δίνει πληροφορίες γι' αυτά.
βιβλιεκδότης	Ο/Η ειδικός που ασκεί κριτική στα βιβλία, η οποία δημοσιεύεται σε εφημερίδα ή περιοδικό.
βιβλιοθηκάριος	Ο/Η ειδικός που ασχολείται με τη συρραφή, το δέσιμο των φύλλων χειρογράφου ή εντύπου με εξώφυλλο, ώστε να πάρουν τη μορφή βιβλίου ή περιοδικού.
βιβλιοκριτικός	Ο/Η εκδότης/τρια βιβλίων.
βιβλιοθηκονόμος	Ο/Η ειδικός στην οργάνωση, διοίκηση και λειτουργία βιβλιοθηκών.
Βιβλιοπώλης/ισσα	Αυτός/ή που πουλάει βιβλία. Ιδιοκτήτης/τρια βιβλιοπωλείου.
Βιβλιοχαρτοπώλης/ισσα	Ιδιοκτήτης βιβλιοχαρτοπωλείου, καταστήματος όπου πωλούνται βιβλία, χαρτικά και γραφική ύλη.

8. Αφού διαβάσετε προσεκτικά τις σημασίες των λέξεων **εφεύρεση** και **ανακαλύπτω,** συμπληρώστε στη συνέχεια τις προτάσεις που ακολουθούν.

εφεύρεση (η) (Ουσιαστικό) (ε-φεύ-ρε-ση, γεν. -ης, -έσεως, πληθ. -έσεις, γεν. -έσεων) [λόγ. < ελνστ. εφεύρεσις < εφευρίσκω]	1. επινόηση ενός καινούργιου οργάνου ή μηχανήματος, μιας νέας μεθόδου κ.λπ.: ▷ Η εφεύρεση της τυπογραφίας άλλαξε τη ζωή του ανθρώπου. 2. το ίδιο το νέο δημιούργημα: ▷ Το τηλέφωνο είναι εφεύρεση του Γκράχαμ Μπελ.	**Συνών.:** ευρεσιτεχνία **Οικογ. Λέξ.:** εφευρίσκω, εφευρέτης, εφευρετικός **Προσδιορ.:** σημαντική, χρήσιμη, πρωτότυπη
ανακαλύπτω (Ρήμα) (α-να-κα-λύ-πτω, αόρ. ανακάλυψα, παθ. αόρ. ανακαλύφθηκα) [λόγ. < αρχ. ανακαλύπτω < ανά+ καλύπτω]	1. (μτβ.) βρίσκω πρώτος και κάνω γνωστό κάτι που ήταν άγνωστο ως τώρα: ▷ Ο Χριστόφορος Κολόμβος ανακάλυψε την Αμερική το 1492. 2. (μτβ.) φανερώνω, αποκαλύπτω: ▷ Η αστυνομία ανακάλυψε ποιος έκλεψε το αυτοκίνητο. ▷ Ανακάλυψε ότι τελικά ήταν άλλος ο ένοχος της κλοπής.	**Αντίθ.:** κρύβω, σκεπάζω **Οικογ. Λέξ.:** ανακάλυψη

(Καψάλης, Γ., Πασχάλης, Α., Τσιάλος, Σ., Γουλής, Δ. (2006). Ορθογραφικό – ερμηνευτικό λεξικό Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄ Δημοτικού, *Το λεξικό μας.* Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.)

Ο Ηρωνας ..... (εφεύρε, ανακάλυψε) τη δύναμη του ατμού. Η πρώτη, όμως, ατμομηχανή ..... (εφευρέθηκε, ανακαλύφθηκε) πολλούς αιώνες αργότερα.
Όλοι προσπαθούν να ..... (εφεύρουν, ανακαλύψουν) το μυστικό της ευτυχίας.

Ο Κοχ ..... (εφεύρε, ανακάλυψε) το μικρόβιο της φυματίωσης.
Η ..... (εφεύρεση, ανακάλυψη) του ηλεκτρισμού οδήγησε σε πολλές ..... (εφευρέσεις, ανακαλύψεις)
Οι αστρονόμοι ..... (εφευρίσκουν, ανακαλύπτουν) συνεχώς καινούργια αστέρια.

Η ..... (εφεύρεση, ανακάλυψη) του αερόστατου από τους αδελφούς Μονγκολφιέ υπήρξε το πρώτο βήμα για την κατάκτηση του αέρα. Σήμερα τα αερόστατα χρησιμοποιούνται για μετεωρολογικές παρατηρήσεις.
(κείμενο της συγγραφικής ομάδας)

2 Απριλίου: Το βιβλίο γιορτάζει

Η Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου γιορτάζεται κάθε χρόνο στις 2 Απριλίου, την ημέρα που γεννήθηκε ο μεγάλος Δανός παραμυθάς Χανς Κρίστιαν Άντερσεν.
Τη γιορτή αυτή καθιέρωσε η Διεθνής Οργάνωση Βιβλίων για τη Νεότητα (IBBY), το 1966. Από τότε, κάθε χρόνο, ένα διαφορετικό εθνικό τμήμα της IBBY ετοιμάζει ένα μήνυμα και μια αφίσα που διανέμονται σε όλο τον κόσμο, με σκοπό να τονιστεί η αξία των βιβλίων και της ανάγνωσης. Για το 2010 το μήνυμα και την αφίσα που ακολουθούν ετοίμασαν ο Ισπανός συγγραφέας Eliacer Cansino και η Ισπανίδα εικονογράφος Noemí Villamuza, αντίστοιχα.

Ένα βιβλίο σε περιμένει. Βρες το!

Μάθαμε να παίζουμε και να τραγουδάμε προτού μάθουμε να διαβάζουμε.
Στον τόπο μου, εμείς τα παιδιά τραγουδούσαμε αυτό το τραγούδι, προτού καταφέρουμε να συλλαβίσουμε. Πιανόμασταν σ' έναν κύκλο στο δρόμο και οι φωνές μας παράβγαιναν με κείνες των τζιτζικιών, καθώς τραγουδούσαμε για το μικρό καράβι και τον καημό του που ήταν αταξίδευτο.

Καμιά φορά, φτιάχναμε χάρτινα καραβάκια, τα ρίχναμε στους νερόλακκους και τ' αφήναμε να βουλιάξουν χωρίς ποτέ να φτάσουν στη στεριά. Έμοιαζα κι εγώ με μικρό καράβι αραγμένο στους δρόμους της γειτονιάς μου. Περνούσα τ' απογεύματα πάνω σε μια στέγη, κοιτώντας το ηλιοβασίλεμα, έκανα όνειρα για το μέλλον – χωρίς καλά-καλά να καταλαβαίνω αν έψαχνα στο άπειρο ή μέσα στην καρδιά μου – και φανταζόμουν έναν κόσμο πανέμορφο.

Πίσω από κουτιά, σε μια αποθήκη του σπιτιού μου, ήταν ένα βιβλίο που ήταν κι αυτό αταξίδευτο, αφού κανείς δεν το είχε διαβάσει. Έτσι, ποτέ δεν του είχα δώσει σημασία, δεν είχα προσέξει καν πως ήταν εκεί. Ένα χάρτινο καραβάκι, κολλημένο στη λάσπη. Ένα μοναχικό βιβλίο, κρυμμένο σ' ένα ράφι, πίσω από χαρτόκουτα…

Μια μέρα, καθώς έψαχνα κάτι, το χέρι μου άγγιξε τη ράχη του βιβλίου. Αν ήμουν βιβλίο, έτσι θα μιλούσα για κείνη τη στιγμή: «Μια μέρα, το χέρι ενός παιδιού άγγιξε το κάλυμμά μου κι εγώ ένιωσα τα πανιά μου ν' ανοίγουν, άρχισα να ταξιδεύω!». Τι έκπληξη, όταν η ματιά μου έπεσε τελικά επάνω του! Ήταν ένα μικρό βιβλίο με κόκκινο κάλυμμα και χρυσά γράμματα. Το άνοιξα με λαχτάρα, λες κι ανακάλυψα ένα σεντούκι με θησαυρό κι ανυπομονούσα να δω τι είχε μέσα. Δεν απογοητεύτηκα. Μόλις άρχισα να το διαβάζω, κατάλαβα πως μου υποσχόταν περιπέτειες. Τα κατορθώματα του ήρωα, οι καλοί και οι κακοί, οι εικόνες με τις φράσεις από κάτω που τις κοίταζα πάλι και πάλι, οι κίνδυνοι, οι εκπλήξεις… όλα με ταξίδευαν σ' έναν κόσμο άγνωστο και συναρπαστικό.

Μην περιμένεις άλλο, λοιπόν! Τρέξε και διάλεξε ένα βιβλίο. Διάβασέ το και θ' ανακαλύψεις ότι, όπως ακριβώς λέει εκείνο το τραγούδι που τραγουδούσα όταν ήμουνα παιδί, δεν υπάρχει καράβι, όσο μικρό κι αν είναι, που κάποτε δεν έρχεται ο καιρός να μάθει να ταξιδεύει.

Eliacer Cansino, μετάφραση: Λότη Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου (πηγή: ***www.ekebi.gr***)

Ξεκλειδώνουμε το κείμενο

1. Ποιο είναι το μήνυμα του κειμένου που διαβάσατε και ποιος ο συγγραφέας;

2. Σε ποιο κοινό πιστεύετε ότι απευθύνεται το μήνυμα; Πώς το καταλάβατε;

3. Πώς θα χαρακτηρίζατε το ύφος του συγγραφέα; Προσπαθήστε να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

☐ επίσημο, τυπικό

☐ φιλικό, οικείο

4. Ποιος νομίζετε ότι είναι ο σκοπός, για τον οποίο γράφεται κάθε χρόνο ένα μήνυμα για την παγκόσμια ημέρα παιδικού βιβλίου;

5. Ο συγγραφέας θυμάται: *«Πιανόμασταν σ' έναν κύκλο στο δρόμο και οι φωνές μας παράβγαιναν με κείνες των τζιτζικιών, καθώς τραγουδούσαμε για το μικρό καράβι και τον καημό του που ήταν αταξίδευτο».* Ποιο γνωστό παιδικό τραγούδι θυμηθήκατε; Τραγουδήστε το στην τάξη!

6. Πώς καταλαβαίνετε τη φράση: *«Πίσω από κάτι κουτιά, σε μια αποθήκη του σπιτιού μου, ήταν ένα βιβλίο που ήταν κι αυτό αταξίδευτο, αφού κανείς δεν το είχε διαβάσει»;*

7. Θυμάστε ποιο ήταν το πρώτο βιβλίο-καράβι που, όταν το αγγίξατε και το διαβάσατε, άνοιξε πανιά και σας ταξίδεψε; Μιλήστε γι' αυτό το βιβλίο στην τάξη!

8. Πώς θα σας φαινόταν αν θέλατε να διαβάσετε ένα βιβλίο, αλλά... δεν ήθελε εκείνο να το διαβάσετε;

Φανταστείτε μια μεγάλη βιβλιοθήκη με πολλά βιβλία και πανύψηλα ράφια, ένα τέλειο μέρος για να κρυφτεί ένα βιβλίο που δε θέλει να διαβαστεί! Για ποιους λόγους, όμως, έχει αυτήν την επιθυμία; Τι θέλει να αποφύγει; Τι συνέβη τελικά; Αφού κάνετε τις προβλέψεις σας για το περιεχόμενο του βιβλίου, μπορείτε στη συνέχεια να ακούσετε και να ξεφυλλίσετε το παραμύθι στην ηλεκτρονική διεύθυνση: ***www.mikrosanagnostis.gr/istoria.asp***

*Αφίσα: Noemí Villamuza (**πηγή: www.ekebi.gr**)*

Ξεκλειδώνουμε την αφίσα

1. Παρατηρήστε και περιγράψτε την αφίσα.

2. Για ποιο γεγονός φιλοτεχνήθηκε η αφίσα; Πώς μπορέσατε να το διακρίνετε;

3. Διαβάστε το γραπτό μήνυμα της αφίσας και πείτε τη γνώμη σας αν ταιριάζει με το μήνυμα της εικόνας.

4. Ποιο νομίζετε ότι είναι το κοινό, στο οποίο απευθύνεται η αφίσα;
Πώς το καταλάβατε;

5. Για ποιον σκοπό, άραγε, φιλοτεχνήθηκε η αφίσα;

Για να συμβουλεύσει ☐ Για να ενημερώσει ☐
Για να παρακινήσει ☐ Για να επηρεάσει ☐

6. Για ποιον λόγο νομίζετε ότι χρησιμοποιείται στην εικόνα ένα δέντρο και όχι κάτι άλλο; Μήπως αυτό το σύμβολο σάς θυμίζει κάτι;

7. Οι πιο αποτελεσματικές αφίσες χρησιμοποιούν σύμβολα που είναι ασυνήθιστα, απλά και άμεσα. Αυτή είναι μια αποτελεσματική αφίσα;

8. Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές διακρίνετε μεταξύ της αφίσας, που εικονογραφήθηκε από την Noemí Villamuza, και του κειμένου, που γράφτηκε από τον ο Eliacer Cansino;

9. Ο γιορτασμός της Παγκόσμιας Ημέρας Παιδικού Βιβλίου πλησιάζει! Τι θα λέγατε να συνεργαστείτε, για να γράψετε κείμενα με το δικό σας μήνυμα και να εικονογραφήσετε τις αφίσες σας; Μην ξεχνάτε τον στόχο σας να ενημερώσετε τους μαθητές και τις μαθήτριες του σχολείου σας για τη γιορτή και για να τονίσετε την αξία των βιβλίων και της ανάγνωσης!

Αφίσα μαθητών/τριών
του 3ου Δημοτικού Σχολείου Καλαμπάκας

Βιβλιοπαρουσίαση

1. Διαβάστε προσεκτικά τις βιβλιοπαρουσιάσεις που ακολουθούν. Συνεργαστείτε στις ομάδες σας, προσπαθώντας να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

α. Ποιες πληροφορίες δίνονται για κάθε βιβλίο;
β. Πώς παρουσιάζεται το περιεχόμενο του κάθε βιβλίου;
γ. Για ποιον λόγο εικονίζονται και τα εξώφυλλα των βιβλίων;
δ. Σε ποιους απευθύνονται οι βιβλιοπαρουσιάσεις;
ε. Από ποιους πιστεύετε ότι γράφονται και για ποιους λόγους;
ζ. Ποια βιβλία κρίνετε ότι δεν έχουν γραφτεί για τη δική σας ηλικία;

Ελένη Πιτσιδοπούλου
ΤΡΕΧΑ, ΤΡΕΧΑΛΑ
Εικ.: Χρήστος Δήμος
Παρρησία, Αθήνα 2011, σελ. 29

Θέμα του βιβλίου είναι ο εθελοντισμός, η χαρά τού να δίνεις χωρίς να περιμένεις τίποτα ως αντάλλαγμα. Ήρωες της ιστορίας ο Τρεχάλας και ο Κεραίας, δυο μυρμηγκάκια που αφιερώνουν τη ζωή τους στο νοσοκομείο μυρμηγκιών.

Α.Β.

Βαγγέλης Ηλιόπουλος
Η ΜΙΚΡΗ ΓΟΡΓΟΝΑ ΠΩΣ ΝΑ ΖΗΣΕΙ
ΣΤΟ ΣΚΟΥΠΙΔΟΝΗΣΙ;
Δραστ.: Βάσω Νίκα
Εικ.: Φραντσέσκα Κοζάντι
Πατάκης, Αθήνα 2009, σελ. 48

Στα «Οικολογήματα», μια σειρά βιβλίων με στόχο την ευαισθητοποίηση των παιδιών για τα προβλήματα του πλανήτη, ανήκει και τούτο το βιβλίο. Εκείνη που διαπιστώνει τα προβλήματα βιώνοντάς τα είναι μια γοργόνα, η δισέγγονη της μικρής σειρήνας του παραμυθιού του Χανς Κρίστιαν Άντερσεν. Εύρημα αξιοπρόσεκτο, γιατί ο συγγραφέας κάνει συγκρίσεις ανάμεσα στο άλλοτε και το τώρα, και εντοπίζει τις διαφορές που υφίστανται. Η εμβάθυνση στο πρόβλημα είναι ουσιαστική και πολύπλευρη: η υπερκατανάλωση, οι πλαστικές σακούλες, τα σκουπίδια –κυρίως αυτά– δίνουν την όχι ευχάριστη εικόνα της πραγματικότητας. Ακολουθούν ασκήσεις, συμβουλές, καθώς και δραστηριότητες για τα παιδιά.

Α.Β.

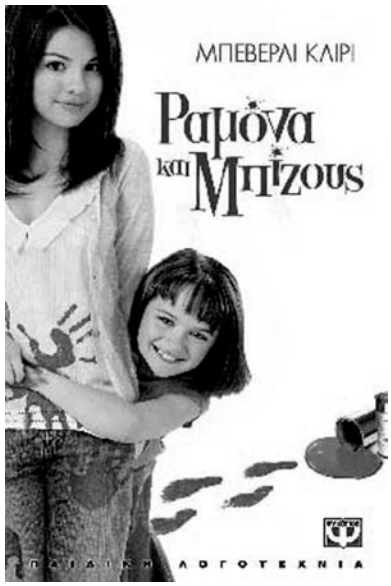

Μπέβερλι Κλίρι
ΡΑΜΟΝΑ ΚΑΙ ΜΠΙΖΟΥΣ
Μετ.: Ρένα Ρώσση-Ζαΐρη
Ψυχογιός, Αθήνα 2011, σελ. 118

Η Μπίζους αναστατώνεται συχνά και βρίσκεται σε δύσκολη θέση.
Αιτία είναι οι σκανταλιές και οι ζαβολιές της Ραμόνας, της τετράχρονης αδελφής της, που – ίσως για να τραβήξει την προσοχή των άλλων – αναστατώνει κάθε λίγο και λιγάκι τη μεγαλύτερη αδερφή της κι όσους βρίσκονται τριγύρω. Πότε κλειδώνει ένα σκύλο στο μπάνιο, πότε προσκαλεί στο σπίτι συμμαθητές της χωρίς να ενημερώσει, πότε ψήνει στο φούρνο την κούκλα της, πότε καταστρέφει την τούρτα γενεθλίων της Μπίζους, κ.λπ.

Θ.Χ.

Νίκη Σαλπαδήμου
ΕΝΑΣ ΣΚΥΛΟΣ ΓΙΑ ΜΕΝΑ
Εικ.: Αντώνης Ασπρόμουργος
Σαββάλας, Αθήνα 2011, σελ. 99

Όσο υπάρχουν σκύλοι θα υπάρχουν και ξεχωριστές τρυφερές ιστορίες σχετικές με τους τετράποδους φίλους μας. Η συγγραφέας θέτει ένα σοβαρό δίλημμα στον πρωταγωνιστή της, που βρίσκει στο δρόμο ένα σκύλο, τον παίρνει στο σπίτι του και τον αγαπά με πάθος: Αν έβρισκε τον ιδιοκτήτη του που τον έχασε θα τον έδινε πίσω, ή θα τον κρατούσε γιατί δεν μπορεί να τον αποχωριστεί; Η λύση που δίνει η συγγραφέας βασίζεται στη λογική και στην αγάπη.

Α.Β.

Μάκης Τσίτας
ΓΙΑΤΙ ΔΕ ΜΕΤΡΑΣ ΠΡΟΒΑΤΑΚΙΑ;
Εικ.: Γιώργος Καρακάσογλου
Ψυχογιός, Αθήνα 2011, σελ. 48

Ο συγγραφέας έχει γράψει τρυφερά και χρήσιμα βιβλία για μικρά παιδιά, δύο εκ των οποίων μπήκαν στη μικρή λίστα των Κρατικών Βραβείων. Το τελευταίο του βιβλίο ξεχωρίζει για την πρωτοτυπία του, μιας και αναφέρεται στα μικρά παιδιά που δυσκολεύονται να κοιμηθούν το βράδυ. Κι ένας σίγουρος τρόπος, κατά τον συγγραφέα, για να βρουν λύση στο πρόβλημα, είναι να μετρούν προβατάκια, ως τη στιγμή που αυτά θ' αφήσουν τη διασκέδαση, θα μπουν στο μαντρί τους και τότε όλοι θα πάνε για ύπνο...

Λ.Ψ.

(Περιοδικό Διαδρομές, τεύχος 102/2011)

2. Προσπαθήστε κι εσείς να κάνετε μια βιβλιοπαρουσίαση στην τάξη! Αφού αναφερθείτε στα βιβλιογραφικά στοιχεία (τίτλος, συγγραφέας, εικονογράφος, εκδόσεις), στη συνέχεια μιλήστε με λίγα λόγια για το βιβλίο που διαβάσατε, αναφέροντας τους ήρωες, τις περιπέτειες και τα συναισθήματά τους. Μην ξεχάσετε να αναφέρετε τις προσωπικές σας εντυπώσεις και τα συναισθήματα που σας προκάλεσε η ανάγνωση του βιβλίου.

3. Μπορείτε, ακόμα, να γράψετε τις βιβλιοπαρουσιάσεις και στη συνέχεια να τις αναρτήσετε στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης σας. Βάλτε τα δυνατά σας, για να παρακινήσετε με τις βιβλιοπαρουσιάσεις σας τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σας να ζητήσουν να τους δανείσετε τα βιβλία, για να τα διαβάσουν! Δείτε πώς τα κατάφερε η Ελένη…

Δημοκρατία και ελευθερία ή δικτατορία, ανελευθερία και λογοκρισία; Η ιστορία διαδραματίζεται στα χρόνια της δικτατορίας και αναφέρεται σε 19 πιτσιρίκια, μαθητές της Β΄ Δημοτικού, στο Μεγαλόβρυσο, που ξεσηκώθηκαν εναντίον των δικτατόρων. Προσπαθούν να βρουν τρόπους να βοηθήσουν την πατρίδα τους, συνεδριάζοντας στα διαλείμματα, στο προαύλιο του σχολείου. Μάλιστα, αποφασίζουν να στείλουν κι ένα γράμμα στον Αι – Βασίλη, ώστε να τους φέρει τα όπλα για την «επανάσταση» τους και ανάμεσα τους και το μυστικό όπλο… Ποιο είναι όμως αυτό το μυστικό όπλο και τι θα γίνει όταν οι άνθρωποι της δικτατορίας μάθουν γι' αυτό; Άραγε θα τους συλλάβουν; Όλα αυτά τα ερωτήματα θα σας λυθούν καθώς θα διαβάσετε αυτό το θαυμάσιο βιβλίο, που θα σας συναρπάσει! Πρόκειται κυριολεκτικά για μια «μάχη» σαν εκείνη του Δαβίδ με το Γολιάθ!!!

Ελένη

4. Υπάρχουν κι άλλοι τρόποι να παρουσιάσετε τα βιβλία που διαβάσατε!
Ποιες διαφορές διακρίνετε ανάμεσα στα δυο έντυπα βιβλιοπαρουσίασης που ακολουθούν; Μπορείτε να φτιάξετε το δικό σας έντυπο βιβλιοπαρουσίασης που θα περιλαμβάνει αυτά που νομίζετε εσείς σημαντικά!

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ: .....

ΤΑΞΗ/ΤΜΗΜΑ: ..... ΣΧΟΛΕΙΟ: ..... ΠΟΛΗ: .....

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: .....

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΟΥ ΔΙΑΒΑΣΑ

Η ταυτότητα του βιβλίου:

τίτλος: .....

συγγραφέας: .....

εικονογράφος: ..... **μεταφραστής:** .....

εκδότης: ..... **είδος βιβλίου:** .....

Το βιβλίο που διάβασα:

τόπος: .....

χρόνος: .....

ήρωες: .....

αφηγητής: .....

σπουδαία γεγονότα: .....

.....

Το βιβλίο μου άρεσε ή δε μου άρεσε, γιατί...

.....

.....

.....

.....

(Έντυπο βιβλιοπαρουσίασης από το πρόγραμμα «Σκυταλοδρομία Ανάγνωσης» του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου (ΕΚΕΒΙ) . Πηγή: www.ekebi.gr)

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Το βιβλίο που διάβασα και σας παρουσιάζω είναι το:

……

(ΤΙΤΛΟΣ)

Γράφτηκε από τ……

(ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ)

……

(ΕΚΔΟΣΕΙΣ)

και είναι: ……

(περιπέτεια, μυστηρίου, επιστημονικής φαντασίας, ιστορικό…)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΒΙΒΛΙΟΥ – ΥΠΟΘΕΣΗ

Πότε διαδραματίζεται; Πού; Ποιοι είναι οι ήρωες; Καταστάσεις, γεγονότα που συμβαίνουν (λίγα λόγια, περιληπτικά δίχως να αποκαλύπτεται το τέλος)

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

Ζωγραφίζω κάτι από το βιβλίο

Μου άρεσε/Δε μου άρεσε, γιατί: ……

……

……

……

ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ΒΙΒΛΙΟΥ:

0-5 (Διάβασε κάτι άλλο!), **6-7** (καλούτσικο, μέτριο), **8-9** (πολύ καλό), **10** (εξαιρετικό!)

Ονοματεπώνυμο: ……

(Έντυπο βιβλιοπαρουσίασης μαθητών/τριών του 2ου Πειραματικού Δημοτικού Σχολείου του Π.Τ.Δ.Ε.-Α.Π.Θ., στον υπολογιστή του σχολείου)

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 6 ΙΟΥΛΙΟΥ 2012
Βιβλιοφαγία: Η αποτελεσματικότερη υγιεινή διατροφή

΄Ολοι συμφωνούμε ότι η φιλαναγνωσία των παιδιών είναι ένας από τους στόχους της εκπαίδευσης τους εξαιρετικά επιθυμητούς και όλοι καμαρώνουμε τα παιδιά "βιβλιοφάγους".

Για να φτάσουμε βέβαια στη βιβλιοφαγία, είναι απαραίτητη η καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας από μικρή ηλικία. Τρόποι γι' αυτή την καλλιέργεια προτείνονται κατά καιρούς πολλοί. Ωστόσο, για να έχουν οι τρόποι αυτοί αποτέλεσμα, είναι κατά τη γνώμη μου απαραίτητη μια προϋπόθεση: Μικροί και μεγάλοι πρέπει να έχουν πειστεί για την αξία των βιβλίων και ιδιαίτερα των λογοτεχνικών.

Από την πολύχρονη επαφή μου με μαθητές, κατά τις γνωστές πια επισκέψεις συγγραφέων παιδικής λογοτεχνίας στα σχολεία, έχω διαπιστώσει ότι στα παιδιά της σχολικής ηλικίας δεν αρκεί η παρότρυνση για διάβασμα. Συχνά, στη χρησιμοθηρική, ωφελιμιστική εποχή που ζούμε ακόμα και για τα παιδιά είναι απαραίτητη μια προϋπόθεση: Χρειάζεται πρώτα να πειστούν ότι τα λογοτεχνικά βιβλία έχουν κάποια αξία χειροπιαστή και μετρήσιμη. Εκτός κι αν έτυχε να νιώσουν την απόλαυση της ανάγνωσης από νήπια, ακούγοντας τους μεγάλους να τους διαβάζουν παραμύθια και ιστορίες, οπότε μεγαλώνοντας διαβάζουν για την απόλαυση αυτή. Αν όχι – που είναι ατυχώς και το συνηθέστερο - έρχεται σύντομα η στιγμή που αναρωτιούνται, κρυφά ή φανερά: «Και γιατί να διαβάζω; Τι έχω να κερδίσω από τα εξωσχολικά βιβλία; Τι μου προσφέρει η λογοτεχνία;»

Τα παιδιά του δημοτικού, έτσι καθώς τα διακρίνει ακόμα ο ατομοκεντρισμός της ηλικίας τους, είναι φυσικό να θέλουν ν' ακούσουν συγκεκριμένες απαντήσεις στο ερώτημά τους, οφέλη άμεσα κατανοητά, που να τα αφορούν προσωπικά. Το «γιατί» αυτό λοιπόν, πιστεύω ότι μπορεί να απαντηθεί μέσα από ένα παιχνίδι. Και αυτό παίζουμε στην τάξη σε τέτοιες περιπτώσεις.

Το παιχνίδι το ονομάζουμε «Τα δώρα της λογοτεχνίας». Αποφασίζουμε δηλαδή να βρούμε τουλάχιστον δέκα από τα δώρα που μας δίνουν τα κάθε είδους λογοτεχνικά βιβλία για παιδιά (κοινωνικά, ιστορικά, ταξιδιωτικά, φανταστικές ιστορίες κλπ). Με άλλα λόγια, συμφωνούμε να μετρήσουμε τα όσα μας προσφέρουν, βρίσκοντας σε τι μας βοηθούν, τι έχουμε να αποκομίσουμε από το διάβασμα τέτοιων βιβλίων. Τα παιδιά παίρνουν μέρος με ενθουσιασμό στο παιχνίδι αυτό, όπου εμπλέκουμε και το δάσκαλο στο ρόλο του «διαιτητή», ώστε να είμαστε βέβαιοι ότι δε θα μετρήσουμε κάτι που ήδη ειπώθηκε με άλλη διατύπωση. ΄Οταν το παιχνίδι ξεκινήσει, ο κατάλογος των «δώρων» αρχίζει σύντομα να μακραίνει. Μόνα τους τα παιδιά βρίσκουν ότι διαβάζοντας λογοτεχνικά βιβλία:

▷ Πλουτίζουμε το λεξιλόγιό μας.
▷ Μαθαίνουμε να γράφουμε σωστότερα.
▷ Μπορούμε να μιλούμε καλύτερα.
▷ Καλλιεργούμε τη φαντασία μας.
▷ Παίρνουμε ιδέες για άλλες δραστηριότητες.
▷ Αποκτούμε εμπειρίες παρακολουθώντας τα όσα βιώνουν οι ήρωες.
▷ Ταξιδεύουμε ανέξοδα σε άλλους τόπους μ' ένα βιβλίο ταξιδιωτικής λογοτεχνίας.
▷ Ταξιδεύουμε στο παρελθόν μ' ένα ιστορικό μυθιστόρημα ή διήγημα.
▷ Ταξιδεύουμε στο μέλλον μ' ένα μυθιστόρημα επιστημονικής φαντασίας.
▷ Περνάμε την ώρα μας ευχάριστα, αντλούμε ψυχαγωγία, άρα ξεκουραζόμαστε.
▷ Αποκτούμε ένα φίλο «παντός καιρού», εύχρηστο, καλόβολο και πρόθυμο να μας ακολουθεί παντού και να μας κρατά συντροφιά σε κάθε περίσταση.
▷ Σε δύσκολες ώρες, βρίσκουμε στα λογοτεχνικά βιβλία παρηγοριά, είτε γιατί συναντούμε μέσα σ' αυτά χαρακτήρες που έχουν προβλήματα παρόμοια με τα δικά μας, είτε γιατί διαβάζοντας ξεφεύγει το μυαλό μας για λίγο από τα όσα μας πιέζουν.

Και το παιχνίδι συνεχίζεται με κέφι, καθώς τα παιδιά βρίσκουν κι άλλα τέτοια «δώρα», όχι μόνο τα δώδεκα που μόλις αναφέραμε. Και το περίεργο που παρατηρούν συνήθως οι δάσκαλοι είναι ότι τη ζωηρότερη συμμετοχή στο παιχνίδι την έχουν συχνά οι μέτριοι μαθητές ή τα παιδιά τα λιγόλογα, τα παιδιά τα πιο δειλά, τα παιδιά με το λιγότερο ενδιαφέρον στην τάξη. Στο τέλος του παιχνιδιού έχουμε όλοι συμφωνήσει κι έχουμε πειστεί ότι το παιδικό λογοτεχνικό βιβλίο είναι κάτι πολύτιμο. Και τα παιδιά συναγωνίζονται σε φιλόδοξα σχέδια για το πόσα βιβλία θα διαβάσουν από δω κι εμπρός. Είναι η κατάλληλη στιγμή για να υπολογίσουμε πόσα περίπου βιβλία μπορεί αλήθεια να διαβάσει με την άνεσή του ένα παιδί, από την ώρα που θα μάθει ανάγνωση ώσπου να πλησιάζει να τελειώσει τη σχολική του ζωή - από έξι ως δεκαέξι χρονών περίπου - ώστε να χαρεί και να ωφεληθεί από τα δώρα που εντοπίσαμε.

΄Ολα τα παιδιά συμφωνούν ότι άνετα γίνεται να διαβάσουν ένα παιδικό βιβλίο την εβδομάδα, μερικά μάλιστα που έχουν ήδη γίνει μικροί «βιβλιοφάγοι» διαβεβαιώνουν ότι μπορούν να τελειώσουν ένα βιβλίο σε μια, σε δύο ή το πολύ σε τρεις ημέρες. Μένουμε στο ένα την εβδομάδα. ΄Αρα έχουμε 52 βιβλία το χρόνο. Αφήνουμε τα δύο για να στρογγυλέψουμε τον αριθμό. Πολλαπλασιάζουμε το 50 επί δέκα, όσα είναι τα χρόνια από τα έξι ως τα δεκαέξι. Βρίσκουμε τον αρκετά σημαντικό αριθμό των 500 λογοτεχνικών βιβλίων! Και το παιχνίδι τελειώνει με την αίσθηση ότι όλα τα παιδιά μπορούν ν' αποκτήσουν τον τίτλο του «βιβλιοφάγου».

Λότη Πέτροβιτς

(Απόσπασμα άρθρου από την ιστοσελίδα της Λ. Πετρόβιτς: ***http://lotypetrovits.blogspot.gr/2012/07/blog-post.html)***

Ξεκλειδώνουμε το κείμενο

1. Διαβάστε το άρθρο και προσπαθήστε να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν, κυκλώνοντας την απάντηση που θεωρείτε σωστή.

Με ποια ιδιότητα επισκέπτεται τα σχολεία η Λότη Πέτροβιτς;

α. Με την ιδιότητα της έμπειρης δασκάλας, για να δείξει στους δασκάλους και στις δασκάλες πώς να παροτρύνουν τα παιδιά να διαβάζουν.

β. Με την ιδιότητα της συγγραφέως παιδικών λογοτεχνικών βιβλίων, μετά από πρόσκληση των δασκάλων, για να μιλήσει στα παιδιά.

γ. Με την ιδιότητα της επιθεωρήτριας, για να ελέγξει αν οι δάσκαλοι και οι δασκάλες κάνουν σωστά τη δουλειά τους.

Πώς καλλιεργείται στα παιδιά η αγάπη για την ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων, η φιλαναγνωσία; Ποια είναι η άποψη της Λότη Πέτροβιτς;

α. Οι δάσκαλοι/ες πρέπει να υποχρεώνουν τα παιδιά να διαβάζουν πολλά λογοτεχνικά βιβλία, γιατί μόνο έτσι θα αγαπήσουν το διάβασμα.

β. Αρκεί οι δάσκαλοι/ες να συμβουλεύουν και να παροτρύνουν τα παιδιά να διαβάζουν λογοτεχνικά βιβλία.

γ. Δεν αρκεί η παρότρυνση των παιδιών. Χρειάζεται πρώτα να πειστούν για την αξία των βιβλίων και τα οφέλη που αποκομίζουν απ' την ανάγνωσή τους.

Για ποιον λόγο η Λότη Πέτροβιτς παίζει με τα παιδιά το παιχνίδι «Τα δώρα της λογοτεχνίας»;

α. Για να τα διασκεδάσει και να τα ψυχαγωγήσει.

β. Για να καταλάβουν μέσα από αυτό το παιχνίδι την αξία των βιβλίων, τι έχουν να κερδίσουν από την ανάγνωση βιβλίων, τι τους προσφέρει η λογοτεχνία.

γ. Για να τραβήξει το ενδιαφέρον των μέτριων μαθητών ή των λιγόλογων και δειλών.

Τι συμβαίνει στο τέλος του παιχνιδιού «Τα δώρα της λογοτεχνίας»;

α. Τα παιδιά έχουν πειστεί ότι το παιδικό λογοτεχνικό βιβλίο είναι κάτι πολύτιμο και κάνουν σχέδια για το πόσα βιβλία θα διαβάσουν.

β. Τα παιδιά ζητούν να συνεχιστεί το παιχνίδι, γιατί το βρίσκουν διασκεδαστικό.

γ. Τα παιδιά παρουσιάζουν στην τάξη τα αγαπημένα τους βιβλία.

Αν τα παιδιά ήταν δώδεκα χρονών - όπως εσείς - και διάβαζαν ένα βιβλίο την εβδομάδα, πόσα βιβλία θα διάβαζαν μέχρι τα δεκαέξι τους, για να αποκτήσουν τον τίτλο του «βιβλιοφάγου»;

α. Θα διάβαζαν 250 βιβλία

β. Θα διάβαζαν 310 βιβλία

γ. Θα διάβαζαν 200 βιβλία

2. Το άρθρο που διαβάσατε είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα ***(http://lotypetrovits.blogspot.gr/2012/07/blog-post.html).***

Σε ποιους/ες απευθύνεται η συγγραφέας; Ποιοι/ες θα ενδιαφέρονταν, ιδιαίτερα, να το διαβάσουν; Γιατί;

3. Διαβάστε τις σημασίες της λέξης «βιβλιοφάγος». Με ποια σημασία τη χρησιμοποιεί λέξη η συγγραφέας στο άρθρο της, αλλά και στον τίτλο του άρθρου («βιβλιοφαγία»);

βιβλιοφάγος (ο,η) ουσ. [βιβλίον + θ. αορ. έφαγον του τρώγω] έντομο που τρέφεται με χαρτί και καταστρέφει τα βιβλία ΙΙ (μτφ.) μανιώδης φιλαναγνώστης

Βιβλιοφάγος ή βιβλιόψειρα, σε μεγέθυνση

Καρλ Σπίτσμπεργκ, *Ο βιβλιοφάγος*

4. Ποια από τα παρακάτω επίθετα θα χρησιμοποιούσατε, για να χαρακτηρίσετε τον τίτλο; Εσείς ποιον τίτλο θα δίνατε;

πρωτότυπος	☐	**συνηθισμένος**	☐	**ευρηματικός**	☐	**κυριολεκτικός**	☐
μεταφορικός	☐	**άσχετος**	☐	**παράξενος**	☐	**ευφάνταστος**	☐

ΤΙΤΛΟΣ: ……

5. Σκεφτείτε και γράψτε τι σας προσφέρουν τα λογοτεχνικά βιβλία, σε τι σας βοηθούν, τι έχετε να αποκομίσετε από την ανάγνωσή τους, συνεχίζοντας το παιχνίδι, «Τα δώρα της λογοτεχνίας», στην τάξη σας!

1. Πλουτίζουμε το λεξιλόγιό μας.
2. Μαθαίνουμε να γράφουμε σωστότερα.
3. Μπορούμε να μιλούμε καλύτερα.
4. Καλλιεργούμε τη φαντασία μας.
5. Παίρνουμε ιδέες για άλλες δραστηριότητες.
6. Αποκτούμε εμπειρίες παρακολουθώντας τα όσα βιώνουν οι ήρωες.
7. Ταξιδεύουμε ανέξοδα σε άλλους τόπους μ' ένα βιβλίο ταξιδιωτικής λογοτεχνίας.
8. Ταξιδεύουμε στο παρελθόν μ' ένα ιστορικό μυθιστόρημα ή διήγημα.
9. Ταξιδεύουμε στο μέλλον μ' ένα μυθιστόρημα επιστημονικής φαντασίας.
10. Περνάμε την ώρα ευχάριστα, αντλούμε ψυχαγωγία, άρα ξεκουραζόμαστε.
11. Αποκτούμε έναν φίλο «παντός καιρού», εύχρηστο, καλόβολο και πρόθυμο να μας ακολουθεί παντού και να μας κρατά συντροφιά σε κάθε περίσταση.
12. Σε δύσκολες ώρες, βρίσκουμε στα λογοτεχνικά βιβλία παρηγοριά, είτε γιατί συναντούμε μέσα σ' αυτά χαρακτήρες που έχουν προβλήματα παρόμοια με τα δικά μας, είτε γιατί διαβάζοντας ξεφεύγει το μυαλό μας για λίγο από τα όσα μας πιέζουν.
13. ……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

6. Η βιβλιοθήκη και το βιβλιόδεντρο των … βιβλιοφάγων!

• Μπορείτε να φέρετε από το σπίτι σας ένα-δυο αγαπημένα σας βιβλία, για να οργανώσετε τη δανειστική βιβλιοθήκη της τάξης σας!

• Σε χαρτί του μέτρου ζωγραφίστε ένα μεγάλο και ψηλό δέντρο ή κατασκευάστε το με κομμάτια εφημερίδων και παλιών περιοδικών. Στα φύλλα που θα κολλήσετε στο βιβλιόδεντρο γράψτε τα στοιχεία του βιβλίου που διαβάσατε (τίτλος, συγγραφέας, εκδόσεις) και ένα μικρό απόσπασμα που σας άρεσε περισσότερο. Όσα περισσότερα βιβλία διαβάζετε, τόσα περισσότερα φύλλα θα κολλάτε μέχρι το βιβλιόδεντρο να γίνει καταπράσινο! Στο τέλος της χρονιάς, ο μαθητής ή η μαθήτρια που θα κολλήσει τα περισσότερα φύλλα θα κερδίσει το βραβείο του βιβλιοφάγου κι ένα βιβλίο δώρο!

ΒΡΑΒΕΙΟ ΒΙΒΛΙΟΦΑΓΟΥ

Απονέμεται στ..... μαθητ.....

.... ,

γιατί διάβασε τα περισσότερα βιβλία της δανειστικής βιβλιοθήκης της τάξης

Ημερομηνία ...../...../20....

.... Δασκαλ.....

....

Στου Καραγκιόζη τον μπερντέ!

- Το Θέατρο Σκιών και η «γέννηση» του Καραγκιόζη
- Ο Καραγκιόζης και η παρέα του
- Η παράσταση αρχίζει...
- Ο Καραγκιόζης γιατρός
- Μια παράσταση του Θεάτρου Σκιών στο σχολείο μας!

Το Θέατρο Σκιών και η «γέννηση» του Καραγκιόζη

Δερμάτινη φιγούρα του κινέζικου Θεάτρου Σκιών

Το Θέατρο Σκιών είναι ένα είδος θεατρικής τέχνης, ένα υπέροχο παιχνίδι με το φως και τη σκιά που δημιουργούν τα αντικείμενα. Κατάγεται από το θρησκευτικό θέατρο των λαών της μακρινής Ανατολής, ιδιαίτερα της Κίνας και της Ινδίας. Λέγεται ότι οι Κινέζοι, που πρώτοι είχαν ανακαλύψει το χαρτί και έκλειναν με αυτό τα παράθυρά τους, εμπνεύστηκαν* αυτό το είδος θεάτρου βλέποντας τις σκιές που έριχναν τη νύχτα τα πρόσωπα και τα πράγματα πάνω στο φωτισμένο από μέσα χαρτί.

Από τη μακρινή Ανατολή το Θέατρο Σκιών εξαπλώθηκε στους λαούς της Μέσης Ανατολής – ανάμεσά τους και στους Τούρκους – και από εκεί στη Βόρεια Αφρική και τα Βαλκάνια. Ήδη κατά τον 16ο αιώνα το τουρκικό Θέατρο Σκιών είναι το αγαπημένο θέαμα σε ολόκληρη την Οθωμανική Αυτοκρατορία με κεντρικούς ήρωες τον Καραγκιόζη και τον Χατζηαβάτη.

Ο τούρκικος Καραγκιόζης (Karagoz)

Η «γέννηση» του λαϊκού ήρωα του ελληνικού θεάτρου σκιών, του Καραγκιόζη, δεν είναι απόλυτα εξακριβωμένη και έχουν διατυπωθεί πολλές απόψεις πάνω στο θέμα αυτό. Η ιστορία της δημιουργίας του βασίζεται σε προφορικές παραδόσεις απ' τις οποίες η πιο γνωστή είναι αυτή που αναφέρεται στον θρύλο* του Καραγκιόζη και του Χατζηαβάτη, που ζούσαν στην Προύσα, μια πόλη της Μικράς Ασίας.

Ο Χατζηαβάτης ήταν εργολάβος οικοδομών και είχε αναλάβει να χτίσει το παλάτι του πασά της Προύσας. Πήρε στο γιαπί εργάτες και αρχιμάστορα έβαλε τον Καραγκιόζη που ήταν μαραγκός, μα είχε μυαλό πρωτομάστορα. Ο πασάς είδε ότι το παλάτι αργούσε να τελειώσει και φοβέρισε τον Χατζηαβάτη πως θα τον θανατώσει. Ο Χατζηαβάτης φοβήθηκε και φανέρωσε στον πασά ότι φταίχτης ήταν ο Καραγκιόζης που έλεγε αστεία στους μαστόρους και γελούσαν. Ο πασάς φοβέρισε και τον Καραγκιόζη αλλά εκείνος εξακολούθησε να αστειεύεται. Έτσι ο πασάς τον θανάτωσε. Όλοι αγανάκτησαν με τον άδικο σκοτωμό του Καραγκιόζη κι ο πασάς για να ημερέψει τον λαό έχτισε ένα ωραίο μνημείο στην Προύσα κι έθαψε εκεί τον Καραγκιόζη με τιμές.

Ευγένιου Σπαθάρη, «Η Γέννηση του Καραγκιόζη»

Η αδικία, όμως, αυτή κόστισε πολύ στον πασά και αρρώστησε βαριά. Οι άλλοι αγάδες, για να διασκεδάσουν τον άρρωστο πασά τους, φέρανε τον Χατζηαβάτη στο παλάτι να του λέει τα χωρατά του Καραγκιόζη. Μια μέρα ο

***εμπνεύστηκαν: τους ήρθε η ιδέα, η έμπνευση**
***θρύλος:** προφορική διήγηση, που λέγεται από στόμα σε στόμα και παραδίδεται από γενιά σε γενιά, για πρόσωπα, γεγονότα ή πράγματα του παρελθόντος, μύθος ή αβέβαιη φήμη.

Χατζηαβάτης έκοψε ένα χάρτινο Καραγκιόζη, τέντωσε ένα πανί που το φώτισε κι έδωσε παράσταση Καραγκιόζη. Ο πασάς ευχαριστήθηκε τόσο που του έδωσε άδεια να παίζει παραστάσεις όπου θέλει. Λέγεται, λοιπόν, πως έτσι δημιουργήθηκε ο Καραγκιόζης.

Υπάρχει, όμως, ακόμη ένας θρύλος για τον Καραγκιόζη που αναφέρεται στην ιστορία ενός Έλληνα από την Ύδρα, του Γ. Μαυρομάτη, και τοποθετείται χρονολογικά περίπου τον 18ο αιώνα. Ο Μαυρομάτης, λέγεται ότι ήλθε στην Τουρκία από την Κίνα με το θέατρο σκιών του. Αποφασίζοντας να εγκατασταθεί μόνιμα στην Κωνσταντινούπολη, προσάρμοσε το θέατρό του στα ήθη και έθιμα των Τούρκων. Έτσι ονόμασε τον πρωταγωνιστή του Καραγκιόζ (Karagoz), που στα τουρκικά σημαίνει μαυρομάτης.

Ο Καραγκιόζης ήταν γνωστός στην Ελλάδα, πριν από την Επανάσταση του 1821. Μάλιστα λέγεται ότι, τον καιρό που ετοιμαζόταν η επανάσταση, το θέατρο αυτό χρησίμευε σαν τόπος συνάντησης των αρχηγών της που κατέστρωναν εκεί τα σχέδιά τους, δίχως να τους υποψιαστούν οι Τούρκοι. Παιζόταν, βέβαια, στην ελληνική γλώσσα αλλά αποτελούσε θέαμα χυδαίο*, ενώ τα βασικά του στοιχεία ήταν τούρκικα. Ο Μπάρμπα-Γιάννης Μπράχαλης, βοηθός του Γ. Μαυρομάτη, ήταν ο πρώτος που έφερε την τέχνη του Καραγκιόζη στην Ελλάδα και, όπως κι άλλοι καλλιτέχνες, ξεκινούσε από την Κωνσταντινούπολη και περιόδευε στον ελληνικό χώρο, από περιοχή σε περιοχή, με το Θέατρο Σκιών του.

Ευγένιου Σπαθάρη, «Μίμαρος»

Μετά την απελευθέρωση από τους Τούρκους, ο Καραγκιόζης εγκαθίσταται μόνιμα στην Ελλάδα και από τις αρχές του 1900 μπορούμε να μιλάμε για ελληνικό Καραγκιόζη. Αν και ο εξελληνισμός* του ξεκίνησε από την Ήπειρο, κορυφαίος δημιουργός του ήταν ο Δ. Σαρδούνης, από την Πάτρα, γνωστός με το ψευδώνυμο Μίμαρος, ο οποίος μετέτρεψε το θέαμα σε ελληνικό οικογενειακό θέατρο, γι' αυτό και θεωρείται ο πρώτος «δάσκαλος» του Καραγκιόζη.

Πηγές: Ιστοσελίδα του Σπαθάρειου Μουσείου, ***www.karagiozismuseum.gr,***
Σ. Σπαθάρη, Απομνημονεύματα και η τέχνη του Καραγκιόζη, εκδ. Οδυσσέας
Μ. Αυγούλη, Ε. Δάφνη, Ν. Δάφνη, Β. Πολυζώη, Το Θέατρο Σκιών,
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΛΙΝΑ,
εκδ. ΥΠΕΠΘ-ΥΠΠΟ

***χυδαίο (θέαμα):** χωρίς ηθική και ευπρέπεια, με πρόστυχες λέξεις/εκφράσεις/χειρονομίες.
***εξελληνισμός του Καραγκιόζη :** μεταβολή/αλλαγή του Θεάτρου Σκιών, έτσι ώστε να έχει ελληνικά και όχι τουρκικά χαρακτηριστικά, να γίνει ελληνικό.

Συμπληρώστε:

1. Αριθμήστε τις παραγράφους του κειμένου και γράψτε έναν τίτλο για καθεμιά, χρησιμοποιώντας ονοματικές φράσεις.

1η Η καταγωγή του Θεάτρου Σκιών.

2η .....

3η .....

4η .....

5η .....

6η .....

7η .....

8η .....

2. Συμβουλευθείτε τους τίτλους της κάθε παραγράφου, για να εντοπίσετε εύκολα στο κείμενο τις απαντήσεις των φράσεων που ακολουθούν.

Το Θέατρο Σκιών κατάγεται:

☐ από την Τουρκία
☐ από το θρησκευτικό θέατρο, ιδιαίτερα της Κίνας και της Ινδίας
☐ από την Ελλάδα

Ο ήρωας του Ελληνικού Θεάτρου Σκιών, Καραγκιόζης,

☐ «γεννήθηκε» στην Προύσα της Μικράς Ασίας, σύμφωνα με έναν θρύλο.
☐ «γεννήθηκε» στην Κωνσταντινούπολη, σύμφωνα με έναν άλλο θρύλο.
☐ δεν είναι απόλυτα εξακριβωμένο, γιατί η «γέννησή» του στηρίζεται σε προφορικές παραδόσεις και θρύλους.

Αυτός που έφερε την τέχνη του Καραγκιόζη από την Τουρκία στην Ελλάδα,

☐ ήταν ο Γ. Μαυρομάτης.
☐ ήταν ο Μπάρμπα-Γιάννης Μπράχαλης, ο βοηθός του Γ. Μαυρομάτη.
☐ ήταν ο Μίμαρος.

Ο Δ. Σαρδούνης ή Μίμαρος θεωρείται ο κορυφαίος δημιουργός του Ελληνικού Θεάτρου Σκιών,

☐ γιατί εξελλήνισε τον Καραγκιόζη και μετέτρεψε το θέαμα, από χυδαίο που ήταν, σε κατάλληλο για όλη την οικογένεια.
☐ επειδή ήταν ο πρώτος που δίδαξε την τέχνη του Καραγκιόζη.
☐ διότι ήταν ο καλύτερος καλλιτέχνης του Ελληνικού Θεάτρου Σκιών.

✔ Κάθε πρόταση φτιάχνεται από δυο μικρότερες ομάδες λέξεων, που τις λέμε φράσεις:
α) την Ονοματική Φράση, που λέγεται έτσι, γιατί σχηματίζεται γύρω από το **Ουσιαστικό,**
β) τη Ρηματική Φράση, που λέγεται έτσι γιατί σχηματίζεται γύρω από το Ρήμα.
π.χ. **Το Θέατρο Σκιών** κατάγεται από το θρησκευτικό θέατρο των λαών της μακρινής Ανατολής.

✔ *Οι Ονοματικές Φράσεις χρησιμοποιούνται σε τίτλους: βιβλίων, εφημερίδων, περιοδικών, διαφημίσεων*
Για να γράψετε τους τίτλους της κάθε παραγράφου, χρησιμοποιώντας Ονοματικές Φράσεις, μπορείτε να μετατρέψετε τα Ρήματα των Ρηματικών Φράσεων σε **Ουσιαστικά.**
π.χ. Το **Θέατρο** Σκιών κατάγεται από το θρησκευτικό θέατρο των λαών της μακρινής Ανατολής.

Η **καταγωγή** του Θεάτρου Σκιών

ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ ... ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ ...

Διορθώστε/συμπληρώστε:

3. Στο κείμενο διαβάσατε δύο θρύλους για τη «γέννηση» του Καραγκιόζη. Ποιος από τους δύο, σας άρεσε περισσότερο; Γιατί;
4. Υπάρχουν κι άλλοι πολλοί θρύλοι και λαϊκές παραδόσεις για τόπους, κτίσματα, ανθρώπους, αγίους, έθιμα, ζώα, φυσικά φαινόμενα, που μοιάζουν με παραμύθια και που γοητεύουν μικρούς και μεγάλους!
Εσείς γνωρίζετε κάποιο θρύλο, για να τον αφηγηθείτε στην τάξη;
5. Κάντε μια μικρή έρευνα! Απευθυνθείτε σε συγγενικά σας πρόσωπα, για να σας αφηγηθούν τους θρύλους και τις παραδόσεις που γνωρίζουν κι έχουν σχέση με τον τόπο σας ή με άλλους τόπους. Στη συνέχεια, αφηγηθείτε όσα ακούσατε στην τάξη σας!
6. Μπορείτε να καταγράψετε όλο το υλικό, που συγκεντρώσατε από τη μικρή σας έρευνα και αφηγηθήκατε στην τάξη, σε ένα λεύκωμα, που θα έχει τον τίτλο: «Θρύλοι και παραδόσεις του τόπου μας»!

Όταν θέλετε να αφηγηθείτε προφορικά ή γραπτά μια ιστορία, ένα θρύλο ...

Λέτε ή γράφετε:

- ✔ **Πού και πότε συμβαίνουν τα γεγονότα της ιστορίας**
- ✔ **Ποιο είναι το κεντρικό πρόσωπο της ιστορίας**
- ✔ **Ποια άλλα πρόσωπα συμμετέχουν**
- ✔ **Με ποιο γεγονός ξεκινάει η ιστορία**
- ✔ **Με ποια γεγονότα ή πράξεις συνεχίζεται**
- ✔ **Πώς τελειώνει η ιστορία**
- ✔ **Τι σκέφτονται και τι αισθάνονται τα πρόσωπα ή το κεντρικό πρόσωπο για ό,τι συνέβη**

Χρησιμοποιείτε:

- ✔ **Χρόνους του παρελθόντος (κυρίως παρατατικό, αόριστο, αλλά και ιστορικό ενεστώτα για ζωντάνια και αμεσότητα)**
- ✔ **Χρονικές και αιτιολογικές προτάσεις**
- ✔ **Χρονικούς συνδέσμους, χρονικά επιρρήματα, φράσεις που δηλώνουν χρόνο**
- ✔ **Ουσιαστικά και επίθετα στις περιγραφές.**

ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ ... ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ ...

Ο Καραγκιόζης και η παρέα του

Ο Καραγκιόζης Καραγκιοζόπουλος: Είναι μαυρομάτης, άσχημος, καμπούρης, φαλακρός και μακροχέρης μόνο στο δεξί του χέρι. Είναι πολύ φτωχός, κουρελής και πειναλέος. Αγαθός, σκληρός καμιά φορά στ' αστεία του, αλλά καλόκαρδος στο βάθος. Τεμπέλης και αισιόδοξος, γεμάτος διάθεση ν' ανακατεύεται σε όλα. Όλους τους πειράζει και τους κοροϊδεύει, μα πιο πολύ τον εαυτό του. Είναι ευφυολόγος, ετοιμόλογος και πολύ αστείος. Κάνει οποιοδήποτε επάγγελμα (φούρναρης, γιατρός, δικηγόρος, γραμματικός...), για να κερδίσει το ψωμί του. Οι περιπέτειές του καταλήγουν στον άγριο ξυλοδαρμό του.

Η Αγλαΐα: Είναι η γυναίκα του Καραγκιόζη. Εκπροσωπεί τον χαρακτήρα της φτωχής Ελληνίδας νοικοκυράς, που προσπαθεί να βοηθήσει την οικογένειά της, δουλεύοντας σε πλούσιες οικογένειες.

Τα κολλητήρια: Ο Κολλητήρης, είναι ο πρωτότοκος γιος του Καραγκιόζη, όμοιος με τον πατέρα του σε ασχήμια, πονηριά κι αμορφωσιά. Βοηθάει τον Καραγκιόζη στις κατεργαριές του και προκαλεί το γέλιο με το ψεύδισμά του. Τα άλλα δυο παιδιά του Καραγκιόζη είναι ο Κοπρίτης και ο Πιτσικόκος ή Μπιριγκόκος που μοιάζουν κι αυτά στον πατέρα τους.

Ο Χατζηαβάτης Τζελεπής: Είναι ο αχώριστος φίλος του Καραγκιόζη. Παμπόνηρος, ανήσυχος για όλα, δειλός, κόλακας και μαλαγάνας, κυρίως απέναντι στους ισχυρούς. Προσποιείται τον μισοκακόμοιρο, αλλά το μυαλό του δουλεύει, όταν πρόκειται για κάποια πονηριά. Το επάγγελμά του είναι τελάλης και εκτελεί τις παραγγελίες του μπέη και του πασά. Είναι πιο μορφωμένος κοινωνικά από τον Καραγκιόζη και, γνωρίζοντας καλύτερα τον κόσμο, προσπαθεί πάντα να διορθώνει τον φίλο του ή να τον δασκαλεύει.

Ο Μπέης: Είναι πλούσιος, άνθρωπος της ανώτερης κοινωνικής τάξης, καλός οικογενειάρχης, ηθικός και συνήθως δίνει παραγγελίες στον Χατζηαβάτη για διάφορες υποθέσεις του, χρησιμοποιώντας τον σαν τελάλη ή μεσίτη.

Ο Σιορ Διονύσιος ή Νιόνιος: Είναι ο ξεπεσμένος αριστοκράτης από τη Ζάκυνθο, που εύκολα παρασύρεται στις κατεργαριές του φίλου του Καραγκιόζη. Καυχησιάρης, φαντασμένος, αλλά και πολιτισμένος, φιλόμουσος και αξιοπρεπής. Είναι πάντα κομψός και καλοντυμένος. Το χρώμα του κουστουμιού του είναι μπλε και το παντελόνι του ριγέ.

Ο Εβραίος: Το όνομά του είναι Σολομών ή Σολωμός, όπως τον αποκαλεί ο Καραγκιόζης. Είναι πλούσιος έμπορος, τσιγκούνης, πονηρός και δειλός.

Ο Ομορφονιός ή Μορφονιός: Το παρατσούκλι του Αθηναίου Ζαχαρία. Είναι άσχημος, πολύ κοντός και μικρόσωμος. Έχει ένα τεράστιο κεφάλι και μια πελώρια μύτη. Η μύτη του είναι τόσο μεγάλη που αναγκάζεται να μιλάει με αυτή κι όχι με το στόμα! Τελειώνει όλες τις φράσεις του μ' ένα «ουίτ». Είναι μαμόθρεφτος, καλοαναθρεμμένος, καυχησιάρης και πολύ φαντασμένος, αφού θεωρεί τον εαυτό του μεγάλο καρδιοκατακτητή. Είναι πολύ λιγόψυχος γι' αυτό και λιποθυμάει, όταν τον φοβερίζει ο Καραγκιόζης,!

Ο Μπάρμπα - Γιώργος: Είναι θείος του Καραγκιόζη, πλούσιος τσομπάνης, αλλά τσιγκούνης. Εκπροσωπεί τον άξεστο, αλλά γενναίο Έλληνα από τη Ρούμελη και μιλάει με τη ρουμελιώτικη προφορά. Είναι τύπος αγαθός, αργόστροφος, ηθικός και χεροδύναμος. Καμαρώνει που είναι θείος του Καραγκιόζη και γι' αυτό του προσφέρει στοργικά την προστασία του, ξυλοφορτώνοντας όποιον τον ξυλοφορτώνει! Φοράει φουστανέλα και τσαρούχια.

Ο Σταύρακας: Ονομάζεται Σταυράκης Τζίμης και είναι από τον Πειραιά. Είναι ψεύτης, καυχησιάρης και ψευτοπαλικαράς! Παίζει χαρακτηριστικά το κομπολόι του και ανασηκώνει το καβουράκι (καπέλο) του.

Ο Πασάς: Είναι ο εκπρόσωπος της τούρκικης εξουσίας, επιβλητικός, σοβαρός, με αυστηρό ύφος και με πλούσιο ντύσιμο.

Η Βεζυροπούλα: Είναι η κόρη του Πασά. Καλομαθημένη, δείχνει να σέβεται τον πατέρα της, ωστόσο, καταφέρνει πάντα να πετυχαίνει αυτό που επιδιώκει.

Ο Βεληγκέκας: Είναι Τουρκαλβανός στην καταγωγή, κουτός, απολίτιστος, λιγόλογος και μιλά άσχημα τα ελληνικά με ανάμικτες αρβανίτικες και τούρκικες εκφράσεις. Δουλεύει για τον πασά και κάνει ό,τι του λέει αυτός.

Πηγές: Ιστοσελίδα του Σπαθάρειου Μουσείου, ***www.karagiozismuseum.gr,***
Σ. Σπαθάρη, *Απομνημονεύματα και η τέχνη του Καραγκιόζη,* εκδ. Οδυσσέας
Μ. Αυγούλη, Ε. Δάφνη, Ν. Δάφνη, Β. Πολυζώη, *Το Θέατρο Σκιών,* ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΛΙΝΑ, εκδ. ΥΠΕΠΘ-ΥΠΠΟ
www.theatroedu.gr

1. Υπογραμμίστε στα *περιγραφικά κείμενα* όλα τα **επίθετα** και τις **μετοχές,** που μας δίνουν πληροφορίες για τον χαρακτήρα, τη συμπεριφορά, τις συνήθειες, τις ιδιαιτερότητες και την εξωτερική εμφάνιση των ηρώων του Ελληνικού Θεάτρου Σκιών. Στη συνέχεια συμπληρώστε τον πίνακα.

Ο Καραγκιόζης	Άσχημος,
Ο Χατζηαβάτης	
Ο Σιορ Διονύσιος ή Νιόνιος	Ξεπεσμένος, ριγέ,
Ο Εβραίος	
Ο Ομορφονιός ή Μορφονιός	
Ο Μπάρμπα-Γιώργος	
Ο Σταύρακας	
Ο Βεληγκέκας	

2. Συμβουλευτείτε τον πίνακα, για να βρείτε ποιες ομοιότητες στον χαρακτήρα τους έχουν οι παρακάτω ήρωες και μετά συμπληρώστε τα κενά.

Ο και ο είναι .....

Ο και ο είναι ..... και .....

Ο , ο και ο είναι .....

3. Διαβάστε τις σημασίες των λέξεων και συμπληρώστε στα κενά το πρώτο ή δεύτερο συνθετικό, για να σχηματιστούν οι σύνθετες λέξεις, που δίνουν πληροφορίες για την εξωτερική εμφάνιση, τον χαρακτήρα, τη συμπεριφορά, τις συνήθειες και τις ιδιαιτερότητες των ηρώων. Συμβουλευτείτε τον πίνακα της προηγούμενης άσκησης!

Μαυρο.....μάτης.: έχει μαύρα μάτια
Μακρο……: έχει μακριά χέρια
Καλό……: αγαπάει και συμπονάει τους συνανθρώπους του
……λόγος: λέει έξυπνα αστεία με ειρωνικό ή πειραχτικό τρόπο
……λογος: δίνει γρήγορες και εύστοχες απαντήσεις, συζητώντας

……..τοκος: το μεγαλύτερο απ' όλα τα παιδιά της οικογένειας (Ο Κολλητήρης)

Α……: δεν ησυχάζει, κινείται συνέχεια.
……..κακόμοιρος: κάνει τον κακόμοιρο, παριστάνει τον αξιολύπητο
……πόνηρος: πάρα πολύ πονηρός

Καλο……: συνηθισμένη να ζει άνετα, δίχως δυσκολίες ή στερήσεις

……ντυμένος: είναι ντυμένος με ρούχα κομψά, συνήθως ακριβά
……μουσος: αγαπάει τη μουσική
Ξε……: έχασε τα πλούτη, τη δύναμη, την αξία του

Καλο……: έχει καλή ανατροφή
Λιγό……: του λείπει το θάρρος, το κουράγιο να αντιμετωπίσει δύσκολες καταστάσεις
……. θρεφτος: είναι άβουλος, δειλός και ανίκανος να καταφέρει κάτι

Ψευτο……: προσποιείται, παριστάνει τον γενναίο

……λογος: δε μιλάει πολύ, δε λέει πολλά λόγια

4. Προσπαθήστε να κάνετε όσους περισσότερους συνδυασμούς μπορείτε, για να δημιουργήσετε σύνθετες λέξεις **(κτητικά σύνθετα).**

Πρώτο συνθετικό

μαυρο-
καστανο-
μακρο-
μακρυ-
ανοιχτο-
ξανθο-
σγουρο-
κοντο-
ψηλο-
κουτσο-

Δεύτερο συνθετικό

-μάτης
-φρύδης
-μύτης
-μάλλης
-λαίμης
-χέρης
-πόδης

μαυρομάτης

καστανο.....

μακρο.....

μακρυ.....

ανοιχτο.....

ξανθο.....

σγουρο.....

κοντο.....

ψηλο.....

κουτσο.....

Κτητικά σύνθετα
Είναι σύνθετες λέξεις που δείχνουν ότι κάποιος/α/ο έχει κάτι δικό του, κάτι που τον χαρακτηρίζει.
μαυρομάτης, μαυρομάτα, μαυρομάτικο:
αυτός/ή/ό που έχει μαύρα μάτια
γλυκόφωνος, γλυκόφωνη, γλυκόφωνο:
αυτός/ή/ό που έχει γλυκιά φωνή

5. Δύο από τους ήρωες του Θεάτρου Σκιών, ο Εβραίος και ο Σταύρακας, διαμαρτύρονται για συκοφαντική δυσφήμιση στον Καραγκιόζη, που παριστάνει τον Δικηγόρο! Ζητάνε να διορθωθούν αμέσως οι λέξεις **«τσιγκούνης», «πονηρός», «δειλός», «ψεύτης», «καυχησιάρης», «ψευτοπαλικαράς»** και να αντικατασταθούν από τις αντίθετές τους (αντώνυμα/αντίθετα).

▷ **Ο Καραγκιόζης, γνωστό πειραχτήρι, αντί να γράψει τα αντώνυμα, έγραψε τα συνώνυμα!**

Ο Εβραίος: Το όνομά του είναι Σολομών ή Σολομός, όπως τον αποκαλεί ο Καραγκιόζης. Είναι πλούσιος έμπορος, ~~τσιγκούνης~~ *σπαγκοραμμένος*, ~~πονηρός~~ *φοβητσιάρης* και ~~δειλός~~ *πανούργος*.

Ο Σταύρακας: Ονομάζεται Σταυράκης Τζίμης και είναι από τον Πειραιά. Είναι ~~ψεύτης,~~ *παραμυθατζής* ~~καυχησιάρης~~ *παινεσιάρης* και ~~ψευτοπαλικαράς~~ *παλικαράς*! Παίζει χαρακτηριστικά το κομπολόι του και ανασηκώνει το καβουράκι (καπέλο) του.

▷ **Μπορείτε να βοηθήσετε τον Καραγκιόζη στις διορθώσεις, για να γράψει τα αντώνυμα, πριν τον ξυλοφορτώσουν ο Εβραίος και ο Σταύρακας;** *(Συμβουλευτείτε το λεξικό)*

Ο Εβραίος: Το όνομά του είναι Σολομών ή Σολωμός, όπως τον αποκαλεί ο Καραγκιόζης. Είναι πλούσιος έμπορος, ~~τσιγκούνης~~ ....., ~~πονηρός~~ ..... και ~~δειλός~~ .....

Ο Σταύρακας: Ονομάζεται Σταυράκης Τζίμης και είναι από τον Πειραιά. Είναι ~~ψεύτης,~~ ..... ~~καυχησιάρης~~ ..... και ~~ψευτοπαλικαράς~~ ..... Παίζει χαρακτηριστικά το κομπολόι του και ανασηκώνει το καβουράκι (καπέλο) του.

6. Οι φάρσες του Καραγκιόζη δεν έχουν τελειωμό! Ο Μορφονιός είναι έξω φρενών και διαμαρτύρεται, γιατί διάβασε το δελτίο ταυτότητάς του, που τοιχοκόλλησε ο Καραγκιόζης έξω από το Θέατρο Σκιών!

Ε Ξ Α Φ Α Ν Ι Σ Η
Μπορείτε να βοηθήσετε;

ΔΕΛΤΙΟ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

Όνομα: Ζαχαρίας
Παρατσούκλι: Ομορφονιός

Τόπος γέννησης: Αθήνα
Ημερομηνία γέννησης: Άγνωστο, κρύβει χρόνια...
Κατοικία: Θέατρο Σκιών Ευγένιου Σπαθάρη
Επάγγελμα: Καρδιοκατακτητής!
Εξωτερική εμφάνιση:
Χρώμα προσώπου: Ροζ Πάνθηρα
Στόμα: Μωρού
Μαλλιά: Πράσα
Αυτιά: «Περήφανα»
Μύτη: Ελέφαντα
Μάτια: Κορακιού
Φρύδια: Γαϊτάνια
Κορμί: Κυπαρισσιού
Ύψος: Ψηλός σαν το πλατάνι
Πόδια: Στρουθοκαμήλου
Εσωτερικά χαρακτηριστικά (συμπεριφορά/συνήθειες):
Μαμόθρεφτος καλοαναθρεμμένος, καυχησιάρης, φαντασμένος, λιγόψυχος
Αγαπημένο φαγητό: Σπανακόρυζο, για να δυναμώσει!
Αγαπημένο βιβλίο: Ο Πινόκιο!
Αγαπημένο άθλημα: Το μπάσκετ!
Αγαπημένο τραγούδι:
Μένα με λεν Ομορφονιό, ουίτ,
αλλιώς χρυσό καμάρι, ουίτ,
κι όλες οι νιες τρελαίνονται
ποια θα με πρωτοπάρει, ουίτ.

7. Ο Μορφονιός θέλει να ανταποδώσει τη φάρσα που του έκανε ο Καραγκιόζης και ζητάει τη βοήθειά σας!

Ε Ξ Α Φ Α Ν Ι Σ Η
Μπορείτε να βοηθήσετε;

ΔΕΛΤΙΟ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

Όνομα: Καραγκιόζης
Επώνυμο:
Καραγκιοζόπουλος
Παρατσούκλι:

Τόπος γέννησης:
Ημερομηνία γέννησης:
Κατοικία:
Θέατρο Σκιών Ευγένιου Σπαθάρη
Επάγγελμα:
Εξωτερική εμφάνιση:
Χρώμα προσώπου:
Στόμα:
Μαλλιά:
Αυτιά:
Μύτη:
Μάτια:
Φρύδια:
Κορμί:
Ύψος:
Πόδια:
Εσωτερικά χαρακτηριστικά (συμπεριφορά/συνήθειες):

Αγαπημένο φαγητό:
Αγαπημένο βιβλίο:
Αγαπημένο άθλημα:
Αγαπημένο τραγούδι:

8. Ο Καραγκιόζης δεν ξέρει τίποτα για τη φάρσα που του σκαρώσατε με τον Μορφονιό, γιατί κοιμάται αμέριμνος στην παράγκα του! Όχι όμως για πολύ… Τι συμβαίνει στο κόμικς; Γιατί θέλει να τον ξυπνήσει ο Χατζηαβάτης; Γιατί η Αγλαΐα είναι θυμωμένη; Βοηθήστε τον κουρασμένο σκιτσογράφο να συμπληρώσει στα συννεφάκια τα λόγια των ηρώων, που ξέχασε να γράψει και… θα καταλάβετε!

Β. Χατζηβασιλείου, Ν. Τσαρούχα, *Καραγκιόζης Νο1 Σκυλίσια ζωή, εκδ. Πατάκη*

Η παράσταση αρχίζει ...

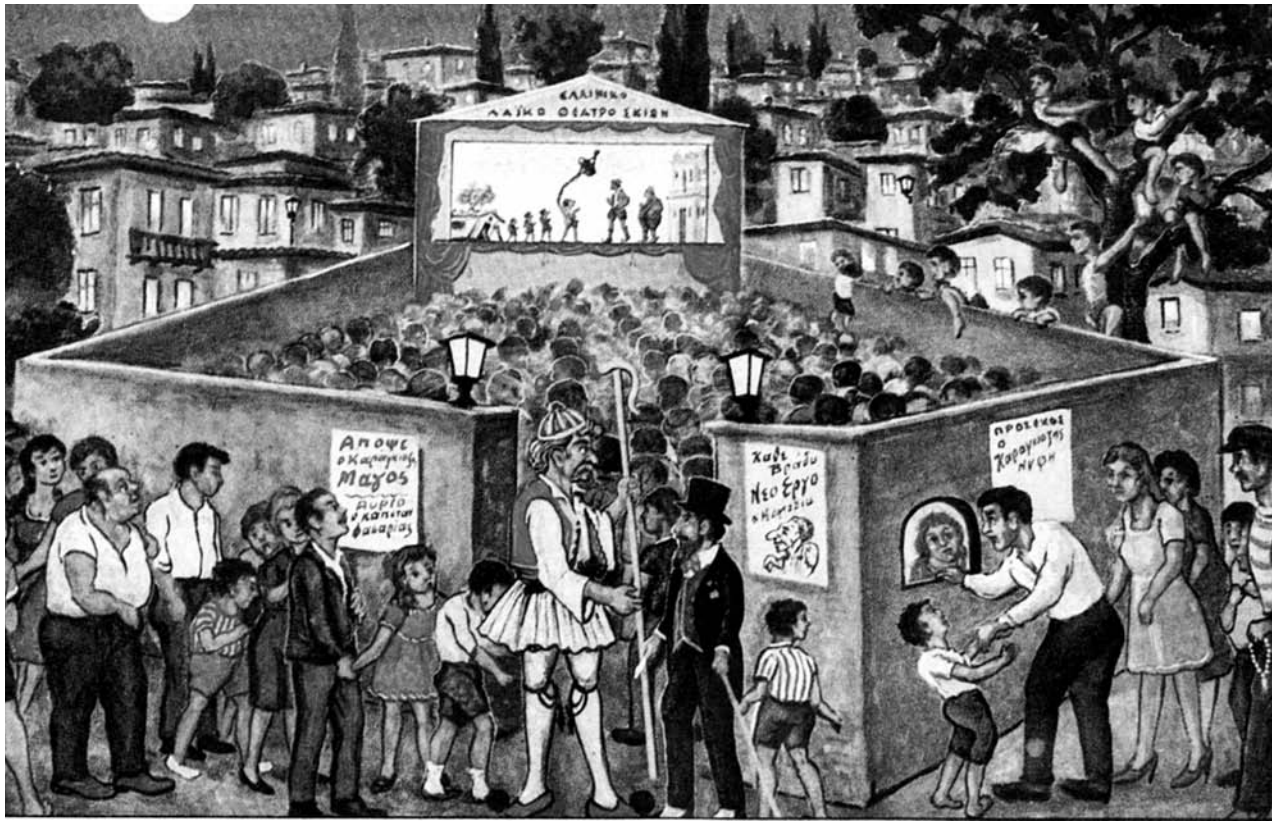

Φώτη Ράμμου, *«Ελληνικό Λαϊκό Θέατρο Σκιών»*

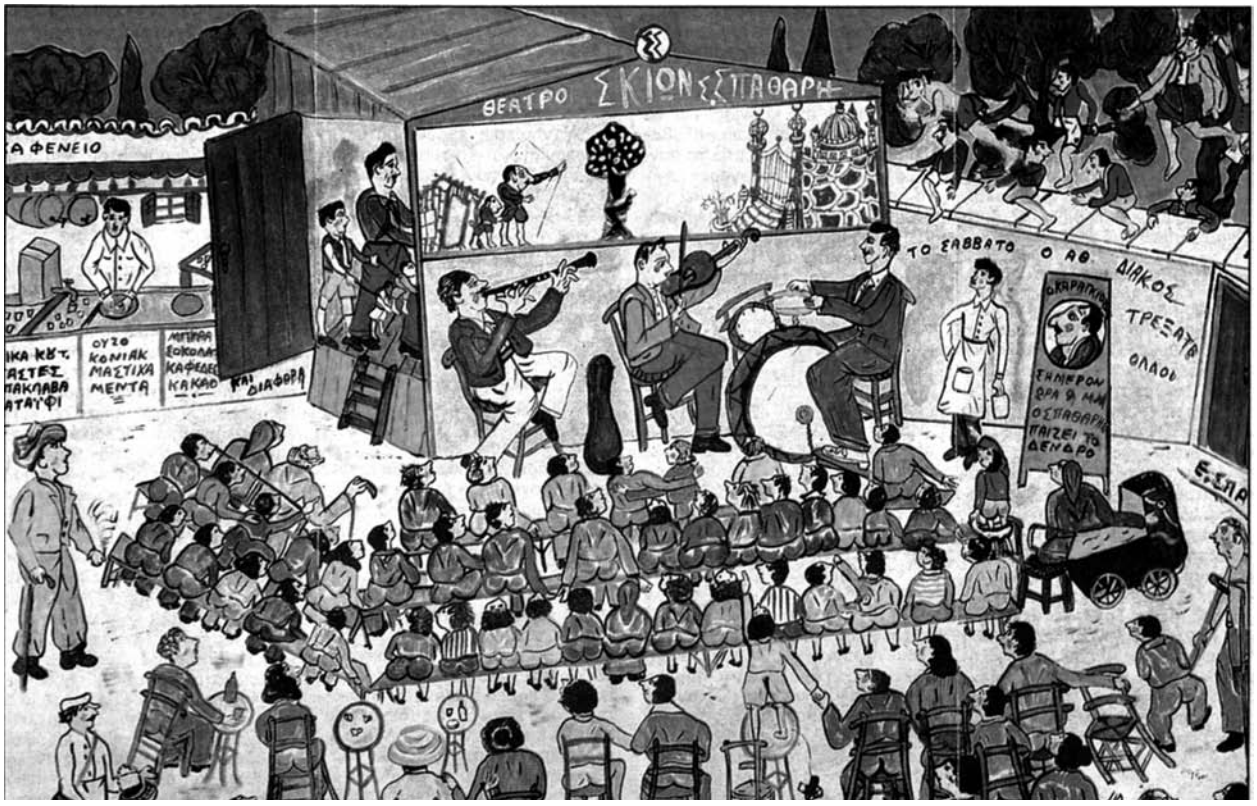

Ευγένιου Σπαθάρη, *«Θέατρο Σκιών Σωτήρη Σπαθάρη»*

1. «Διαβάστε» και περιγράψτε τις ζωγραφιές του Φ. Ράμμου και του Ε. Σπαθάρη.
2. Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές εντοπίζετε στις δύο ζωγραφιές;
3. Παρατηρήστε προσεκτικά τις εικόνες και συμβουλευθείτε το γλωσσάρι του Θεάτρου Σκιών, για να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

▷ Ποια έργα από το **ρεπερτόριο** του Θεάτρου Σκιών παρακολουθούν οι θεατές στην πρώτη και στη δεύτερη ζωγραφιά; Πώς το καταλάβατε;

▷ Παρατηρήστε τα δύο πρόσωπα, που βρίσκονται πίσω από τον **μπερντέ,** στη δεύτερη ζωγραφιά. Ποιο να είναι το όνομα του **Καραγκιοζοπαίχτη** και ποιο να είναι το παιδάκι που βρίσκεται δίπλα του, κρατώντας τις **φιγούρες**;

▷ Ποιες φιγούρες του Θεάτρου Σκιών φαίνονται πάνω στον μπερντέ, στις δύο ζωγραφιές;

▷ Ποια είναι τα **σκηνικά** των δύο παραστάσεων;

▷ Διαβάστε τις **ρεκλάμες** στους τοίχους της μάντρας και στις δυο ζωγραφιές! Ποια είναι τα επόμενα έργα που διαφημίζουν;

4. Πότε συμβαίνουν όλα αυτά που εικονίζονται στις ζωγραφιές; Πρόκειται για σύγχρονες ή παλαιότερες παραστάσεις του Θεάτρου Σκιών; Από πού το συμπεραίνετε;

5. Εσείς έχετε δει κάποια παράσταση του Θεάτρου Σκιών; Ποια και πού;

6. Ξαφνικά όλα ζωντάνεψαν κι εσείς βρίσκεστε μέσα στις ζωγραφιές!
Πού στεκόσαστε, πώς νιώθετε, τι ακούτε, ποιες μυρωδιές μυρίζετε;

7. Απευθυνθείτε σε συγγενικά σας πρόσωπα και καταγράψτε τις μνήμες και τις εμπειρίες τους, από τα παιδικά τους χρόνια, που έχουν σχέση με το Θέατρο Σκιών. Αν υπάρχει δυνατότητα, μαγνητοφωνήστε την αφήγησή τους, για να ακουστεί ζωντανά σε όλη την τάξη.

Γλωσσάρι

Ρεπερτόριο: το σύνολο των έργων του Θεάτρου Σκιών (κωμωδίες, ηρωικά ή ιστορικά έργα).
Μπερντές: η σκηνή του Θεάτρου Σκιών, το τεντωμένο λευκό πανί.
Καραγκιοζοπαίχτης: καλλιτέχνης με πολλά ταλέντα (ζωγράφος, ηθοποιός, σκηνοθέτης, σκηνογράφος, τραγουδιστής, εφευρέτης ήχων), κατασκευάζει και κινεί τις φιγούρες, μιμείται τις φωνές όλων των ηρώων, αυτοσχεδιάζει.
Φιγούρες: κατασκευές από δέρμα, χαρτόνι ή ζελατίνα, που εικονίζουν τους ήρωες του Θεάτρου Σκιών.
Σκηνικά του Θεάτρου Σκιών: α) η ***παράγκα:*** το ετοιμόρροπο καλύβι του Καραγκιόζη και β) το ***σεράι ή σαράι***: το παλάτι του πασά, είναι τα βασικά σκηνικά. Ανάλογα με το έργο προστίθενται και άλλα (π.χ. το δέντρο).
Ρεκλάμα: μικρή ή μεγάλη ζωγραφική παράσταση που διαφημίζει το έργο που παίζεται στο Θέατρο Σκιών.

8. Παρατηρήστε τις ρεκλάμες παλιότερων εποχών που διαφήμιζαν παραστάσεις του Θεάτρου Σκιών.

▷ Ποιες πληροφορίες δίνουν;

▷ Ποιες φιγούρες του Θεάτρου Σκιών διακρίνετε στις αφίσες;

▷ Ποια ρεκλάμα σας εντυπωσίασε περισσότερο; Γιατί;

▷ Στη σύγχρονη εποχή, εκτός από την αφίσα, ποιοι άλλοι τρόποι υπάρχουν για να διαφημιστεί μια θεατρική παράσταση;

Γνωρίζετε ότι...

Ο Σωτήρης Σπαθάρης ήταν ο πρώτος καραγκιοζοπαίχτης που έφτιαξε ρεκλάμες για τα έργα του Καραγκιόζη που παρουσίαζε. Η ρεκλάμες του ήταν ζωγραφισμένες με ζωηρά και έντονα χρώματα σε χαρτί του μέτρου. Λέει ο ίδιος στα απομνημονεύματά του: *''Κάθε μέρα έφτιαχνα μια μεγάλη ρεκλάμα και την κόλλαγα στην πλατεία της αγοράς. Οι περαστικοί στέκονταν και την κοίταζαν πολλή ώρα, αλλά, για να τη χορτάσουν καλά και με το χουζούρι τους, ξαφνικά διπλώνανε τα πόδια και κάθονταν χάμω σταυροπόδι. Πολλές φορές, τους σήκωνε η Αστυνομία, γιατί εμπόδιζαν την κυκλοφορία. Άλλες φορές πάλι, εκείνος που είχε κοντά μαγαζί έσκιζε τη ρεκλάμα, για να φύγει ο κόσμος''.*

Πηγές: Ιστοσελίδα του Μουσείου Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης ***(www.melt.gr)***
Σ. Σπαθάρη, *Απομνημονεύματα και η τέχνη του Καραγκιόζη, εκδ. Οδυσσέας*

9. Ο Καραγκιοζοπαίχτης δεν ξέρει τι να κάνει! Σε λίγο αρχίζει η παράσταση «Ο Καραγκιόζης γιατρός» και οι φιγούρες το έχουν σκάσει από το Θέατρο Σκιών! Μήπως τις είδατε στα μέρη σας; Γράψτε σε διαλόγους ποιους συνάντησαν οι φιγούρες που είδατε, τι είπαν, σε ποιες αστείες περιπέτειες έμπλεξαν και πού ξέρετε…ίσως ο Καραγκιοζοπαίχτης να παίξει στο θέατρο την αστεία ιστορία σας!

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΓΙΑΤΡΟΣ

Οι φιγούρες, αφού περιπλανήθηκαν σε πόλεις και χωριά, επέστρεψαν στο σπίτι τους, στο Θέατρο Σκιών. Ο Καραγκιοζοπαίχτης και ο βοηθός του είναι πίσω από τον μπερντέ! Οι θεατές χειροκροτούν και, επιτέλους, η παράσταση «Ο Καραγκιόζης γιατρός» αρχίζει!!!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Ε!... Ε ρε γλέντια!
ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: Ώπα, ώπα, γεια σου, μπαμπάκο!...
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Γεια σου, ξυπόλυτη οικογένεια! Ε ρε γλέντια! Μπράβο όρεξη για χορό που 'χα! Λοιπόν, αξιότιμοι κύριοι, κυρίες και παιδιά, η παράσταση αρχίζει με τον Καραγκιόζη γιατρό.
(Μουσική. Ο Καραγκιόζης φεύγει από τη σκηνή. Εμφανίζονται ο πασάς και ο τούρκος Σουκρή).
ΠΑΣΑΣ: Καλώς τον εφέντη το Σουκρή. Τι έκανες, βρήκες κομπογιαννίτη* γιατρό;
ΣΟΥΚΡΗ: Μάλιστα, πασά μου, αυτόν που μας είπε ο Χατζηαβάτης. Λέγεται Καραγκιόζης, αλλά αρνείται ότι είναι γιατρός.
ΠΑΣΑΣ: Ε, θα χάσω το παιδί μου, εφέντη Σουκρή! Όλοι οι γιατροί είπαν πως εβουβάθη για πάντα, δε θα ξαναμιλήσει πια...
ΣΟΥΚΡΗ: Ησύχασε, πασά μου, και θα πάρω δυο στρατιώτες με ξύλα της φωτιάς.

(Ο πασάς απομακρύνεται. Εμφανίζονται δυο στρατιώτες).
ΣΟΥΚΡΗ: Πώς σας λένε, στρατιώτες;
ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ Α΄: Εμένα Γούσα...

***κομπογιαννίτης:** δεν έχει σπουδάσει γιατρός, αλλά είναι εμπειρικός, πρακτικός γιατρός

ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ Β΄: Κι εμένα Μοσούλια.
ΣΟΥΚΡΗ: Θα κρυφτείτε πίσω από αυτή την παράγκα και θα παρουσιαστείτε, όταν σας φωνάξω.
ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ: Διαταγές, αγά!
(Έξω από την παράγκα του Καραγκιόζη. Ο Σουκρή χτυπά την πόρτα).
ΣΟΥΚΡΗ: (χτυπάει) Κύριε γιατρέ! Κύριε γιατρέ!
ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: (από μέσα) Μπαμπάκο, χτυπάνε την πρότα.
ΣΟΥΚΡΗ: Κύριε γιατρέ!
ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: Κουνιέται η παράγκα, μπαμπάκο. Πω πω! αρέας που πήγε στα πορόριια μου!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Ε! σιγά και θα μου ρίξεις την παράγκα! Τι θέλεις;
ΣΟΥΚΡΗ: Το γιατρό.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Εκάνατε λάθος στην πόρτα. Εδώ δεν είναι ιατρείον, εδώ είναι λορδοκομείον.
ΣΟΥΚΡΗ: Ή βγαίνεις έξω ή σπάω την πόρτα!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Και εγώ το κεφάλι! Φέρ' το καταβρεχτήρι*. Χτύπα και θα δεις!
ΣΟΥΚΡΗ: Έβγα, γιατρέ, γιατί θα το μετανιώσεις.
(Εξακολουθεί να χτυπά).
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Σιγά, θα μου ρίξεις την παράγκα! Να! *(Χτυπά το Σουκρή)*
ΣΟΥΚΡΗ: Ω! Αλλάχ, μου 'σπασες τα δόντια με το καταβρεχτήρι. Θα σου ρίξω την παράγκα.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Κι εγώ σου ρίχνω το ποδήλατο!
ΣΟΥΚΡΗ: Δυστυχία μου! Έβγα έξω, γκιαούρη*!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Βγήκα, καβούρι, (Βγαίνει έξω από την καλύβα).
ΣΟΥΚΡΗ: Γιατί το 'κανες αυτό, χαμένε;
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Βλαμμένε!
ΣΟΥΚΡΗ: Νά 'ρθεις αμέσως να κάνεις καλά τη βεζυροπούλα! Αλλιώς θα πεθάνεις.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Αφού δεν είμαι γιατρός.
ΣΟΥΚΡΗ: Είσαι!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Δε μου λες, κύριε, τους έφυγες ή σ' αμολήσανε*;
ΣΟΥΚΡΗ: Δεν είμαι τρελός.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Ναι, είσαι μουρλός! Άιντε φύγε από δω να μη σε καπλαντίσω στο ξύλο.
ΣΟΥΚΡΗ: Ναι, αλλά βλέπεις τους δυο στρατιώτες με τα ξύλα στο χέρι! Σε περιμένουν.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Ναι, που βαστάνε και πυραύλους! Δεν είμαι γιατρός, ο κακομοίρης! Δε μ' αφήνετε στην πείνα μου να συγχωρεθούν τα πεθαμένα σου και να λιγοστεύουν τα ζωντανά σου; Ο Θεός να σε αποδιώξει από το σπίτι σου!
ΣΟΥΚΡΗ: Είσαι γιατρός, ναι ή όχι;
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Όχι!
ΣΟΥΚΡΗ: Στρατιώτες, βαράτε τον! *(Οι στρατιώτες αρχίζουν να κτυπούν).*
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Οχ, οχ, σταθείτε, σιγά... δεν έχω φάει... να σας πω... δεν είμαι...
ΣΟΥΚΡΗ: Βαράτε τον.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Όχι, όχι, είμαι!

***καταβρεχτήρι:** ποτιστήρι
***γκιαούρης:** χαρακτηρισμός για κάποιον που δεν είναι μουσουλμάνος, ο άπιστος
***αμολήσανε:** τον άφησαν ελεύθερο, χωρίς έλεγχο

ΣΟΥΚΡΗ: Στρατιώτες, σταθείτε! Είσαι γιατρός, ε;
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Όχι, εφέντη μου, ο φουκαράς, δεν είμαι...
ΣΟΥΚΡΗ: Δεν είσαι; Στρατιώτες!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Όχι ρε, είμαι, ποιος το 'πε πως δεν είμαι γιατρός; Ντόκτορ μάλιστα! Όλοι οι γιατροί έχουν ένα δίπλωμα, εγώ έχω δυο. Μόλις το πήρα, φρέσκο, θα του βάλω και κορνίζα να το θυμάμαι χρόνια.
ΣΟΥΚΡΗ: Καλά μου τα 'πε ο Χατζηαβάτης πως είσαι γιατρός. Λοιπόν, σε περιμένω στο σαράι, γιατρέ.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Ναι, να ξεσκονιστώ λιγάκι, να πάρω και τα εργαλεία μου... αλλά να μου φέρετε τον φαρμακοποιό μου, που είναι και αυτός σαν κι εμένα.
ΣΟΥΚΡΗ: Κομπογιαννίτης, πρακτικός φαρμακοποιός;
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Ναι! Και αν πει ότι δεν είναι, ξέρεις εσύ. Δώσ' του διπλώματα και αυτουνού.
ΣΟΥΚΡΗ: Ποιος είναι;
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Ο Χατζηαβάτης, ο μαλαγάνας.
ΣΟΥΚΡΗ: Μάλιστα, γιατρέ. Φεύγω. Αντίο!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Α, να σου βγουν τα μάτια και τα δύο! Κολλητήρηηηη!... βάλε μέσα στην τσάντα μου σκεπάρνι, πριόνι, τανάλια, κατσαβίδια, μυστρί, αλφάδι* και μπόλικο γυαλόχαρτο και το ψηλό καπέλο.
ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: Το 'χει πάρει ο σκύλος και παίζει τερματοφύλακας.
(Στο σαράι).
ΣΟΥΚΡΗ: Πασά μου, έρχεται ο γιατρός και ο Χατζηαβάτης. Αφού έφαγε ξύλο, είπε κι αυτός πως είναι φαρμακοποιός.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Μμμμ... τώρα μάλιστα! Γιατρός!... ψηλό καπέλο και ξυπόλυτος!... Να, ο Χατζατζάρης. Κουτσαίνει απ' το ξύλο. Γεια σου, φαρμακοποιέ, χα, χα, χα...
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Γελάς, ε; Και δεν ξέρεις, αν δε γίνει καλά η βεζυροπούλα, θα τρως κάθε μέρα ξύλο και θα γελάω εγώ.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Δεν τα λες καλά!
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Γιατί;
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Γιατί θα πω στον πασά: " Εγώ έδωσα τη συνταγή• ο φαρμακοποιός δεν έκανε καλά τα φάρμακα". Θα τρως ξύλο εσύ, θα γελάω εγώ.
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Και τι θα κάνουμε τώρα, Καραγκιοζάκη μου;

(συνεχίζεται)

***αλφάδι:** εργαλείο για να ελέγχεται η κατακόρυφη ή οριζόντια θέση μιας επιφάνειας

1. Ποιες φιγούρες του Θεάτρου Σκιών πρωταγωνιστούν στο απόσπασμα που διαβάσατε;

2. Αριθμήστε (1,2,3…) τα γεγονότα της ιστορίας, για να δείξετε τη σειρά με την οποία συνέβησαν. Στη συνέχεια, ακολουθώντας τη σειρά των γεγονότων, αφηγηθείτε την ιστορία στην τάξη.

Ο Καραγκιόζης τρώει ξύλο και αναγκάζεται να παραδεχτεί ότι είναι γιατρός	
Η Συνάντηση του πασά με τον Σουκρή	
Η συνάντηση του Καραγκιόζη με τον Χατζηαβάτη στο σαράι	
Ο Σουκρή δίνει διαταγές και οδηγίες στους στρατιώτες του	
Ο Σουκρή και οι στρατιώτες του έξω από την παράγκα του Καραγκιόζη	

3. Σε τι νομίζετε ότι χρησιμεύουν οι λέξεις και οι φράσεις του κειμένου που είναι σε παρένθεση;

4. Όπως θα θυμάστε, στα περιγραφικά κείμενα των ηρώων του Θεάτρου Σκιών ο Καραγκιόζης χαρακτηρίζεται ευφυολόγος και ετοιμόλογος. Μπορείτε να βρείτε σε ποιες απαντήσεις του λέει έξυπνα αστεία με ειρωνικό και πειραχτικό τρόπο και σε ποιες είναι ετοιμόλογος;

5. Υπογραμμίστε στους διαλόγους τα επιφωνήματα. Αφού συμβουλευθείτε τον παρακάτω πίνακα, προσπαθήστε να βρείτε ποια συναισθήματα εκφράζουν.

ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ … ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ …

Τα **επιφωνήματα** είναι άκλιτες λέξεις με τις οποίες μπορείτε:
1. Να εκφράζετε τα **συναισθήματά** σας, όπως:

- ▷ **Θαυμασμό: Α!, ποπό!, ω!, κ.ά.**
- ▷ **Απορία: Α!, ο!, μπα!, κ.ά.**
- ▷ **Πόνο, λύπη, στενοχώρια: Αχ!, ω!, αμάν!, άου!, οχ!, αλίμονο!, α! κ.ά.**

2. Να **παρακινείτε** και το αντίθετο: **Ά(ι)ντε!, άμε!, εμπρός!, μαρς!, στοπ!, σουτ!**
Να **επαινείτε: Μπράβο!, εύγε!, ζήτω!,** κ.ά.
Να **καλείτε: Ε!, επ!,** κ.ά.
Να **εύχεστε: Μακάρι!, είθε!, άμποτε!,** κ.ά.

3. Να εκφράσετε τη **στάση** σας σε μια κατάσταση, όπως:
Άρνηση ή δυσπιστία: Χμ!, μπα!, αμ δε!, κ.ά.
Ειρωνεία: Ε!, ου!, κ.ά.

Στα επιφωνήματα βάζουμε συνήθως **θαυμαστικό (!)**

6. Χρησιμοποιήστε τη φαντασία σας και συνεργαστείτε στις ομάδες σας, για να γράψετε σε διαλόγους τη συνέχεια και το τέλος της ιστορίας με τον Καραγκιόζη γιατρό!

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Και τι θα κάνουμε τώρα, Καραγκιοζάκη μου;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΓΙΑΤΡΟΣ (συνέχεια)

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Πες του πασά να φέρει το κορίτσι.
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Αμέσως μουσιού ντοκτοριέν. *(Μπαίνει στο σαράι).*
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: *(Μονολογεί)* Είμαι περίεργος να δω τι έχει το κορίτσι του πασά. Να, έρχονται.
(Πλησιάζουν ο πασάς, η κόρη του και ο Χατζηαβάτης).
ΠΑΣΑΣ: Γιατρέ μου, το παιδί μου ούτε μιλάει ούτε λαλάει.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Τι έχεις, κορίτσι μου; Για σκύψε να σε ακροαστώ.
ΦΑΤΜΕ: Αχ, αχ!...
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Βήξε.
ΦΑΤΜΕ: Γκουχ, γκουχ!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Βήξε και ανάσαινε. Ανάσαινε βαθιά και βήξε μαζί.
ΠΑΣΑΣ: Τι έχει, γιατρέ;
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Σιωπή, τούβλο! Δεν ακούς που σου μιλάει το κούτσουρο;
Αφού βλέπεις ότι κάνω την ακρόασιν και ετοιμάζομαι για την επίκρουσιν, μιλάς εσύ και έκανα εγώ την σύγκρουσιν. Πάντως, το κορίτσι έχει βγάλει τη στραβομάρα στο δεξιόν μισόπλευρον του παϊδιού της και τη λύσσα στο νοτιοανατολικό μέρος του εγκεφάλου.
ΠΑΣΑΣ: Και τι χρειάζεται να δοθεί στο παιδί μου;
ΦΑΤΜΕ: Αχ, αχ!...
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Φαρμακοποιέ, γρήγορα να φτιάξεις το φάρμακο 623-Α.
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Δεν το ξέρω αυτό το φάρμακο.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Το ξέρεις, αλλά το κάνεις επίτηδες.
ΠΑΣΑΣ: Φαρμακοποιέ, θα σε κρεμάσω!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Τ' άκουσες; Λοιπόν, αμέσως βράσε ψαρόκολλα και ρίξε μέσα γύψο και τσιμέντο. Αφού γίνει χυλός, θα το φάει το κορίτσι.
ΠΑΣΑΣ: Σε τι χρησιμεύει το τσιμέντο, γιατρέ;
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Να, θα κολλήσει η ψυχή της και δε θα μπορεί να την πάρει ο Χάρος.
(Στο Χατζηαβάτη). Ετοίμασε και μια εντριβή, με καυστική ποτάσα*.
ΦΑΤΜΕ: Αχ, αχ!...
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Θα φας καμιά μπουνιά και θα κάνεις βαχ! Πάρτε το μέσα ωσότου ετοιμάσω την καζοντανάλια να της κάνω εξαγωγή δώδεκα οδόντων.
ΠΑΣΑΣ: Έλα, παιδί μου.
ΦΑΤΜΕ: Αχ, αχ!
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Τι θα κάνουμε τώρα;
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Το κορίτσι δεν έχει καμιάν ασθένεια. Επειδή κάτι άλλο υποψιάζομαι, θα σου πω την ιστορία του γλύπτη. Εσύ θα υποστηρίζεις ένα ξυλοκόπο, εγώ το γλύπτη. Να, έρχεται πάλι η βεζυροπούλα. Δώσ' της αμέσως μια κουταλιά ακουαφόρτε*.

***καυστική ποτάσα:** το υδροξείδιο του καλίου, καυστικό οξύ
***ακουαφόρτε:** νιτρικό οξύ

ΦΑΤΜΕ: Αχ, αχ!
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Γιατί δε μιλάς, κορίτσι μου;
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Άσε το κορίτσι να μας κάνει παρέα, ν' ακούσει και αυτή την ιστορία του χωριού.
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Λοιπόν;
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Αυτός ο γλύπτης ο φίλος μου έκανε μια ωραία κοπέλα άγαλμα από τον κορμό του πλάτανου.
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Α! Που αγόρασε από τον ξυλοκόπο.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Ναι, και το χάρισε στην κοινότητα. Η ομορφιά της έκανε κάποιον να της δώσει ομιλία.
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Και μίλησε το ξύλινο άγαλμα;
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Ναι, και έτρεξε να την πάρει γυναίκα του.
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Γυναίκα του πρέπει να την πάρει ο ξυλοκόπος.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Να, πάρε την προκαταβολή. Ανήκει στο γλύπτη. *(Τον χτυπάει).*
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Να, που θα με βαρέσεις...
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Να κι άλλες, να να να να...
(Ο καυγάς συνεχίζεται).
ΦΑΤΜΕ: Σταθείτε! Είστε βλάκες και οι δυο. Ανήκει σ' αυτόν που της έδωσε την ομιλία.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Άιντε, φώναξε τον πατέρα της, Χατζατζάρη!
ΦΑΤΜΕ: Καραγκιόζη, ή θα παντρευτώ αυτόν που θέλω άνδρα μου ή θα ξαναβουβαθώ.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Α!... Τότε άσε με και θα τα κανονίσω εγώ με τον πατέρα σου. *(Πλησιάζει ο πασάς).* Πασά μου, μίλησε το κορίτσι!
ΠΑΣΑΣ: Παιδί μου!
ΦΑΤΜΕ: Μπαμπά μου!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Άκου, πασά μου. Θα της δώσω το τελευταίο χάπι. Μην παρουσιασθεί κανένας από αυτό το δρόμο και τον δει το κορίτσι, γιατί θα πρέπει να τον κάνεις γαμπρό σου ό,τι και να 'ναι, και γάιδαρος με ουρά να 'ναι.
ΠΑΣΑΣ: Αμέσως να δώσω διαταγή. *(Φεύγει).*
ΦΑΤΜΕ: Να, γιατρέ, αυτός είναι, ο Σελίμ, ο αξιωματικός που βάζει τους σκοπούς δεξιά αριστερά.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Κύριε, κύριε Πακολιάρο, κύριε Σελίνο.
ΣΕΛΙΜ: Διατάχτε, γιατρέ.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Το μυστικό το 'μαθα. Αγαπάς τη μαϊμουζέλ. Κρύψου και, μόλις μετρήσω απ' το ένα ως το δέκα, θα παρουσιασθείς.
ΦΑΤΜΕ: Κάνε ό,τι σου λέει ο γιατρός.
ΣΕΛΙΜ: Μάλιστα. *(φεύγει)*
ΠΑΣΑΣ: *(επιστρέφει)* Έτοιμα όλα, γιατρέ μας.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Πάρε το χάπι. Ένα, δύο, τρία, πέντε, εννιά, δέκα.
ΣΕΛΙΜ: *(εμφανίζεται ξαφνικά)* Τι συμβαίνει, πασά μου;
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Αχ, μωρέ τι μου 'κανες! Ποιος σου είπε να έρθεις εδώ αυτή την ώρα!

ΠΑΣΑΣ: Θα σε κρεμάσω Σελίμ εφέντη.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Όχι! Γρήγορα, δώσε την ευχή σου και να γίνει ο γάμος! Θα πεθάνει το κορίτσι!
ΠΑΣΑΣ: Γρήγορα να σας δώσω την ευχή μου. Σκύψτε τα κεφάλια σας.
ΣΕΛΙΜ: Μάλιστα, πασά μου. Αφού εσείς το θέλετε...
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Σκύψτε να πάρω κι εγώ λίγη ευχούλα!
ΠΑΣΑΣ: Παιδιά μου, να ζήσετε, να γεράσετε.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Να μαυρίσετε, να κορακιάσετε.
ΠΑΣΑΣ: Να ζήσετε ήμερα σαν τα περιστεράκια.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Να τρωγόσαστε σαν τα γεράκια.
ΠΑΣΑΣ: Χώμα να πιάνετε, μάλαμα να γίνεται.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Χώμα να πιάνετε, μπαρούτι να γίνεται.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Και τώρα ν' αρχίσει το γλέντι του γάμου. Παίξε μας, μαέστρο, ένα χορό να χορέψω τη νύφη και το γαμπρό.
(Όλοι μαζί. Φωνές).
Λοιπόν, αξιότιμοι κύριοι, κυρίες και παιδιά, ο Καραγκιόζης γιατρός ετελείωσε.
Γεια σας, γεια σας!...

Ευγένιου Σπαθάρη, *Ο Καραγκιόζης γιατρός,* εκδ. Ακρίτας

1. Ποια είναι τα πρόσωπα που συμμετέχουν στη συνέχεια της ιστορίας του Ευγένιου Σπαθάρη;

2. Ποια γεγονότα, κατά τη γνώμη σας, κάνουν ενδιαφέρουσα την ιστορία;

3. Ποια τεχνάσματα χρησιμοποίησε ο Καραγκιόζης, για να κάνει τη Φατμέ να μιλήσει και για να πείσει τον πασά να την παντρέψει με τον Σελίμ; Πώς θα χαρακτηρίζατε τον Καραγκιόζη;

4. Τι συνέβη στο τέλος της ιστορίας;

5. Συζητήστε στις ομάδες σας πού διαφέρει η δική σας συνέχεια από τη συνέχεια που έδωσε στην ιστορία ο Ευγένιος Σπαθάρης και ανακοινώστε το στην τάξη.

6. Μοιραστείτε τους ρόλους και κάθε ομάδα ας ζωντανέψει στην τάξη τη συνέχεια και το τέλος, που αυτή έδωσε στην ιστορία «Ο Καραγκιόζης γιατρός»!

Μια παράσταση Θεάτρου Σκιών στο σχολείο μας!

Ο Φάνης, η Αλεξάνδρα και η Ευανθία έχουν ενθουσιαστεί από την παράσταση Θεάτρου Σκιών, που οργάνωσαν και παρουσίασαν με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριες τους στο σχολείο τους. Την παράστασή τους, «Ο Καραγκιόζης γιατρός», παρακολούθησαν και χειροκρότησαν μαθητές και μαθήτριες των άλλων τάξεων, δάσκαλοι και δασκάλες του σχολείου και φυσικά οι γονείς τους.

Πώς τα κατάφεραν; Αφού διάβασαν στην τάξη, όπως κι εσείς, τον Καραγκιόζη γιατρό, μοίρασαν τους ρόλους (Καραγκιόζης, Χατζηαβάτης…) κι έμαθαν σιγά-σιγά τα λόγια του κάθε ήρωα. Κατασκεύασαν με τη βοήθεια της δασκάλας τους τις φιγούρες, τη σκηνή και τα σκηνικά. Έκαναν συχνά πρόβες, παίζοντας τις φιγούρες στον μπερντέ και λέγοντας συγχρόνως τα λόγια. Στο τέλος, φιλοτέχνησαν την αφίσα της παράστασής τους κι έγραψαν προσκλήσεις, για να καλέσουν τον Διευθυντή του σχολείου, τους δασκάλους, τις δασκάλες, τα παιδιά των άλλων τάξεων και τους γονείς τους.

Τι λέτε; Δεν είναι καλή ιδέα να παρουσιάσετε κι εσείς την παράσταση «Ο Καραγκιόζης γιατρός» στο σχολείο σας; Ο Φάνης, η Αλεξάνδρα και η Ευανθία έγραψαν για σας οδηγίες και συμβουλές. Ακολουθήστε τες και… καλή επιτυχία!!!

(Κείμενο της συγγραφικής ομάδας)

Οδηγίες για να φτιάξετε τις φιγούρες

1. Μεγεθύνετε, στο φωτοτυπικό μηχάνημα, με τη βοήθεια της δασκάλας ή του δασκάλου σας, τις φιγούρες του Ευγένιου Σπαθάρη, που βρίσκονται στο τέλος της ενότητας.

2. Κολλήστε τις φιγούρες σε χαρτόνι και μετά κόψτε τες προσεκτικά με ένα ψαλίδι, γύρω – γύρω, όπου υπάρχει η λευκή γραμμή.

3. Ανοίξτε μία μικρή τρύπα, όπου υπάρχει μαύρο κυκλάκι επάνω στις φιγούρες, και ενώστε τα διάφορα κομμάτια κάθε φιγούρας, περνώντας διπλόκαρφα μέσα από αυτές τις τρύπες.

4. Αφού μοντάρετε τις φιγούρες, τοποθετήστε πάνω τους ξύλινες βέργες, για να κινούνται στο πανί. Μπορείτε ή να καρφώσετε τις βέργες (Εικόνα 1.) ή, αν θέλετε να γυρίζουν εύκολα στο πανί, να βιδώσετε ένα μικρό μεντεσέ στην άκρη της βέργας και στην πλάτη της φιγούρας (Εικόνα 2.)

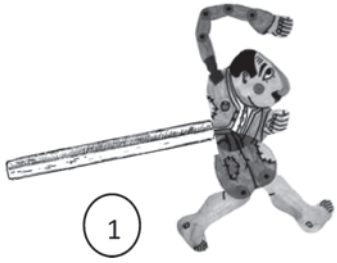

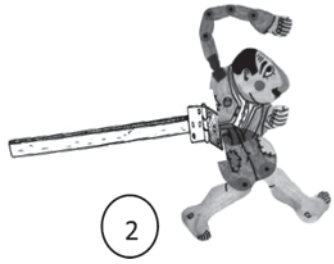

Πηγή: Ιστοσελίδα του Σπαθάρειου Μουσείου, www.karagiozismuseum.gr

Συμβουλές:

1. Μπορείτε να χαράξετε ορισμένα μέρη της φιγούρας (μάτια, αυτιά, γιακά), για να φαίνονται καλύτερα στο πανί οι λεπτομέρειές της.
2. Για να φαίνονται καθαρά οι φιγούρες και τα ζωηρά τους χρώματα, προσπαθήστε να τις ακουμπάτε στο πανί του μπερντέ, χωρίς να τις πιέζετε.

Καλή επιτυχία!!!

Φάνης

Οδηγίες για να φτιάξετε τον μπερντέ (σκηνή) και τα σκηνικά

Ο πιο απλός τρόπος για να φτιάξετε έναν μπερντέ είναι να τεντώσετε ένα λευκό, λεπτό πανί (π.χ. ένα σεντόνι), σ' ένα παράθυρο ή μια διπλή πόρτα! Πρέπει να τεντώσετε καλά το πανί, στερεώνοντας το στην κάσα του παραθύρου ή της πόρτας. Όσο πιο καλά είναι τεντωμένο το πανί, τόσο πιο καθαρά θα φαίνονται οι φιγούρες. Φωτίστε από πάνω με γλόμπους, κρεμασμένους από ψηλά, αλλά και από κάτω, αν είναι εύκολο.

Τα σκηνικά που θα χρειαστείτε για την παράσταση «Ο Καραγκιόζης γιατρός» είναι η παράγκα και το σαράι και θα τα βρείτε στο τέλος της ενότητας. Αφού τα μεγεθύνετε, τα κολλήσετε σε χαρτόνια και τα κόψετε προσεκτικά με το ψαλίδι, γύρω-γύρω, όπου υπάρχει η λευκή γραμμή, μετά θα τα καρφιτσώσετε προσεκτικά στον μπερντέ, από την μέσα πλευρά. Όπως στέκεστε πίσω από τον μπερντέ, θα καρφιτσώσετε στη δεξιά γωνία του την παράγκα και στην αριστερή το σαράι.

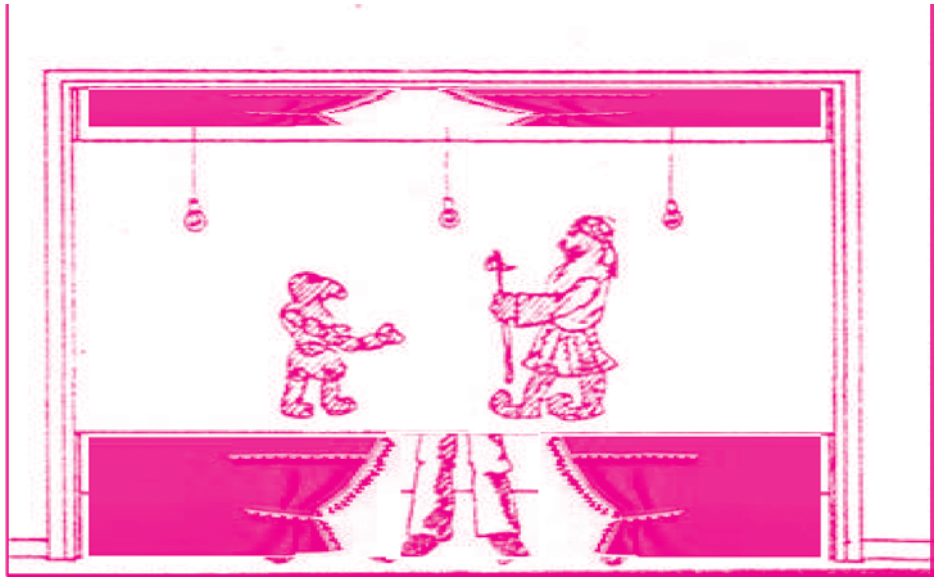

Πηγή: Ιστοσελίδα www.karagiozis.gr

Συμβουλή: Φροντίστε να μη φαίνεστε στους θεατές, προσθέτοντας ένα σκούρο πανί ή κουρτινάκια πάνω και κάτω από τον μπερντέ!

Καλή επιτυχία!!!
Αλεξάνδρα

Οδηγίες και συμβουλές για να φτιάξετε την αφίσα

Παράσταση Θεάτρου Σκιών

Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΓΙΑΤΡΟΣ
από τους μαθητές/τριες της ΣΤ' τάξης

Αίθουσα Εκδηλώσεων
118ου Δημοτικού Σχολείου Θεσ/νίκης
Παρασκευή 12 Νοεμβρίου 2012
Ώρα 7μ.μ.

1. Γράφετε το είδος της παράστασης
2. Τον τίτλο του έργου
3. Ποιοι παίζουν στο έργο
4. Κολλάτε μια εικόνα του Καραγκιόζη σχετική με το έργο ή τη ζωγραφίζετε
5. Πού παίζεται η παράσταση
6. Πότε παίζεται και ποια ώρα
7. Φωτοτυπείτε και η αφίσα σας είναι έτοιμη να την αναρτήσετε

Συμβουλές:

1. Χρησιμοποιήστε μεγάλα χαρτιά (Α3), για να φτιάξετε την αφίσα και για να την φωτοτυπήσετε σε πολλά αντίτυπα, ώστε να διακρίνονται καλά οι πληροφορίες.

2. Γράψτε με πιο έντονα γράμματα τον τίτλο, το χώρο, την ημερομηνία και την ώρα που θα δοθεί ή παράσταση, ώστε να «πέφτει» το μάτι στις βασικές πληροφορίες.

3. Μπορείτε να φτιάξετε την αφίσα, αν υπάρχει δυνατότητα, στον υπολογιστή και να βρείτε στο διαδίκτυο εικόνες που σας αρέσουν!

Καλή επιτυχία!!!
Ευανθία

Οδηγίες και συμβουλές για να γράψετε τις προσκλήσεις

Πρόσκληση

Κύριε Διευθυντή,

σας προσκαλούμε να παρακολουθήσετε

τη θεατρική μας παράσταση:

«Ο Καραγκιόζης γιατρός»

του Ε. Σπαθάρη, που θα παρουσιάσουμε

.....

την ....., ... **και ώρα** .....

Η παρουσία σας

Θα μας δώσει μεγάλη χαρά

Οι μαθητές/τριες της ΣΤ' τάξης

του .....

Σε ποιον τη στέλνετε

Ποια είναι η εκδήλωση

Πότε γίνεται (ημερομηνία, ώρα)

Πού γίνεται

Ποιος τη στέλνει

Συμβουλές:

1. Μην ξεχάσετε να γράψετε, όπως και στην αφίσα, με πιο έντονα γράμματα τον τίτλο του έργου, τον χώρο, την ημερομηνία και την ώρα που θα δοθεί η παράσταση.
2. Φροντίστε οι προσκλήσεις που θα στείλετε στα παιδιά των άλλων τάξεων του σχολείου σας να έχουν διαφορετικό ύφος, πιο φιλικό και πιο οικείο!

Καλή επιτυχία!!!

Ευανθία

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΦΙΓΟΥΡΕΣ

Κολλητήρι

Μιρικόγκος

Κοπρίτης

Χατζηαβάτης

Μπαρμπαγιώργος

Πηγή: Ιστοσελίδα του Σπαθάρειου Μουσείου, www.karagiozismuseum.gr

Μορφονιός

Σιορ Διονύσιος

Σταύρακας

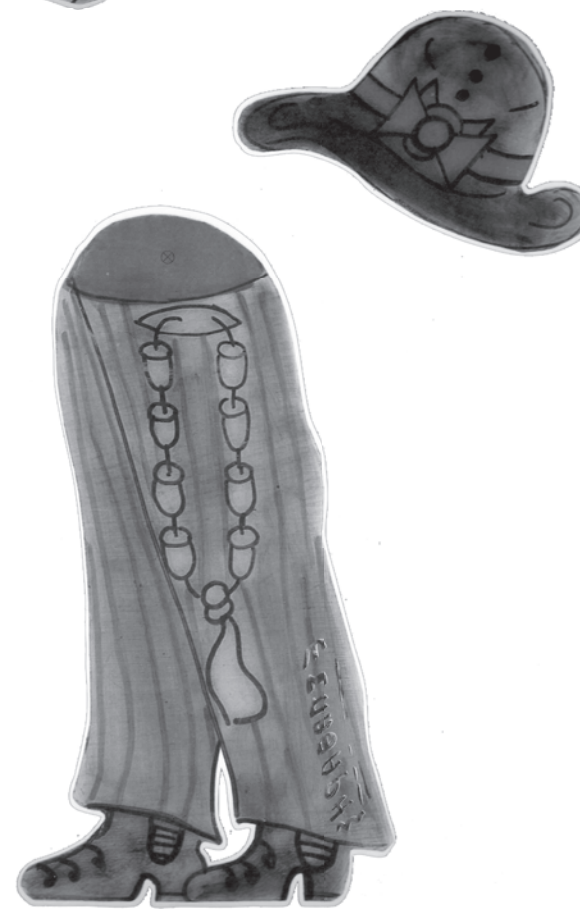

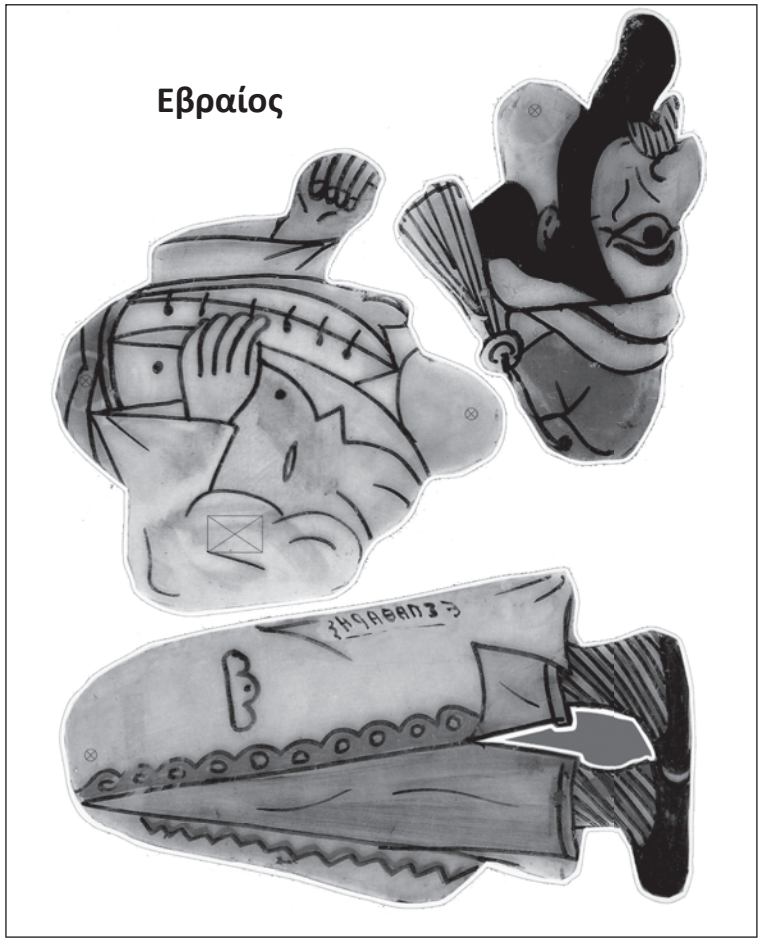
Εβραίος

Πασάς

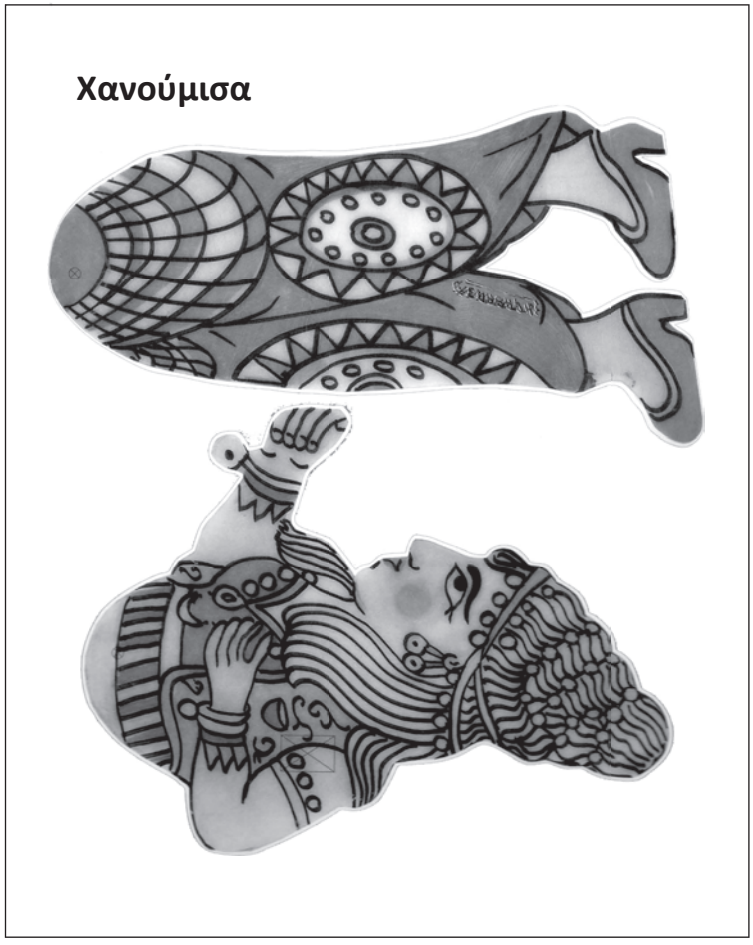
Χανούμισα

Αξιωματικός

Βεληγκέκας

Μπέης

Πηγή: Ιστοσελίδα του Σπαθάρειου Μουσείου, www.karagiozismuseum.gr

ΣΚΗΝΙΚΑ

Πηγές: Ιστοσελίδα του Σπαθάρειου Μουσείου, ***www.karagiozismuseum.gr,***

Παράγκα

Γιορτή και σχόλη!

28η Οκτωβρίου 1940
- Η εποποιία (1940 – 1941)

17 Νοέμβρη 1973:
- Ψωμί – Παιδεία – Ελευθερία!
- Το χρονικό του Πολυτεχνείου

Χριστούγεννα – Πρωτοχρονιά
- Η παράξενη ιστορία που γράφτηκε μόνη της

25η Μαρτίου 1821
- Είμαστε εις το «εμείς» και όχι εις το «εγώ»!

Πάσχα
- Η Μεγάλη Εβδομάδα και η σημασία της
- Μεγάλη Πέμπτη

Καλοκαίρι
- Τα τζιτζίκια

28η Οκτωβρίου 1940

Η εποποιία (1940-1941)

Οπτικά ντοκουμέντα – Γραπτές πηγές – Προφορικές μαρτυρίες

1. Η κήρυξη του πολέμου

Ἀβύρματος

ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΙΣ ΤΑ ΟΠΛΑ!

ΗΡΧΙΣΑΝ ΣΗΜΕΡΟΝ ΑΙ ΕΧΘΡΟΠΡΑΞΙΑΙ

Τό πρώτον ἀνακοινωθέν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐπιτελείου

Πρωΐνοι συναγερμοί εἰς τάς Ἀθήνας

Ὁ Βασιλεύς εἰς τάς ὁδούς τῆς πρωτευούσης

Τό Ἔθνος σύσσωμον ἀντιμετωπίζει τήν ὁρσούδειλον προκλησιν τῶν Ἰταλῶν

Η ΖΩΗ ΜΑΣ εἰς τήν ὑπηρεσίαν τῆς Πατρίδος

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΕΚΔΟΣΙΣ 6η ΠΡΩΙΝΗ

Η ΙΤΑΛΙΑ ΕΚΗΡΥΞΕ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο ΙΤΑΛΟΣ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΣ ΑΝΗΓΓΕΙΛΕ ΠΡΟΣ ΤΟΝ κ. ΜΕΤΑΞΑΝ ΟΤΙ ΤΑ ΙΤΑΛΙΚΑ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΑ ΘΑ ΕΠΙΤΕΘΟΥΝ ΤΗΝ 6ην ΠΡΩΙΝΗΝ

ΥΠΕΓΡΑΦΗ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΕΩΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΑΖΕΙ

ΑΝΑΜΕΝΕΤΑΙ ΣΗΜΕΡΟΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ ΤΩΝ κ.κ. ΧΙΤΛΕΡ, ΜΟΥΣΣΟΛΙΝΙ, ΛΑΒΑΛ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗΝ ΤΗΣ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑΣ

ΕΘΝΟΣ

Ὑπέρ βωμῶν καί ἑστιῶν

Αἱ ἑλληνικαί δυνάμεις ἀμύνονται τοῦ πατρίου ἐδάφους

Πρωτοσέλιδα εφημερίδων την 28η Οκτωβρίου 1940

Το πρώτο πολεμικό ανακοινωθέν από τον Ραδιοφωνικό Σταθμό Αθηνών

"Εδώ Ραδιοφωνικός Σταθμός Αθηνών. Μεταδίδομεν το πρώτον ανακοινωθέν του Ελληνικού Γενικού Στρατηγείου. Αι ιταλικαί στρατιωτικαί δυνάμεις προσβάλλουσιν από της 05:30 πρωινής της σήμερον τα ημέτερα τμήματα προκαλύψεως της ελληνοαλβανικής μεθορίου. Αι ημέτεραι δυνάμεις αμύνονται του πατρίου εδάφους."

Σκηνή από διαδήλωση το πρωί της 28ης Οκτωβρίου 1940.
Πηγή: Φωτογραφικό αρχείο Πολεμικού Μουσείου

Επιστράτευση, Αθήνα 1940.
Φωτογραφία: Β. Παπαϊωάννου
Πηγή: Φωτογραφικό Αρχείο Μουσείου Μπενάκη

Επιστράτευση στο Γουδί, Αθήνα 1940.
Φωτογραφία: Β. Παπαϊωάννου
Πηγή: Φωτογραφικό Αρχείο Μουσείου Μπενάκη

Κηφισιά, Δευτέρα 28 Οκτωβρίου 1940.

Ξυπνώ με τις καμπάνες, που σημαίνουν την κήρυξη του πολέμου και τον πρώτο συναγερμό. Ο ωραιότατος καιρός, οι καμπανοκρουσίες, κάποια κίνηση ιδιαίτερη, κάποια έξαψη, που αισθάνομαι αμέσως τριγύρω μου, στο σπίτι, στον δρόμο, στα άλλα σπίτια και στους κήπους, όλα αυτά προσδίδουν από την πρώτη στιγμή στην ημέρα που αρχίζει μια όψη εορταστική, πανηγυρική. Η πρώτη μου σκέψη είναι: «Το μεσημέρι, το αργότερο, θα έρθουν τα αεροπλάνα να μας βομβαρδίσουν».

Ξεκινώ για την Αθήνα νωρίτερα από τη συνηθισμένη μου ώρα… Στο λεωφορείο διαβάζω την εφημερίδα. Οι επιβάτες μιλούν για τον πόλεμο με πολλή ψυχραιμία και κάποτε με ευθυμία. Μετά τους Αμπελόκηπους, μπαίνοντας στην Αθήνα, αντικρίζω την πρώτη πολεμική εικόνα και αισθάνομαι την πρώτη συγκίνηση της ημέρας. Μια στρατιωτική μονάδα φεύγει από τα παραπήγματα. Οι στρατιώτες είναι άοπλοι. Είναι πολύ νέοι και καλά ντυμένοι. Γελούν, τραγουδούν, κάνουν σαν παιδιά, που ξεκινούν και πορεύονται σε μια ευχάριστη εκδρομή. Μες στο λεωφορείο μια γυναίκα ξαφνικά αρχίζει να κλαίει με λυγμούς, μια άλλη κλαίει κρυφά, στρέφει το πρόσωπό της προς τα έξω, για να μην τη δουν…

Σιγά-σιγά η Αθήνα παίρνει το ύφος των μεγάλων εθνικών εορτών, κάτι που θυμίζει λ.χ. τα Εκατόχρονα της Ελληνικής Επανάστασης, αλλά πιο αυθόρμητα, πιο νεανικά. Καιρός θαυμάσιος, καταγάλανος ουρανός. Πλήθη νέων έχουν χυθεί στους κεντρικούς δρόμους με λάβαρα, σημαίες, δάφνες, μουσικές. Ο κόσμος συμμετέχει σ’ αυτές τις εκδηλώσεις, χειροκροτεί, ζητωκραυγάζει. Είχα πολλά, πάρα πολλά χρόνια να δω τέτοιον ενθουσιασμό στην Αθήνα. Αισθάνεται κανείς ένα πάθος μες στον αέρα, ένα φανατισμό, μια λεβεντιά. Ξύπνησε το ελληνικό φιλότιμο, είναι κάτι ωραίο. Και μια τέλεια εθνική ενότητα…

Κανείς δεν σκέπτεται αυτή τη στιγμή ότι ο εχθρός είναι δέκα φορές ισχυρότερος, ότι ο θάνατος κρέμεται από πάνω μας μέσα σ’ αυτόν τον λαμπρό ουρανό. Αισθάνομαι μια μεγάλη αγάπη για τον ελληνικό λαό, μια αγάπη γεμάτη αλληλεγγύη, στοργή και αντρική εκτίμηση. Είναι ένας όμορφος, λεβέντικος, ευγενικός και έξυπνος λαός,… Στον δρόμο με βρίσκει συναγερμός. Δεν κάνει αίσθηση σε κανέναν, ο κόσμος περιδιαβάζει σαν να μη συνέβαινε τίποτα, ψάχνει να δει τα αεροπλάνα στον ουρανό… Αντηχούν τα πρώτα αντιαεροπορικά πυρά, που μοιάζουν πολύ κοντινά.

Αργότερα περιδιαβάζω στην Αθήνα, παρακολουθώ την κίνηση των επιστράτων, που πηγαίνουν να καταταγούν. Γελούν, φλυαρούν, χειρονομούν ζωηρά. Ως τις 5μ.μ. περίπου που φεύγω για την Κηφισιά, η Αθήνα διατηρεί την εορτάσιμη όψη.

Το βράδυ επικράτησε μαυρίλα και ησυχία βαριά. Παράξενη ησυχία. Περίμενα ότι θα είχαν συμβεί περισσότερα γεγονότα. Στην Πάτρα σκότωσαν τα αεροπλάνα αρκετό κόσμο και εξάλλου έχομε και τη νύχτα μπροστά μας. Αν ζήσομε, θα έχομε να διηγούμαστε ενδιαφέρουσες ιστορίες...”

Γ. Θεοτοκάς, *Τετράδια Ημερολογίου 1939-1953,* εκδ. Εστία

2. Στο αλβανικό μέτωπο

Πορεία στα χιόνια προς το αλβανικό μέτωπο
Πηγή: www.tovima.gr/opinions/article/?aid=184464

Μέσα στα χιόνια: Στο αλβανικό μέτωπο
Φωτογραφία: Λ. Ακερμανίδης
Πηγή: www.fhw.gr

Ξημερώνοντας τ' Αγιαννιού, με την αύριο των Φώτων, λάβαμε τη διαταγή να κινήσουμε πάλι μπροστά, για τα μέρη όπου δεν έχει καθημερινές και σκόλες. Έπρεπε, λέει, να πιάσουμε τις γραμμές που κρατούσανε ως τότε οι Αρτινοί, από Χειμάρρα ως Τεπελένι. Λόγω που εκείνοι πολεμούσανε απ' την πρώτη μέρα, συνέχεια, κι είχαν μείνει σχεδόν οι μισοί και δεν αντέχανε άλλο. […]

Νύχτα πάνω στη νύχτα βαδίζαμε ασταμάτητα, ένας πίσω απ' τον άλλο, ίδια τυφλοί. Με κόπο ξεκολλώντας το ποδάρι από τη λάσπη, όπου, φορές, εκαταβούλιαζε ίσαμε το γόνατο. Επειδή το πιο συχνά ψιχάλιζε στους δρόμους έξω, καθώς μες στην ψυχή μας.

Και τις λίγες φορές όπου κάναμε στάση να ξεκουραστούμε, μήτε που αλλάζαμε κουβέντα, μονάχα σοβαροί και αμίλητοι, φέγγοντας μ' ένα μικρό δαδί, μία-μία εμοιραζόμασταν τη σταφίδα. Ή φορές πάλι, αν ήταν βολετό, λύναμε βιαστικά τα ρούχα και ξυνόμασταν με λύσσα ώρες πολλές, όσο να τρέξουν τα αίματα. Τι μας είχε ανέβει η ψείρα ως το λαιμό, κι ήταν αυτό πιο κι απ' την κούραση ανυπόφερτο. […]

Οδ. Ελύτης, *Άξιον εστί,* εκδ. Ίκαρος

«Αλλά τραγική εξίσου και απελπιστική ήτο και η κατάστασις των ζώων, των μουλαριών, όταν σώθηκε το λίγο άχυρο και το κριθάρι που ήτο δυνατό να οικονομηθεί στα απομακρυσμένα και απεκλεισμένα από την κακοκαιρίαν εκείνα μέρη. Τα άτυχα κτήνη ετρέφοντο με ξηρά φύλλα, που και αυτά σπάνιζαν, και με φλούδες των δέντρων. […] Υπό τας συνθήκας αυτάς πολλά ζώα εψόφησαν, μη δυνάμενα να ανθέξουν σταις κακουχίαις και στην έλλειψη τροφής… Ήσαν και αυτά οι αφανείς μάρτυρες και ήρωες που κατά χιλιάδας επλήρωσαν με την ζωήν των την πολύτιμον συμβολήν των εις τον εθνικόν αγώνα. Αξίζει να στηθή ένα μνημείον και γι' αυτά που να θυμίζει ταις θυσίαις και την συμβολήν των εις τον πόλεμον 1940-41…»

(Από το Ημερολόγιο Πολέμου του Παντελή Κυπαρίσση, στο: Χατζηπατέρα-Φαφαλιού, *Μαρτυρίες 1940-1941* εκδ. Κέδρος, 1982:169)

Εργαστήρι Χαρακτικής Γ. Κεφαλληνού, Κ. Γραμματόπουλος (1941). Έγχρωμη λιθογραφημένη αφίσα

[…] Συνάντησα γυναίκες που κουβαλούσαν πυρομαχικά. Μία ήτο 88 ετών. Μία μου είπε κλείδωσε το μικρό σε μια καλύβα για να βοηθήσει τον στρατό. Το βράδυ είδα μια γριούλα να κρατά δυο μικρά και η μητέρα τους ζύμωνε ψωμί για τον στρατό με το φως δυο κεριών που είχε μέσα σ' ένα ποτήρι. Τα χιόνια, ο πάγος, το τρομερό κρύο, δεν φαίνονταν να τις τρόμαζε. Όλες γεμάτες χαρά ήθελαν να προσφέρουν στο στρατό ό,τι δεν μπορούσαν τα μεταγωγικά. Αλήθεια γυναίκες θαύμα. Τι διαφορά με τις πόλεις!

(Από το Ημερολόγιο Πολέμου του Αργύρη Μπαλατσού, στο: Χατζηπατέρα-Φαφαλιού, *Μαρτυρίες 1940-1941,* εκδ. Κέδρος, 1982:103)

Οι νικηταί της Πίνδου προχωρούσαν. Καθώς έφτασαν στον ποταμό Βογιούσα κι είδαν οι ατρόμητες γυναίκες της Πίνδου πως το απότομο ρέμα εμπόδιζε τους σκαπανείς στη δουλειά τους, έκαναν αυθόρμητα κάτι: μπήκαν οι ίδιες μέσα στα νερά και, πιασμένες σφικτά από τους ώμους, σχημάτισαν πρόσχωμα, που ανάκοβε την ορμή του ποταμού και ευκόλυνε τους γεφυροποιούς!

(Τάκης Ε. Παπαγιαννόπουλος, στο: Χατζηπατέρα-Φαφαλιού, *Μαρτυρίες 1940-1941,* Κέδρος, 1982: 104)

Πίνακας του Έκτορα Δούκα. Αθήνα, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

ΜΑΝΑ ΚΑΙ ΓΙΟΣ

Στης ιστορίας το διάσελο όρθιος ο γιος πολέμαγε
κι η μάνα κράταε τα βουνά, όρθιος να στέκει ο γιος της,
μπρούντζος, χιόνι και σύννεφο. Κι αχολόγαγε η Πίνδος
σα να 'χε ο Διόνυσος γιορτή. Τα φαράγγια κατέβαζαν
τραγούδια κι αναπήδαγαν τα έλατα και χορεύαν
οι πέτρες. Κι όλα φώναζαν:
«Ίτε παίδες Ελλήνων…»
Φωτεινές σπάθες οι ψυχές σταύρωναν στον ορίζοντα,
ποτάμια πισωδρόμιζαν, τάφοι μετακινιόνταν.

Κι οι μάνες τα κοφτά γκρεμνά σαν Παναγιές τ' ανέβαιναν.
Με την ευκή στον ώμο τους κατά το γιο πηγαίναν
και τις αεροτραμπάλιζε ο άνεμος φορτωμένες
κι έλυνε τα τσεμπέρια τους κι έπαιρνε τα μαλλιά τους
κι έδερνε τα φουστάνια τους και τις σπαθοκουπούσε,
μ' αυτές αντροπατάγανε, ψηλά, πέτρα την πέτρα
κι ανηφορίζαν στη γραμμή, όσο που μες στα σύννεφα
χανόταν ορθομέτωπες η μια πίσω απ' την άλλη.

Ν. Βρεττάκος

Μέτσοβο. Κατάρα. Καθαρισμός οδού από τις γυναίκες της Πίνδου. Φωτογραφικό Αρχείο Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος www.fhw.gr

3. Η νικηφόρα προέλαση

Ἀβύρματος
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΗΜΑΙΑ ΚΥΜΑΤΙΖΕΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΟΡΥΤΣΑΝ
Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΜΑΣ ΕΙΣΗΛΘΕΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΕΛΛΟΝ
ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΣΑΡΑΝΤΑ
ΕΔΩ ΑΓΙΟΙ ΣΑΡΑΝΤΑ!
«Ο Ἑλληνικός Στρατός εἰσῆλθεν»
Φεύγουν οἱ Ἰταλοί πρός τή θάλασσα
ΕΙΣ ΟΛΟΝ ΤΟ ΜΕΤΩΠΟΝ ΠΡΟΕΛΑΥΝΟΜΕΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΕΛΛΟΝ
ΣΤΙΓΜΗ
ΚΑΤΕΛΗΦΘΗ Η ΠΡΕΜΕΤΗ
Ο ΕΧΘΡΟΣ ΥΠΕΣΤΗ ΒΑΡΕΙΑΣ ΑΠΩΛΕΙΑΣ
Συνελήφθησαν πεντακόσιοι αἰχμάλωτοι
Ἡμεγαλεκώδης δράσις τῆς Ἀεροπορίας μας
ΤΟ ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΟΝ ΠΛΕΕΙ ΕΙΣ ΤΟ ΓΑΛΑΝΟΛΕΥΚΟΝ
Η ΟΡΜΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΜΑΣ ΣΥΝΕΤΡΙΨΕ ΤΑΣ ΕΠΙΛΕΚΤΟΥΣ ΙΤΑΛΙΚΑΣ ΜΟΝΑΔΑΣ

Νικηφόρα παρέλαση του Τάγματος Πωγωνίου στο Αργυρόκαστρο.
www.eteriafotografizontas.blogspot.gr/2010/10/1940.html

Έλληνας στρατιώτης στην είσοδο του χωριού Δερβιτσάνη τον χειμώνα του 1940-'41

«Αργυρόκαστρον, 9 Δεκεμβρίου.
Από το ελεύθερον Αργυρόκαστρον, του οποίου αξιώθηκα να πατήσω το χώμα, σας στέλνω με τα μάτια γεμάτα δάκρυα πατριωτικής χαράς, θερμόν χαιρετισμόν. Δεν ζη κανείς στη ζωή του συγκινήσεις όπως αυτήν που δοκίμασα από το πρωί σήμερα, πρώτην ημέραν που κατέστη δυνατή η μετάβασις εις την απελευθερωθείσαν πόλιν.
Η διαδρομή από Ιωάννινα εις Αργυρόκαστρον υπήρξε περιπετειώδης και υπό πυκνήν και αδιάκοπον βροχήν επί ενός δρόμου λασπώδους. Διασχίζομεν τα πεδία των μαχών εις την μεθόριον της Κακαβιάς […] Τα χωρία και αι κωμοπόλεις εκατέρωθεν της οδού, με ελληνικόν πληθυσμόν. Μετά τετράωρον περιπετειώδη διαδρομήν, ευρισκόμεθα την 10ην πρωινήν εις τα πρόθυρα της πόλεως […] Ελισσόμενοι ανά τους λιθοστρώτους ανηφορικούς δρόμους ανερχόμεθα εις την γραφικήν πόλιν […]
Εις τα παράθυρα των οικιών κυματίζει η κυανόλευκος… Τα στρατεύματά μας διερχόμενα διά της πόλεως προς συνέχισιν της προελάσεώς των χαιρετίζονται ενθουσιωδώς υπό του ελληνικού στοιχείου, το οποίον πανηγυρίζει το εθνικόν Πάσχα του…».

Απόσπασμα της ανταπόκρισης από το Αργυρόκαστρο του δημοσιογράφου Π. Παλαιολόγου στην εφημερίδα "Ελεύθερον Βήμα» (10 Δεκεμβρίου 1940)

Πηγή: http://48dim-athin.att.sch.gr/styled-125/styled-31/styled-39/index.html

4. Γελοιογραφίες εφημερίδων

ΜΟΥΣΟΛΙΝΙ: - Βοηθάτε παιδιά, να την τραβήξουμε πάρα πέρα, γιατί οι Έλληνες μας πλησιάζουνε…
Γελοιογραφία (Ανωνύμου), δημοσιευμένη στην εφημερίδα "Ασύρματος" (23/11/1940).

Ιταλικόν ανακοινωθέν: Η βροχή και η κακοκαιρία μας ημπόδισε την προέλασι.
Γελοιογραφία του Ν. Καστανάκη, δημοσιευμένη στην εφημερίδα "Έθνος" (2/11/1940).

Γελοιογραφία (Ανωνύμου), δημοσιευμένη στην εφημερίδα "Ακρόπολις" (30/10/1940).

Πώς ετελείωσεν η μάχη της Πίνδου…
Γελοιογραφία (Ανωνύμου), δημοσιευμένη στην εφημερίδα "Έθνος" (13/11/1940).

Γελοιογραφία (Ανωνύμου), δημοσιευμένη στην εφημερίδα "Ελληνικόν Μέλλον" (31/10/1940).

Βάζει ο Ντούτσε τη στολή του

Βάζει ο Ντούτσε τη στολή του
και τη σκούφια την ψηλή του,
μ΄ όλα τα φτερά,
και μια νύχτα με φεγγάρι
την Ελλάδα πάει να πάρει,
βρε, το φουκαρά!

Τον τσολιά μας τον λεβέντη
βρίσκει στα βουνά
και ταράζει τον αφέντη τον μακαρονά.
Αχ, Τσιάνο, θα τρελαθώ Τσιάνο, (Ρεφρέν)
με τους τσολιάδες ποιος μου είπε να τα βάνω.

Ξεκινάει την άλλη μέρα,
μα και πάλι ακούει "Αέρα"
από τον τσολιά,
δρόμο παίρνει και δρομάκι
και πηδάει το ποταμάκι,
ξέρει τη δουλειά.

Τρώει τις σφαίρες σαν χαλάζι από τον τσολιά
κι όλο στρατηγούς αλλάζει για να βρει δουλειά.
Αχ, Τσιάνο... (Ρεφρέν)

Στέλνει ο νέος Ναπολέων
μεραρχίες πειναλέων
στο βουνό ψηλά,
για να βρουν τον διάβολό τους
κι ο στρατός μας αιχμαλώτους
τσούρμο κουβαλά.

Και οι Κένταυροι οι καημένοι,
βρε τι τρομερό,
νηστικοί, ξελιγωμένοι
πέφτουν στο νερό.
Αχ! Γκράτσι, να μη σε δω Γκράτσι,
γιατί σε κάρβουνα αναμμένα έχω κάτσει.

Τρέχουν σαν τρελοί στους βράχους
κι από μας και τους συμμάχους
τρώνε τη κλωτσιά,
και χωρίς πολλές κουβέντες
μπήκαν Έλληνες λεβέντες
μεσ΄ την Κορυτσά.

Μέσα στ΄ Αργυρόκαστρο εμπήκε το χακί
και σημαία κυματίζει τώρα Ελληνική,
Αχ! Τσιάνο, θα σκοτωθώ Τσιάνο,
γιατί σε λίγο και τα Τίρανα τα χάνω.

Και `πάθαν οι καημένοι
μεγάλη συμφορά,
κι η Ρώμη περιμένει
κι εκείνη τη σειρά.

Στίχοι: Γ. Θίσβιος
Μουσική: Θ. Σακελλαρίδης
Τραγούδι: Σ. Βέμπο

Η Σοφία Βέμπο, η τραγουδίστρια της νίκης, με τα τραγούδια της εμψύχωνε τους στρατιώτες και τον λαό. Στις φωτογραφία εικονίζεται να τραγουδάει κάπου στο αλβανικό μέτωπο.

Πηγή: http://www.fhw.gr/chronos/14/gr/1940_1945/war/04.html

Τ’ ακορντεόν

Στη γειτονιά μου την παλιά είχα ένα φίλο
που ήξερε και έπαιζε τ΄ ακορντεόν
όταν τραγούδαγε φτυστός ήταν ο ήλιος
φωτιές στα χέρια του άναβε τ΄ ακορντεόν

Μα ένα βράδυ σκοτεινό σαν όλα τ΄ άλλα
κράταγε τσίλιες παίζοντας ακορντεόν
φασιστικά καμιόνια στάθηκαν στη μάντρα
και μια ριπή σταμάτησε τ΄ ακορντεόν

Τα’ αρχινισμένο σύνθημα πάντα μου μένει
όποτε ακούω από τότε ακορντεόν
κι έχει σαν στάμπα τη ζωή μου σημαδέψει
δε θα περάσει ο φασισμός

Στίχοι: Γ. Νεγρεπόντης
Μουσική: Μ. Λοΐζος
Τραγούδι: Μ. Λοΐζος

Μικρός λαός

Μικρός λαός και πολεμά
δίχως σπαθιά και βόλια,
για όλου του κόσμου το ψωμί,
το φως και το τραγούδι.

Κάτω απ’ τη γλώσσα του κρατεί
τους βόγγους και τα ζήτω
κι αν κάνει πως τα τραγουδεί
ραγίζουν τα λιθάρια

Στίχοι: Γιάννης Ρίτσος
Μουσική: Μίκης Θεοδωράκης
Τραγούδι: Γιώργος Νταλάρας

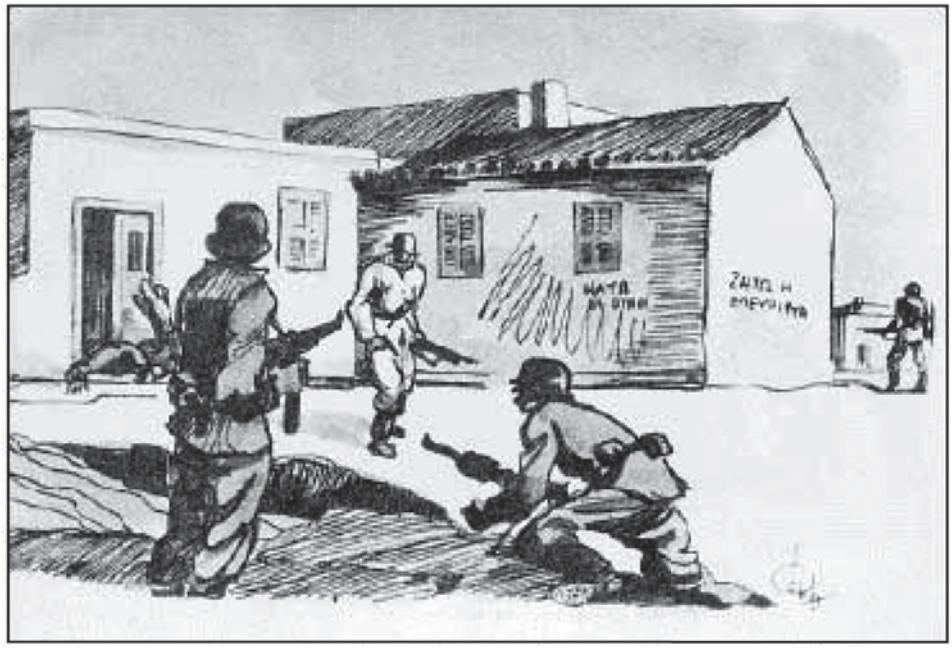

Σκίτσο του Φ. Δημητριάδη που εικονίζει γερμανικό μπλόκο σε λαϊκή γειτονιά της Αθήνας. Τα αιφνιδιαστικά μπλόκα, ο αποκλεισμός συνοικιών με στόχο τη συγκέντρωση όλων των ανδρών στην πλατεία, και οι συλλήψεις με υπόδειξη των κουκουλοφόρων καταδοτών, ήταν ένας μόνιμος εφιάλτης που σκίαζε την καθημερινότητα της Αθήνας στη διάρκεια της γερμανικής κατοχής.

Πηγή: Φωκίων Δημητριάδης, *Σκιά πάνω απ’ την Αθήνα,* εκδ. Μαρή

17 Νοέμβρη 1973

Το χρονικό του Πολυτεχνείου

14 Νοέμβρη 1973. Οι φοιτητές της Αθήνας καταλαμβάνουν το Πολυτεχνείο. Σύνθημά τους: ΨΩΜΙ- ΠΑΙΔΕΙΑ- ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ- ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ. Από 1500 φοιτητές πάρθηκε η απόφαση «να μείνουμε απόψε στο Πολυτεχνείο».

Συγκροτείται Συντονιστική Επιτροπή απ' όλες τις σχολές και επιβάλλει έλεγχο σε ανεύθυνα συνθήματα και μεταδίδει τα δικά της από μεγάφωνα και το μικρό πομπό, αλλά και συγκεντρώνει τρόφιμα, φάρμακα κλπ. Γύρω στο Πολυτεχνείο και χιλιάδες αδούλωτοι Έλληνες τους συμπαραστέκονται.

15 Νοέμβρη 1973. Γέμισαν τα κτίρια του Πολυτεχνείου και το προαύλιο από φοιτητές και απ' έξω δεκάδες χιλιάδες λαού και μαθητών, που έρχονται κατευθείαν από τα σχολεία τους, φέρνοντας στους ελεύθερους και μαχητικούς φοιτητές όλο και περισσότερα τρόφιμα, φάρμακα κλπ. Εκλέγεται Συντονιστική Επιτροπή που συμμετέχουν και δυο εργάτες, και σε ανακοίνωση της λέει: η εκδήλωση του Πολυτεχνείου είναι αντιφασιστική και αντιιμπεριαλιστική.

Λειτουργεί νέος πομπός, που τώρα ακούγεται σ' όλη την Αττική. Υπερηφάνεια και συγκίνηση κατέχει όλους τους Έλληνες που τ' ακούνε:

«Εδώ Πολυτεχνείο! Εδώ Πολυτεχνείο! Σας μιλά ο Ραδιοφωνικός Σταθμός των ελεύθερων αγωνιζόμενων φοιτητών, των ελεύθερων αγωνιζόμενων Ελλήνων. Κάτω η χούντα, κάτω ο Παπαδόπουλος, έξω οι Αμερικάνοι, κάτω ο φασισμός, η χούντα θα πέσει από το λαό... Λαέ, κατέβα στο πεζοδρόμιο, έλα να μας συμπαρασταθείς, τη λευτεριά σου για να δεις. [...]»

Στη Θεσσαλονίκη και Πάτρα οι φοιτητές καταλαμβάνουν τα Πανεπιστημιακά κτίρια. Οι αγρότες από τα Μέγαρα ξεκινούν για την Αθήνα. Στο Αιγάλεω γίνονται επαναστατικές εκδηλώσεις και ακολουθούν στις συνοικίες της Αθήνας και του Πειραιά. Όλη η Ελλάδα συμπαρίσταται στους ελεύθερους αγωνιζόμενους φοιτητές.

16 Νοέμβρη 1973. Πάνω από 150.000 άνθρωποι είναι γύρω από το Πολυτεχνείο και βροντοφωνάζουν με τους ελεύθερους φοιτητές «Κάτω η χούντα, η χούντα θα πέσει απ' το λαό». Στις 7 και μισή μ.μ. ο δικτάτορας δίνει διαταγή να χτυπηθεί πρώτα η λαοθάλασσα, που είναι γύρω στο Πολυτεχνείο. Δακρυγόνα πέφτουν συνεχώς και κάνουν αφόρητη την ατμόσφαιρα. Σφυρίζουν σφαίρες και οι πρώτοι νεκροί πέφτουν μέσα και έξω από το Πολυτεχνείο.

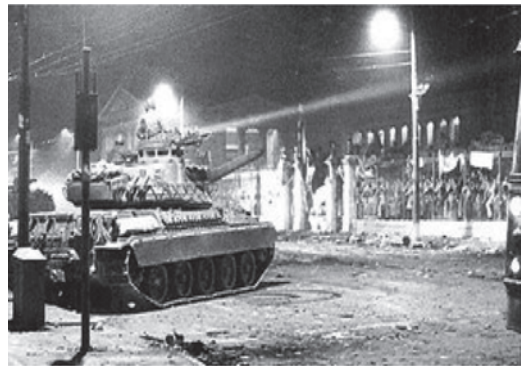

17 Νοέμβρη 1973. Στις 2 το πρωί τα τανκς πλησιάζουν το Πολυτεχνείο. «Φαντάροι, είμαστε άοπλοι, είμαστε αδέλφια, μη μας χτυπήσετε, ελάτε μαζί μας» φωνάζουν οι φοιτητές και ο Ραδιοφωνικός Σταθμός καταγγέλλει στον Ελληνικό λαό την ανίερη πράξη του δικτάτορα.

Στις 3 το πρωί ένα τανκ γκρεμίζει τη σιδερένια πόρτα του Πολυτεχνείου κι ας είναι στα κιγκλιδώματα φοιτητές. Ρίχνονται ριπές. Στρατός και αστυνομικοί μπαίνουν στο προαύλιο. Οι φοιτητές προσπαθούν να φύγουν, αλλά δέχονται άγριες επιθέσεις. Πολλοί φαντάροι προστατεύουν και βοηθούν τους φοιτητές να φύγουν.. Πολλοί συλλαμβάνονται και οδηγούνται στην Ε.Σ.Α (Ελληνική Στρατιωτική Αστυνομία) όπου βασανίζονται φρικτά.

Οι οδομαχίες συνεχίζονται γύρω από το Πολυτεχνείο μέχρι το πρωί.

Ώρα 11 π.μ. επαναφέρεται ο στρατιωτικός νόμος.

Το Πολυτεχνείο στάθηκε η αρχή για το τέλος τους.

Ο νέος δικτάτορας ανοίγει το δρόμο για τη διχοτόμηση της Κύπρου.

Ο ξεσηκωμός του λαού και το εθνικό έγκλημα γκρεμίζουν τη δικτατορία και ξαναγυρίζει η Λευτεριά και η Δημοκρατία.

Χριστούγεννα

Η παράξενη ιστορία που γράφτηκε μόνη της

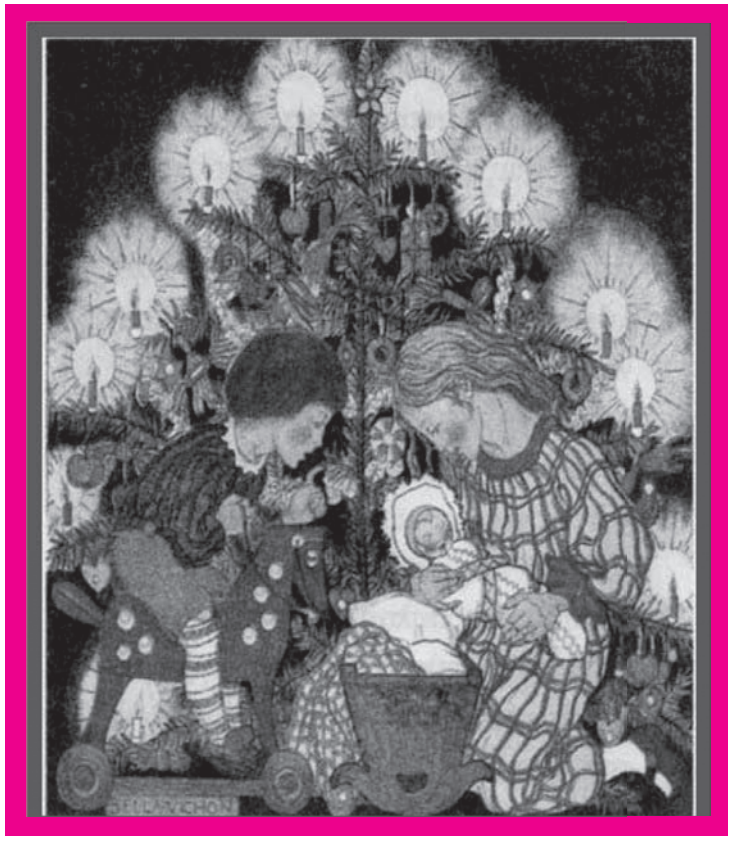

Δυο μανίες είχε από μικρός ο κύριος Λεονάρντο. Να σκαρώνει ιστοριούλες στο χαρτί και να λαβαίνει γράμματα και κάρτες. Και το ’ξερε καλά πως για να χτυπά ο ταχυδρόμος συχνά την πόρτα του, έπρεπε κι αυτός να στέλνει γράμματα και κάρτες ολοένα. Τα τελευταία όμως χρόνια τον είχε πιάσει το παράπονο. Όλο και πιο λίγο έγραφαν οι άνθρωποι. Ακόμα κι οι καλύτεροί του φίλοι σπάνια του απαντούσαν. Μονάχα τις γιορτές – Χριστούγεννα, Πρωτοχρονιά – «θερμές ευχές» κι «ευτυχισμένος ο καινούριος χρόνος», κι άλλα τέτοια.

Όσο για την άλλη του μανία, τις ιστοριούλες δηλαδή, ε… τα πράγματα δουλεύανε ρολόι. Έγραφε όποτε του ’κανε κέφι, έγραφε κι έγραφε ασταμάτητα. Δεν πρόφταινε να τελειώσει τη μια ιστοριούλα κι αρχινούσε άλλη. Κι ήταν φορές που σκάρωνε μαζί τρεις, πέντε, δέκα ιστοριούλες. Καμάρωνε κρυφά ο κύριος Λεονάρντο για το ταλέντο του. Κι εδώ που τα λέμε όχι άδικα, αφού για καθετί που άκουγε, γεννιόταν ευθύς και μια ιστοριούλα στο μυαλό του. Στην πολιτεία όμως όπου ζούσε ο κύριος Λεονάρντο οι άνθρωποι δεν αγαπούσαν τις ιστοριούλες. Ο ίδιος πίστευε, απλά, πως ύστερα από μια μεγάλη επιδημία, ανάμεσα σ’ άλλα δεινά που τους βρήκαν, είχαν ξεμάθει να διαβάζουν και πως μόνο μικρές φράσεις καταλάβαιναν. Αυτές δηλαδή που τις ήξεραν από παλιά, όπως «θερμές ευχές για τα Χριστούγεννα», «ευτυχισμένος ο καινούριος χρόνος» κι άλλα τέτοια.

Γι’ αυτό, λοιπόν, ο κύριος Λεονάρντο σαν τελείωνε μια ιστοριούλα περίμενε να πέσει η νύχτα, να σβήσει το φως και στο τελευταίο παράθυρο της πολιτείας, κι έτρεχε ύστερα σ’ έναν ερειπωμένο πύργο πλάι στο ποτάμι. Σκαρφάλωνε στη στέγη του, στο πιο ψηλό σημείο σκαρφάλωνε, κι από κει άφηνε στο αεράκι την ιστοριούλα του, να την πάρει πέρα μακριά, σε άλλες πολιτείες. Γιατί, αν οι συντοπίτες του είχαν ξεμάθει να διαβάζουν, οι άνθρωποι σε άλλες πολιτείες – είχε τις πληροφορίες του αυτός – διάβαζαν ακόμη και μάλιστα πολύ. Κάθε φορά, καθώς άφηνε στο αεράκι το χαρτί με τη φρεσκογραμμένη ιστοριούλα, ψιθύριζε κάτι λέξεις ακαταλαβίστικες που μπορεί και να ’ταν μαγικές. Και κλείνοντας τα μάτια φανταζόταν την ιστοριούλα του στα χέρια ενός παιδιού. Αυτή ήταν η προτίμησή του, να βρίσκουν τις ιστοριούλες του παιδιά.

Κάποια Χριστούγεννα όμως έτυχε στον κύριο Λεονάρντο να περάσει δύσκολες ώρες. Ίσως τις πιο δύσκολες της ζωής του. Αιτία κι αφορμή μια κάρτα ολότελα απρόσμενη απ’ έναν παιδικό του φίλο, τον καλύτερο, που είχε να τον δει τριάντα τόσα χρόνια. «Αγαπημένε μου Λεονάρντο», του ‘γραφε ανάμεσα σε άλλα, «δυο πράγματα θυμάμαι πάντα με νοσταλγία απ’ τα παιδικά μας χρόνια: Τα τρελά παιχνίδια μας στην ακροποταμιά και τις ιστοριούλες σου, προπάντων τις χριστουγεννιάτικες. Αλήθεια, συνεχίζεις;». Συγκινήθηκε βέβαια πολύ ο κύριος Λεονάρντο, μα πάρα πολύ! Και σκέφτηκε πως η καλύτερη απάντηση θα ’ταν να ταχυδρομούσε στον παλιό του φίλο μια χριστουγεννιάτικη ιστοριούλα. Ειδικά γι’ αυτόν θα την έγραφε. Και σαν απόδειξη – οι παλιοί καλοί φίλοι θέλουν πάντα αποδείξεις – η ιστοριούλα θα πλεκόταν γύρω απ’ την εικόνα της κάρτας που του είχε στείλει.

Κάτω απ’ το χριστουγεννιάτικο δέντρο ένα αγόρι σε ξύλινο άλογο με ρόδες, να καλπάζει, κι ένα κορίτσι μ’ ένα μωρό στην αγκαλιά, φασκιωμένο – η παλιά της κούκλα ή ίσως η καινούρια. Αυτά έδειχνε η κάρτα. Κι ήθελε ο κύριος Λεονάρντο να ’ναι παράξενη η ιστοριούλα, όσο γινόταν πιο παράξενη και όμορφη.

Πρώτη φορά όμως – άλλο πάλι και τούτο – δεν του κατέβαιναν ιδέες. Ή μάλλον του κατέβαιναν, μα δεν του άρεσε καμιά. Κι αυτές που τύχαινε να του αρέσουν, όσο κι αν προσπαθούσε, δεν στάθηκε μπορετό να τις συναρμολογήσει στο χαρτί. Θα ’βαζε τ’ άλογο να μιλάει; Ή θα ’ταν μήπως ένα πραγματικό άλογο που κάθε Χριστούγεννα μεταμορφωνόταν σε ξύλινο παιχνίδι; Κι ο καβαλάρης του, και το κορίτσι με την κούκλα; Τη μια σκεφτόταν να γράψει για μια παλιά ιστοριούλα αγάπης. Ύστερα άλλαζε γνώμη κι έλεγε να μιλήσει για δυο μεγάλους που γίνανε, ανήμερα Χριστούγεννα, παιδιά και μείναν έτσι, ή…

Καθότανε να πιει το τσάι του ο κύριος Λεονάρντο, πήγαινε για ψώνια κι ο νους του εκεί. Κατέβηκε να περπατήσει στην ακροποταμιά, χώθηκε βαθιά στο δάσος, κλείστηκε στο δωμάτιό του ώρες ατέλειωτες. Μα τίποτα.

«Φαίνεται, είμαι εξαιρετικά συγκινημένος και δεν μπορώ να κατασταλάξω», μονολογούσε ανυπόμονα. Γιατί φοβόταν πολύ ο κύριος Λεονάρντο να παραδεχτεί πως ίσως και να στέρεψαν οι ιστοριούλες του. Και θα ‘ταν σαν να γύρναγε ο κόσμος ανάποδα, αν δεν μπορούσε πια να ξαναγράψει. Σιγά-σιγά η ανυπομονησία του έγινε ανησυχία, κι αυτή με τη σειρά της φόβος. Άρχισε ν’ απελπίζεται, να πίνει κιόλας καθώς

ξημεροβραδιαζόταν μπροστά στο λευκό χαρτί πασχίζοντας να γράψει δυο αράδες.
Μια από κείνες όμως τις φορές, κάποιο χάραμα, έτσι όπως έγειρε πιωμένος το κεφάλι κι αποκοιμήθηκε πάνω στο λευκό χαρτί, έγινε κάτι που μοιάζει απίστευτο, αν το καλοεξετάσεις. Η χριστουγεννιάτικη ιστοριούλα γράφτηκε από μόνη της! Μια-μια οι σκέψεις και οι ιδέες του κύλησαν στο χαρτί, μπήκαν γρήγορα σε σειρά και τάξη. Γέμισε το χαρτί πυκνά ίσαμε κάτω, κι εκεί, στην άκρη δεξιά, μπήκε και τ' όνομά του: Λεονάρντο. Κι ύστερα, ένας δυνατός αέρας άνοιξε διάπλατα το παράθυρο και πήρε το χαρτί με την ιστοριούλα.
Για όλα αυτά, τα θαυμαστά και τα απίστευτα, ο κύριος Λεονάρντο θα μάθαινε μετά από πολύ καιρό, ή μάλλον θα τα φανταζόταν πώς πρέπει να έγιναν, όταν έλαβε μια δεύτερη κάρτα απ' τον παιδικό του φίλο. «Αγαπημένε μου Λεονάρντο», του 'λεγε, «την πιο όμορφη, την πιο παράξενη χριστουγεννιάτικη ιστοριούλα μου 'στειλες. Πώς να σ' ευχαριστήσω, αγαπημένε μου Λεονάρντο;».
Και ο κύριος Λεονάρντο συγκινήθηκε, βέβαια, ξανά πολύ, μα πάρα πολύ, και τρισευτυχισμένος κάθισε και σκάρωσε στα γρήγορα μια ιστοριούλα για τη χριστουγεννιάτικη ιστοριούλα που γράφτηκε από μόνη της.

Χρήστος Μπουλώτης, *Επτά ιστοριούλες γιορτινές και παράξενες,* εκδ. Πατάκη

Δραστηριότητες:

1. Αν ήσαστε στη θέση του κ. Λεονάρντο τι θα επιλέγατε, για να γράψετε στη χριστουγεννιάτικη ιστορία;

- Μήπως θα βάζατε τ' άλογο να μιλάει; Αν ναι, τι θα έλεγε;
- Μήπως το αλογάκι θα ήταν ένα πραγματικό άλογο που κάθε Χριστούγεννα μεταμορφωνόταν σε ξύλινο παιχνίδι;
- Μήπως ο καβαλάρης του αλόγου και το κορίτσι με την κούκλα θα ήταν δυο μεγάλοι που έγιναν, ανήμερα Χριστούγεννα, παιδιά και έμειναν έτσι;
- Μήπως…

Επιλέξτε μία από τις παραπάνω εκδοχές ή μία δική σας και γράψτε τη χριστουγεννιάτική ιστορία! Δώστε έναν τίτλο στην ιστορία σας!

2. Μια χριστουγεννιάτικη κάρτα... μια χριστουγεννιάτικη ιστορία!
Ταξιδέψτε με το χαλί της φαντασίας στη μακρινή χώρα του κ. Λεονάρντο... Ανακαλύψτε τον ερειπωμένο πύργο του, πλάι στο ποτάμι. Σκαρφαλώστε στη στέγη του, στο πιο ψηλό σημείο, κι από κει αφήστε την ιστοριούλα, που γράψατε με αφορμή τη χριστουγεννιάτικη κάρτα, να την πάρει το αεράκι πέρα μακριά, σε άλλες πολιτείες!

.....
.....
.....

25η Μαρτίου 1821

Είμαστε εις το «εμείς» κι όχι εις το «εγώ»

«...Κι' όσα σημειώνω τα σημειώνω γιατί δεν υποφέρνω να βλέπω το άδικον να πνίγη το δίκιον. Διά 'κείνο έμαθα γράμματα εις τα γεράματα και κάνω αυτό το γράψιμον το απελέκητο, ότι δεν είχα τον τρόπον όντας παιδί να σπουδάξω• ήμουν φτωχός... Κι' αφού ο Θεός θέλησε να κάμη νεκρανάστασιν εις την πατρίδα μου, να την λευτερώση από την τυραγνίαν των Τούρκων, αξίωσε κ' εμένα να δουλέψω κατά δύναμη λιγώτερον από τον χερώτερον πατριώτη μου Έλληνα. Γράφουν σοφοί άντρες πολλοί, γράφουν τυπογράφοι ντόπιοι και ξένοι διαβασμένοι για την Ελλάδα – ένα πράμα μόνον με παρακίνησε κ' εμένα να γράψω, ότι τούτην την πατρίδα την έχομεν όλοι μαζί, και σοφοί και αμαθείς και πλούσιοι και φτωχοί και πολιτικοί και στρατιωτικοί και οι πλέον μικρότεροι άνθρωποι• όσοι αγωνιστήκαμεν, αναλόγως ο καθείς, έχομεν να ζήσωμεν εδώ. Το λοιπόν δουλέψαμεν όλοι μαζί, να την φυλάμεν κι' όλοι μαζί και να μην λέγη ούτε ο δυνατός «εγώ» , ούτε ο αδύνατος. Ξέρετε πότε να λέγη ο καθείς «εγώ»; Όταν αγωνιστή μόνος του και φκειάση, ή χαλάση, να λέγη εγώ• όταν όμως αγωνίζονται πολλοί και φκειάνουν, τότε να λένε «εμείς». Είμαστε εις το «εμείς» κι' όχι εις το «εγώ». Και εις το εξής να μάθωμεν γνώση, αν θέλωμεν να φκειάσωμεν χωριόν, να ζήσωμεν όλοι μαζί. Έγραψα γυμνή την αλήθεια, να ειδούνε όλοι οι Έλληνες ν' αγωνίζωνται διά την πατρίδα τους, διά την θρησκεία τους, να ιδούνε και τα παιδιά μου και να λένε• «Έχομεν αγώνες πατρικούς, έχομεν θυσίες», αν είναι αγώνες και θυσίες. Και να μπαίνουν σε φιλοτιμίαν και να εργάζωνται εις το καλό της πατρίδας τους, της θρησκείας τους και της κοινωνίας...»*

Στρατηγού Μακρυγιάννη Απομνημονεύματα, (απόσπασμα από τον επίλογο), εκδ. Γαλαξίας, 1971, σ.93-94

1. Το απελέκητο γράψιμο δε στάθηκε εμπόδιο, για να γράψει ο Μακρυγιάννης διαχρονικές αλήθειες. Συζητήστε και σχολιάστε στην τάξη τις φράσεις:

Όταν αγωνιστή μόνος του και φκειάση, ή χαλάση, να λέγη εγώ• όταν όμως αγωνίζονται πολλοί και φκειάνουν, τότε να λένε «εμείς». Είμαστε εις το «εμείς» κι' όχι εις το «εγώ».

2. Κατά τη γνώμη σας, ποια σχέση θα πρέπει να υπάρχει ανάμεσα στο «εγώ» (ατομική προσπάθεια) και στο «εμείς» (συλλογική προσπάθεια);

3. Ποια αποτελέσματα έχει η συλλογική προσπάθεια; Αναφέρετε παραδείγματα από την ελληνική ιστορία, αλλά και από προσωπικά σας βιώματα.

***απελέκητο (γράψιμο):** δίχως επεξεργασία και διορθώσεις

Πάσχα

Η Μεγάλη Εβδομάδα και η σημασία της

Ο πλούσιος εθιμικός κύκλος του Πάσχα αρχίζει από το **Σάββατο του Λαζάρου,** τον οποίο ο Ιησούς επανέφερε στη ζωή με τρόπο θαυμαστό. Ακολουθεί η **Κυριακή των Βαΐων,** κατά την οποία αναπαρίσταται η είσοδος του Χριστού στα Ιεροσόλυμα. Το πιο χαρακτηριστικό έθιμο αυτής της Κυριακής είναι ο στολισμός των εκκλησιών με βάγια, τα οποία στη συνέχεια μοιράζονται στο εκκλησίασμα. Ο λαός τα θεωρεί μέσο κατά της βασκανίας (μάτιασμα), γι' αυτό και τα φυλάει στο εικονοστάσι. Συνηθίζονται, επίσης, και τα «βαγιοχτυπήματα», όπου χτυπά ο ένας τον άλλο με βάγια για να μεταδοθεί η δύναμη του χλωρού κλαδιού σ' εκείνον που δέχεται το χτύπημα. Με τη **Μεγάλη Δευτέρα,** η νηστεία, που έχει ξεκινήσει από τη Σαρακοστή, δηλαδή σαράντα μέρες πριν από τη Μεγάλη Εβδομάδα, κορυφώνεται για να μπορούν οι πιστοί να βιώσουν το Θείο Πάθος και το χαρμόσυνο μήνυμα της Ανάστασης. Τη **Μεγάλη Τρίτη** ακούμε στις εκκλησίες το Τροπάριο της Κασσιανής. Το «Κύριε, η εν πολλαίς αμαρτίαις περιπεσούσα γυνή…» γράφτηκε από μια βυζαντινή ποιήτρια και μοναχή και αναφέρεται στη Μαρία τη Μαγδαληνή, μια αμαρτωλή που επανήλθε στο δρόμο του Θεού από τον ίδιο τον Ιησού. Τη **Μεγάλη Τετάρτη** λαμβάνουμε το ευχέλαιο, με το οποίο μας ευλογεί ο ιερέας και συγχωρεί τις αμαρτίες που έχουμε διαπράξει. Οι προετοιμασίες κορυφώνονται από τη **Μεγάλη Πέμπτη** και μετά, με το βάψιμο των αυγών, γι' αυτό και η μέρα αυτή ονομάστηκε «Κοκκινοπέφτη». Όπως με τα αυγά, έτσι και τα κεριά που ανάβονται το βράδυ που διαβάζονται τα Δώδεκα Ευαγγέλια πιστεύεται ότι ξορκίζουν το κακό. Το πένθιμο κλίμα κορυφώνεται με το Μοιρολόι της Παναγίας που ψέλνουν οι γυναίκες ξενυχτώντας τον Εσταυρωμένο. Το Θείο Πάθος κορυφώνεται τη **Μεγάλη Παρασκευή,** κατά τη διάρκεια της οποίας οι χριστιανοί δεν τρώνε ούτε λάδι. Το πρωί γίνεται η Αποκαθήλωση και ακολουθεί η αναπαράσταση του ενταφιασμού του Χριστού στον Επιτάφιο. Ο στολισμός του Επιταφίου γίνεται από γυναίκες που ξενυχτούν στην εκκλησία το βράδυ της Μεγάλης Πέμπτης για να τον ετοιμάσουν. Το **Μεγάλο Σάββατο,** η κυριότερη ασχολία είναι η ετοιμασία του «πασχάτη» ή «λαμπριώτη», του αρνιού που προορίζεται για το πασχαλινό τραπέζι. Η μέρα της Ανάστασης ονομάζεται από το λαό και **Λαμπρή.**

Ο εορτασμός του Πάσχα συνεχίζεται όλη την **εβδομάδα της Διακαινησίμου,** η οποία ονομάζεται και «Ασπροβδομάδα» και οι μέρες της «Λαμπροήμερα».

Ο κύκλος του Πάσχα κλείνει την **Κυριακή του Θωμά,** που λέγεται και «Αντίπασχα» ή «Απόπασχα». Τη Δευτέρα του Θωμά ο λαός την ονομάζει Αδραχτανάσταση», επειδή όλες οι εργασίες ξαναβίσκουν τον κανονικό τους ρυθμό.

Γκέλλυ Ανδρονίκου, *Τώρα μεγάλη Πασχαλιά. Τώρα καλός μας χρόνος!,*
Εφημ. Καθημερινή (Ένθετο: Οι Ερευνητές πάνε παντού), 15 Απριλίου 2001.

Μεγάλη Πέμπτη

Εκείνη πιο πολύ η ανάμνηση
της παιδικής ηλικίας,
καθώς έχουμε συνηθίσει να τη νοσταλγούμε,
μου ήρθε.

Συνήθως, –ή μάλλον πάντα–
πηγαίναμε τη Μεγάλη Πέμπτη, πρωί,
στην εκκλησία να μεταλάβουμε.
Ζητούσαμε συγχώρεση απ' τους γονείς
που χαμογελούσαν μειλίχια
και πηγαίναμε όλα τ' αδέρφια μαζί,
γιορταστικά ντυμένα φορέματα καινούργια,
ανοιξιάτικα.

«Τι ονό, τι ονόματα ωραία,
άνοιξη, άνοιξη και Πασχαλιά»,
τραγουδούσε εύθυμα η μητέρα.
Εμείς, τα παιδιά μόνο, μεταλαβαίναμε
εκείνη τη μέρα.

Όταν επιστρέφαμε,
έβαφαν τα κόκκινα αυγά.
Κόκκινη Πέμπτη. Στο δώμα φάνταζε
ένα κόκκινο ύφασμα και
μας γέμιζε τα μάτια η χαρά.
Προσφέραμε τη βοήθεια μας,
λαδώνοντας, για να γυαλίσουν, τ' αυγά,
λαμπρά για τη Λαμπρή.

Όταν από μια μικρή αμυχή, στο χέρι,
άρχισε να μου τρέχει το αίμα, κόκκινο,
αμέσως, προσεχτικά το σκούπισαν,
προσεχτικά το δέσανε, γιατί
έφερνα μέσα μου, του Κυρίου το αίμα.

Θυμήθηκα όλα αυτά, τα σεβάσμια,
καθώς σήμερα, στο δρόμο του πρωιού,
είδα μανάδες να οδηγούν τα παιδιά τους
στην εκκλησία. Μεγάλη Πέμπτη, σκέφτηκα,
τα παιδιά παν να μεταλάβουν.

Δ. Θεοτοκόπουλος (El Greco), *Η Σταύρωση,*
Μουσείο Prado, Μαδρίτη

Παρατήρησα
τα καθαρά πρόσωπά τους, τα καλά τους φορέματα.
Και πιο πολύ απ' όλα, είδα πώς έφερνε μια νέα γυναίκα,
με το μωρό στην αγκαλιά,
μιαν άσπρη λαμπάδα δεμένη με γαλάζια κορδέλα.
Άνοιξη και Πασχαλιά.

Ζωή Καρέλλη, *Τα ποιήματα,* τόμος Β΄, Οι εκδόσεις των φίλων

Καλοκαίρι

Τα τζιτζίκια

Η Παναγιά το πέλαγο
κρατούσε στην ποδιά της
Τη Σίκινο την Αμοργό
και τ' άλλα τα παιδιά της

Από την άκρη του καιρού
και πίσω απ' τους χειμώνες
Άκουγα σφύριζε η μπουρού
κι έβγαιναν οι Γοργόνες

Κι εγώ μέσα στους αχινούς
στις γούβες στ' αρμυρίκια
Σαν τους παλιούς θαλασσινούς
ρωτούσα τα τζιτζίκια:

- Ε σεις τζιτζίκια μου άγγελοι
γεια σας κι η ώρα η καλή
Ο βασιλιάς ο Ήλιος ζει;
κι όλ' αποκρίνονταν μαζί:

- Ζει ζει ζει ζει ζει ζει ζει ζει

Οδ. Ελύτης, *Τα ρω του έρωτα,*
εκδ. Ύψιλον/βιβλία

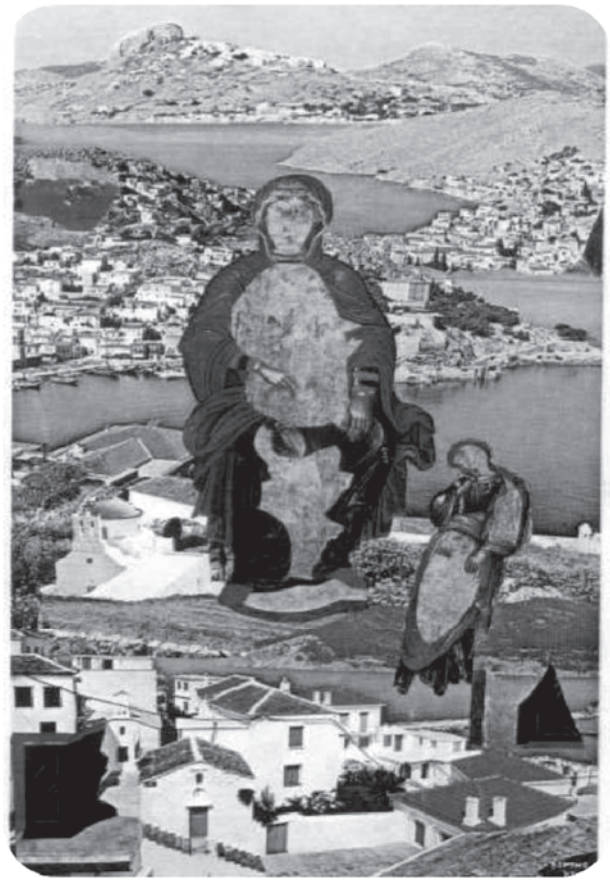

Συνεικόνα (κολάζ) του Οδ. Ελύτη

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ 7